سدھراں
بانو قدسیہ

بانو قدسیہ

سنگِ میل پبلی کیشنز، لاہور

891.427 Bano Qudsia
Sadhran/ Bano Qudsia.- Lahore :
Sang-e-Meel Publications, 2012.
175pp.
1. Punjabi Drama.
I. Title.

2012
نیاز احمد نے
سنگ میل پبلی کیشنز لاہور
سے شائع کی۔

ISBN-10: 969-35-1054-2
ISBN-13: 978-969-35-1054-6

Sang-e-Meel Publications
25 Shahrah-e-Pakistan (Lower Mall), Lahore-54000 PAKISTAN
Phones: 92-423-722-0100 / 92-423-722-8143 Fax: 92-423-724-5101
http://www.sangemeel.com e-mail: smp@sang-e-meel.com

حاجی حنیف اینڈ سنز پرنٹرز، لاہور

اِنتساب

ارشیا

ارسلا

اور

بلال

کے نام

قسط 1

کردار

ماسی تارو: عمر ستر کے لگ بھگ، جہاندیدہ نیک عورت
صالح محمد: محلے دار، عمر پچاس کے قریب
بتول: عمر اٹھارہ برس، قبول صورت لڑکی
ملکھیا: مزارعہ، عمر چالیس کے قریب
گلزار: نو دولتا آدمی
عنایت: ماسی تارو کا بھانجا، احمق شخص

سین 1 ان ڈور

دن حویلی

(جتنی دیر ٹائٹل جاری رہتا ہے کسی بھرپور نسوانی آواز میں یہ گیت جاری رہتا ہے۔)

مرنا ای جے تقدیر اے اپنی کیوں فیر ایس توں نسیئے
کیوں فیر ایس نوں بھلن لئی دنیا دے جال چ پھسیئے
جھوٹھے سچے یار بنا کے دل دیاں گلاں دسیئے
کیوں نہ گھر وچ کلیاں بہہ کے پاگلاں وانگوں ہسیئے

(جب ٹائٹل ختم ہوتا ہے تو ہم اندرون شہر کے ایک حویلی نما مکان کے اندر والے آنگن میں موجود ہیں۔ یہاں ماسی تارو چرخہ چلا رہی ہے اور ہولے ہولے ہنس رہی ہے۔ یہ ہنسی اس بات کی غمازی کر رہی ہے کہ ماسی پر کسی بات کا گہرا بوجھ ہے۔ دروازے پر کسی مرد کے کھانسنے کی آواز آتی ہے۔ ماسی جھٹ آنسو پونچھتی ہے۔)

تارو: کون اے؟

صالح: میں آں بی بی صالح محمد گل کرنی سی اک تہاڈے نال۔

تارو: لنگھ آؤ بھائی جی، جی آیاں نوں لنگھ آؤ۔

(صالح محمد دکاندار ہے اور وزیر شاہی مسجد کے پاس اس کی ریڈی میڈ کپڑوں کی دکان ہے۔ چالیس پینتالیس کے لگ بھگ تیز آدمی ہے۔ اس وقت سفید پاجامہ قمیص پہنے ہوئے ہے۔ کندھے پر چارخانہ رومال ہے۔ بات کرتا ہے تو ناک میں انگلی ضرور ڈالتا ہے۔ بظاہر نظریں جھکائے رکھتا ہے لیکن نیچی نظر سے ہر چیز کا جائزہ لیتا ہے۔)

صالح: دکان ول جاندا پیا ساں خیال آیا پئی بھین ہوراں نوں سلام ہی کر دا جاواں۔

(ماسی اب صالح کو مونڈھا پیش کرتی ہے اور خود تخت پوش پر بیٹھ جاتی ہے۔)

تارو: بچے خیر نال نے؟

صالح: اللہ دا کرم اے بھین جی۔

تارو: رضیہ دا وی آون نہیں ہویا۔ کئی دناں توں۔ دل تے ہیگی اے؟

صالح: مساں مساں بچی اے بھین جی' تربوزاتوں قلفی کھالئی' چھوٹا موٹا ہیضہ ای ہو گیا' تسی اپنی سناؤ جے۔

تارو: شکر اے اللہ دا لنگھ جاندی اے اللہ دے کرم نال۔

صالح: میرا تے سارا دن ہٹی تے نکل جاندا اے۔ گھر آواں تے منڈے کڑیاں جنو کے بٹھا لیندے نے ٹیلی ویژن اگے۔ کتھے آن جان ای نہیں ہندا (ہنستا ہے)

تارو: نہیں صالح محمد کسے نال گلہ نہیں۔ جو دم نکل جاندا اے بندا آلے دا شکر ای ادا کری دا اے۔

صالح: میں کہنا واں پئی دیکھو ناں تہاڈے اکلّے جی واسطے۔ میرا مطلب اے بھین جی پئی 'ایک جی واسطے تے ایہہ حویلی کھڑاگ ای ہویا نا۔ کتھے اُپر آلی منزل کتھے تھلے آلے کمرے۔ تسی جے چاہو تے ہن رانے دا بھتیجا منگدا پیا جے کرائے تے۔ گھروں باہروں سوکھا ہیگا' کرایہ چنگا دیوے گا۔

تارو: بگلے تے مچھیاں نہ رہیاں تے تہاڈا مطلب اے پئی ندی وی کا ہنوں وگے؟ ہیں صالح بھائی؟

صالح: کی مطلب؟ کیہڑے بگلے؟ تے کیہڑیاں مچھیاں؟

تارو: وحی پتر بگلے مچھیاں ای ہندے نے نا۔

صالح: تسی غصہ کرلیا اے میری گل دا' میتوں خورشید پہلاں ای پئی کہندی سی' تسی نہ کہنا بھین ہوراں نوں۔ اوہناں کوئی نہیں حویلی کرائے تے دینی۔

تارو: غصہ تے کوئی نہیں۔ پر میں کیوں انہوں کرائے تے دیواں؟ دس ویر؟ منڈے کڑیاں ہن گھٹ آوندے نے ایتھے اوہناں نوں اللہ اپنے گھراں وچ وسائے' پر میرا دل کیویں من سکدا اے پئی خورشید آوے تے اوہدے کمرے وچ کرائے دار بیٹھا ہووے۔ تاجدار آوے تے اوہدا کمرہ اوہنوں نہ ملے۔ عنایت آوے تو اوہ بیا رُلے اپنے کمرے بغیر۔ ناہید تے اُنج ای چوبارے دی کونج اے' اوہ پل نہیں کٹ سکدی تھلے آلے پاسے۔

صالح: چلو اُپر آلی منزل نہ سہی ایتھے دو چار کمرے تھلے آلے پاسے۔

تارو: ویکھ نا صالح محمد ویر میریا' بھراجی۔ گل کج وی نہیں۔ ہن کوئی شیخ صاحب آ کے ویکھنا تھوڑی اے پئی ستارہ کی کردی اے تے کیویں رہندی اے۔ پر میرا جی کروا

اے کہ جیہڑی جیہڑی شے اوہناں دے ویلے جتھے کتھے سی اوتھے ای رہوے۔ میں تے اوہناں دی ٹوپی وی روز صاف کر کے اوہناں دے سرہانے تے رکھ دیندی آں۔ تے ایہہ تے وڈا فیصلہ اے۔

صالح: میں تے تہاڈے ای بھلے واسطے پیا کہندا اساں۔ کجھ مہنگا حال اے زمانے وانگ گل۔ روپیہ ہو گیا اے چوانیوں گھٹ۔ کجھ مدد ہو جاندی تہاڈی۔

تارو: شیخ صاحب دی پنشن مینوں بڑی اے کافی۔ بندے کول جدوں بہت ہندا اے اودوں وی کھاندا تے اوہ دو ویلے دی روٹی ای اے ناں، کرایہ مل گیا تے فیر کی ہو جاوے گا۔ مینوں تو انہاں جھنجھٹاں وچ نہ پا صدقے جاواں۔

صالح: چنگا جی میں چلنا آں فیر۔ حکم کرو کجھ چاہی دا ہووے رنگ محل والوں۔

تارو: تسیں مہربانی۔

صالح: کل ای کراچیوں مال آیا اے نائیلون دیاں ریڈی میڈ بش شرٹاں دا۔ تسی عنایت نوں بھیج دینا کوئی اپنی پسند وانگ کڈھ لیاوے۔

تارو: عنایت تے چنڈ گیا ہویا اے زیہناں تے۔

صالح: کدوں دا؟

تارو: کوئی دو مہینے دا۔ شیخ صاحب دے چالیسویں توں چوتھے دن اوس نوں گھل دتا سی۔

صالح: ایہہ تسی کمال دی گل کیتی جے۔ عنایت واسطے زیہناں توں چنگا تھاں کوئی نئیں۔ بلاں مگر بڑی مت آ جاندی اے بندے نوں۔ دسویں کر لئی سی ناں عنایت نے؟

تارو: وچارے دی صحت نئیں چنگی رہندی۔ امتحان نئیں دے سکیا۔

صالح: ہائے ہائے وچارہ۔ لو بھین جی سلام علیکم۔ جے تسی ارادہ بدل لو تے مینوں خبر کر دینا کسے جتھے۔

تارو: کتھے بدلنا ایں میں ارادہ۔ فیر وی مہربانی اے تہاڈی۔

صالح: (جاتے ہوئے) سلام علیکم۔

تارو: وعلیکم السلام۔

(صالح محمد چلا جاتا ہے۔ تارو اٹھتی ہے۔ سامنے والی دیوار پر ایک اچکن کھونٹی سے لٹکی ہوئی ہے، اسے جھاڑتی ہے اور پھر ٹانگ دیتی ہے۔ ایک نوجوان لڑکی ہاتھ میں بالٹی لیے آتی ہے۔)

بتول: ماسی جی لسی لیائی آں تہاڈے لئی۔ نالے میری اکھی وچ دارو پا دیو تھوڑا جیا۔

تارو: آجا بتول! کی حال اے ہن تہاڈی مجھ دا؟

بتول: وچول مجھ خرید کے لیایا اے چاچا لائل پور دی منڈی توں۔ کیہن لگا ہر ور ھیائی اے۔ کھا گئز ہووے گی تے دُدھ دی تھاں مکھن چویا کرنا۔ ایہو جئی چھڑ ملی ماسی تارو! ایہو جئی چھڑ ملی۔ ایڈی کیڑ تھنی بج دساں دُدھ کڈھن ویلے میریاں تے بانہواں رہ جاندیاں نے بچی۔

تارو: ساریاں دا کی حال اے۔

بتول: ہن خیر اے۔ ماسی دارُو تے پادے میریاں اکھاں وچ۔

تارو: بجھ لیائی۔

بتول: لسی پاودواں اندر۔

تارو: پا دے۔

(بتول گاتی ہوئی اندر جاتی ہے۔ تارو آنگن میں بنے ہوئے ایک طاق پر سے دوائے کر آتی ہے۔)

بتول: (گاتی ہوئی آتی ہے) دو پتر اناراں دے۔
ساڈا دکھ سُن سُن کے روندے پتھر پہاڑاں دے

تارو: خیری صلا۔ ایہو جئے گون نہ کڈھیا کر۔ کی حال اے اکھاں دا ہن۔

بتول: چنگا اے ماسی۔ مینوں تے سارے کیہن لگ پئے سی تینوں پڑوال اے۔ تیرے دارو نال آرام آگیا اے۔ جی ہول نئیں کھاندا رات ویلے ماسی تیرا؟

تارو: کیوں؟

بتول: ایڈی وڈی حویلی تے وچ زُز کر دی توں کلم کلّی۔ او تے ویکھاں ماسی تارو۔
(کیمرہ ساری حویلی کو پین کر کے دکھاتا ہے۔)

تارو: (اوپر دیکھ کر) کی اے۔

بتول: دیکھاں زرا اُپر اکھو ورگا مکان۔ تے توں وچ فٹی ہوئی بو کی وانگوں۔ ماسی کسے نوں سدلے اپنے کول۔

تارو: (ہنس کر) تیری عمر وچ بولنا ہسنا چنگا لگدا اے۔ ساہنوں تے ہن "پچھلیاں آوازاں دے جواب ای نئیں آوندے اپنے۔ نویاں گلاں کی سوجھن۔

بتول: ماسی توں عنایت نوں اینویں گھل دتا۔ چلو کھٹ وا کماندا نہ سئی جوگ تے پوری سی ناں۔

تارو: لوکی کہندے۔ اپنے دھیاں پتراں نوں تے کم کاراں آلا بناوندا اے تے بھتیریاں نوں چاکر رکھ چھڈیا اے ماسی نے گھر وچ۔

بتول: پر مینہ باچھڑو ہلے جے کوئی کول ہووے ماسی' منی ای چنگی چیندی اے وڈے پاویاں والی۔

تارو: میرا بھریا پروار اے بتول۔ دو دھیاں چن دے چانن ورگیاں ۔ منڈا تاجدار' سو منڈیاں دا اکو گبھرو۔ مینوں کھاندا اے۔ فیر میرے بھرا دی حیاتی کرے رب۔ میں تے جے تن تن مہینے وی اک اک جی کول لاواں تے میرا سال اوہ جاندا اے' پر حویلی چھڈن نوں جی نہیں کردا۔ ہن بیڑ نہیں رئی تے مالی کدے تے چلے پتر۔

بتول: بیڑ مالی کی پئی کہندی ایں ماسی؟

تارو: چرخا دھیمی اے۔ ایدی بیڑ تے مالی چلدی اے چرخے دی۔ تے بندا ایہہ بندا اے زنانی دا۔ نہ رہے شیخ صاحب تے نہ رئی مالی واںگوں گھسن پھرن آلی تارو۔

(ایک گنوار دیہاتی اندر آتا ہے۔ سر پر ایک نرگی ہاتھ میں دری میں لپٹا ہوا کھیس اور تکیہ)

دیہاتی: ایہہ چوگیاں دا سلام اے ماسی۔

تارو: نیں نیں توں کتھوں آیاں ایں ملکھیا۔

ملکھیا: رتیوں...... ہور کتھوں...... بلے بلے بلے کوئی گرمی اے تہاڈے شہر وچ۔ تن تے میں کھائیاں قلفیاں...... چار پیتے سوڈے۔ اودے بجھڑو لے چناں ڈھپ گیا دھوتا تے اُجے وی ماسی جی تاوں گھنگرو واںگوں...... ایہہ دیکھوانت دا مزکا۔

بتول: لو میں تے چلنی آں ماسی جی' ٹکر پکانا اے چل کے۔ ماسی سلام۔

تارو:
ملکھیا: } وعلیکم السلام

ملکھیا: ایہہ بڈھی کون اے؟

تارو: گوانڈ وچ رہندی اے۔ عنایت کتھے اے۔

ملکھیا: لگا کھلوتا اے بوہے دے پچھے منہ وچ انگلی لے کے۔

تارو: گل کی ہوئی اے...... عنایت...... عنایت کاکا اندر آ...... توں ایس طرحاں کیوں بنا اطلاع دتیاں آمریا ایں وے...... نُچھٹی لان دا ویلا اے تے تسی کیویں آئے او دونویں۔

ملکھیا: نس کے' جان بچا کے...... دم دبا کے...... پہلاں پنج میل کپاہ دے نگے وچ۔ فیر تھرڈ

کلاس دے دو ٹکٹ...... اگے بس وچ...... گل تو اےتھے جیکر پیدل پا پیادہ۔

تارو: (آواز دے کر) عنایت؟ کی گل اے کیتھے اے عنایت۔

(اب عنایت اندر آتا ہے۔ یہ دوہرے بدن کا احمق رو نوجوان ہے۔ بات کرنے سے پہلے کچی سی مسکراہٹ ضرور پیش کرتا ہے۔ اس وقت ایک بازو گل جندڑے میں ڈال کر آتا ہے۔ سر پہ چوکور پرنا بندھا ہے۔ نیچے تہمد۔ آنکھوں پر سیاہ چشمہ لگائے ہوئے ہے۔ آتے ہی ماسی کے قدموں پر سر رکھ دیتا ہے۔)

عنایت: توں مینوں پھیلاں مار لے...... (رونے لگتا ہے)

تارو: ہیں ہیں گل کی ہوئی ہے عنایت کاکا...... اُٹھ...... نہ سلام نہ دعا۔ چنڈی سٹے پیریں پے گیا ایں۔

عنایت: میں مُٹھا آں...... پاپی آں...... مار میرے سر وچ جُتیاں...... اُدھیڑ دے میری چمڑی...... سو (100) لاتے اک گن۔

تارو: اُٹھ کے بہہ بندیاں وانگوں...... گل کی ہوئی اے ملکھیا؟

ملکھیا: گل اے ہوئی اے بی بی جی...... پچی تہاڈے جیٹھ ہوراں۔۔۔

عنایت: (یکدم بچوں کی طرح اٹھ کر بیٹھتے ہوئے) ماسی! توں مینوں ماریں گی تے نہیں......؟ سچی دس...... وعدہ اے تیرا؟

تارو: اگے کدے جتھ لایا اے تینوں؟ موہنوں تے پھٹ کی کر آیا ایں رستے وچ؟

عنایت: چاچے ہوراں نال ساڈی نہیں بنی...... اِٹ کھڑکا...... ڈانگوں سوٹی جتھ پاتھا...... (مار کر دکھاتے ہوئے) ہٹیں ہٹیں ہٹیں۔ ایویں ساڈے نال جیہڑا چھنج پاوے گا گئے گوڈے تے اسی وی اوہدے بھناں گے ہاں......

ماسی: توں فیر لڑیا ایں عنایت...... ایدر آ...... پیار تے لے ماسی دا۔ ہائے ہائے ایدر شیخ صاحب نے اکھیاں پھیر لیاں۔ ایدر سسرال سارا ای شریکا ہو گیا۔ بانہہ تے سٹ وجی ہوئی اے۔

عنایت: پرے کر ماسی جتھ۔ پھوڑا نکلیا ہویا اے۔ مُغلئی پھوڑا۔ حکیم دیوث خاں نے دسیا سی مینوں پنڈ وچ۔ ماڑی موٹی تے بیماری وی ساہنوں نہیں ہُندی۔

ملکھیا: دیوث خاں نہیں بھا عنایت...... جالینوس خاں نے۔

عنایت: اکو گل اے۔

ماسی: توں گل کر ملکھیا اوتھے ہویا کی؟

عنایت: میں دساں ماسی؟...... ساری گل کھول کے۔

ماسی: تمیں ملکھیا توں دس بنیا کی؟ ہویا کی۔ ساڈی اپنی زمین تے رولا کی پایا اے کرم داد نے۔

ملکھیا: بی بی جی۔ بوہل لگیا ہویا سی ساڈی کنک دا۔ راتیں ہنیری آئی تے پھانڈا ایہو جیہا ہنیری دا اپنی گھراٹ دی اُڈ گئے ٹچلی دے تے بوہل اُڈ کے جا وڑیا کرم داد ہوراں دیاں پیلیاں وچ۔

عنایت: چاچے ہوراں دے دندے تے کریڑا بہت لگیا ہوا اے ماسی جی' جھوٹ بولن دی سزا دتی اے اللہ میاں نے اونہاں نوں۔

ماسی: توں پتر ذرا کھلو کھاں۔ گل نکالاں میں ملکھے تاں۔

عنایت: مکاؤ مکاؤ۔ میں سنتا آں۔ ویسے ایس زمانے چ ماسی جی گلاں تمکدیاں تمیں ہندیاں خیر تاں۔

ملکھیا: جدوں ساڈا وتڈا اُڈ گیا اے شیخ ہوراں دی زمین تے مزارعاں دے نال تے اونہاں کنک دا اِک پھکا ساہنوں چکن نئیں دتا۔ ہونجھ ہونجھ کے ساری کنک اپنے بوہلاں وچ رلا لئی۔

عنایت: شاوا شاوا...... نالے اوہ وی تے دس اوہ آڈ والی گل۔

ماسی: کیہڑی آڈ والی گل؟ کی ہویا اے آڈ نوں؟

ملکھیا: ساڈی پانی دی واری سی...... تے راجباہے وچوں شیخ ہوراں آڈ کنڈی۔ تے راتوں رات اپنے نسرے کھیتاں وچ پانی چھڈ دتا۔ ساڈی زمین ہوئی اتھاڑ وچ اونہاں دے۔ فرفر پانی وگدا گیا شپاشپ۔

عنایت: (گیتا نگا کر کے) ایہہ ویکھ ماسی چاچے ہوراں دے کتورے نے مینوں اتھے وڈیا سی ووؤں ووؤں کر کے پے گیا مینوں...... کالی بوتھی والا......

ملکھیا: ای تے بزرگاں دا بڑا ادب کری دا پر جدوں ای گھمن گئے تے اونہاں چک چک کے ساہنوں راجباہے وچ سٹیا۔

عنایت: نالے پچھیا تمیں ماسی پئی جواناں وچوں کس کس نوں ترنا آوندا اے۔ رات آلی گل وی دس دے ماسی نوں۔

ملکھیا: رات والی گل؟ اوہ کیہڑی؟

عنایت: جیہڑا میں بوٹ پا کے نستا ہویا سی۔

ملکھیا: خیرا او شیخ ہوراں ٹھیک کیہا۔

تارو: تسی گل کھول کے کریا کرو دونویں جی۔ ایویں سینتاں جیاں نہ ماریا کرو۔

ملکھیا: ویکھو نہ جی! جہڑا عنایت بوٹ پا کے نستا پیا سی تیجی تے' شیخ ہوراں سوئی مار کے کہیا عنایت بوٹ پا کے تیجی تے نہیں سویں دا نہش ہندا اے۔

عنایت: مار کے دساں کس طرح سوئی ماری سی۔ پیر دی تلی توں تالو تیکر فیس کر کے بجلی نکل گئی۔ میریاں تے چانگراں نکل گیاں۔

تارو: پر تسی رتیوں آئے کیوں؟ تسی اپنی زمین کیوں چھڈی۔

(عنایت یکدم نیچے بیٹھ کر)

عنایت: مار میرے پر وچ جُتیاں...... زوں وانگوں محب دے مینوں۔ میں تیرا بھلیواں نہیں بے بول جاواں۔ دے مینوں سزا۔

تارو: پر تسی بیٹھے رہندے۔ مینوں سند گل دے۔ میں آپ آ کے کرم داد توں پچھدی۔

ملکھیا: اسی دراصل نس آئے آں چوری چوری۔

عنایت: اوہ ساڈی جان دے ویری نے ماسی' توں چل کے پچھے نے بھانویں باگی کیار کول۔ چاچا کہندا اے اسی ایس عنایت دے ڈکرے کر دواں گے۔

تارو: جد تیکر کیتے نہیں سن ڈکرے' تد تیکر بہہ رہنا سی۔

عنایت: (رو کر) ماسی تیریاں میرے اُتے بڑیاں عنایتاں نیں۔ ملکھی توں گواہ رہیں۔ پچی ماسی نے مینوں اتھے دکان کڈھ کے دتی غیاری دی۔ میرا بھائی وال جھوٹا فریبی سارا مال لے کے کراچی نس گیا۔ ماسی نے مینوں جُتیاں آلی دکان وچ اودھ نوا کے دتا۔ دکان ای نہ چلی۔ سارا مال نیلام ہویا۔ بائی بائی روپے دا بوٹ کریب سول آلا پنج پنج روپے گیا۔ میں ہن ماسی تے ہور بوجھ نہیں پاتا۔ مینوں شونہہ اپنے بنان آلے دی۔

تارو: کی پیا کہنا ایں عنایت؟

عنایت: (ہاتھ باندھ کر) میں ماں میرو آں ماسی توں میرے اُتے بڑے ترس کیتے نیں' دل نال لاہ کے رکھیا اے' ماں پیو توں ودھ کھیال رکھیا اے میرا۔ میں اوس بانہہ نوں چک نہیں وڈنا جنے مینوں سینے نال لایا اے' میں تاں آخری سلام کرن آیاں تہانوں۔

آخری سلام۔

تارو: بہہ جا عنایت۔ رزق نصیب نال ہندا اے۔ (جیب سے پیسے نکال کر) لے ملکھیا دو بوتلاں پھڑ لیا۔ ٹھنڈیاں اک اپنے واسطے اک عنایت لئی۔

عنایت: میرے واسطے تے توں بوتل دی کھیچل نہ کریں۔ میں آئس کریم دی اٹ کھا لواں گا او کھا سو کھا۔

تارو: لے فیر پیسے ہور لے جا۔

(ملکھیا جاتا ہے۔ عنایت جھوٹ موٹ کا رونا روتا ہے۔)

تارو: ہُن کی ہویا اے عنایت۔

عنایت: کم کار دا کج نہیں ماسی۔ جوان آدمی نوں کم بہت..... پر توں مینوں بڑا یاد آونا ایں (آنسو پونچھتا ہے) تیری تک میری ماں (اس وقت دروازے پر دستک ہوتی ہے) دی تک نال کی ملدی اے۔

گلزار: عنایت..... عنایت (آواز)

ماسی: ایہہ تے گلزار دی آواز لگدی اے۔ آ جا کاکا۔ دوبئی توں (گلزار اندر آتا ہے۔ وہ دوبئی سے آیا ہے اور خوب فیشن ایبل ہو رہا ہے۔) پرسوں آیا اے۔

گلزار: (اندر آتے ہوئے) السلام علیکم۔

عنایت: وعلیکم السلام بلے بلے..... ویل پھٹیا! اوہڈی پینٹ کسائی آ۔

(دونوں خوب خوشی سے بغلگیر ہوتے ہیں۔)

گلزار: واہ! توں تے کلر تے سیم وانگوں ودھدیا ایں دنوں دن۔ کنے تھاناں وچ سوٹ بن دا اُہن؟

عنایت: جے ہُن منہ وچ پایپ لے لویں تاں گلزار تے پورا پورا لندن دا موچی لگیں۔ عین مین۔

گلزار: ماسی کھلوتی اے نہیں تاں ایس گل دا جواب دیندا۔

ماسی: لسی پیویں گا گلزار؟

گلزار: اوتھے دوبئی وچ لسی امپورٹ ہندی اے بوتلاں وچ۔ خوب پیوی دی اے۔ جے گھر وچ ہووے تے کوئی مضائقہ نہیں۔

(ماسی لسی لینے چلی جاتی ہے۔)

گلزار: ماسی دسدی سی پئی زمیناں تے جالگا ایں۔ بوہل تے چکے گئے کنکاں دے۔ ڈب

وچ تے خوب مال ہوندا اے۔

عنایت: میں واہی بیجی دے خلاف آں۔

گلزار: کیوں؟

عنایت: ایہی گرمی ہندی اے۔ ایہی گرمی ہندی اے۔ بندے دی ہل پچھے مومیائی نکل آوندی اے۔

گلزار: فجر توں پہلاں ہل جوتیا کر۔

عنایت: ایہی نیندر آوندی اے ایہی نیندر آوندی اے پئی تستیاتے مویا اک ہندااے۔ بندا ساڈے گیارہ تو پہلے۔ (ایک دم اس کی بش شرٹ دیکھ کر) ایہہ او تھوں ای لیاوندی اے۔

گلزار: ایہہ……ہاں۔

عنایت: کتنے دی؟

گلزار: تہاڈے تے پتہ نہیں کنے دی ہووے او تھے اٹھ ریال دی ملی سی۔

عنایت: ریال کتنے کو روپئے دا ہنداا ے؟

گلزار: ایہو کوئی دوڈھایاں دا۔

عنایت: تا ہیوں مونہوں پئی بولدی اے۔ ایہہ ٹوپ وی او تھے دا ای ہونا ایں۔

گلزار: پا کے ویکھ مکھیا۔

(عنایت ٹوپی پہن کر دیکھتا ہے۔)

عنایت: کنے دی اے او تھے؟

گلزار: کوئی ترن ریال دی ہونی ایں۔

عنایت: تا ہیں میں کواں ایتھے تھوڑی وکدیاں نیں ایہو جیہاں چیزاں۔ ایہہ پھڑ۔

گلزار: ویاہ ہویا؟

عنایت: تیرا کہ میرا؟

گلزار: تیرا؟

عنایت: ماسی کہندی اے پہلاں اپنے کم کار والا ہو جا……(آہ بھر کر) ہن کم کار تے نصیب وچ ہویا ای ناں ہُن کم از کم ویاہ ای ہندا مجھ بدنصیب دا۔

گلزار: سفارش کراں ماسی نال۔

عنایت: (بازو پکڑ کر) سفارش شن آں زنانی نہیں ماسی۔ ایہہ گھڑی وی او تھے ای دی ہونی اے؟

گلزار: (ہس کر) آہو۔

عنایت: کنے ریالاں دی گھڑی اے؟

گلزار: کوئی ایک سووی ریال سن مینوں یاد نہیں چنگی طراں۔

عنایت: ذرا میں بنھ کے ویکھاں اینوں۔

گلزار: ضرور۔

(عنایت گھڑی باندھتا ہے اور کان سے لگا کر دیکھتا ہے۔ پھر منہ سے بھاپ دے کر گھڑی صاف کرتا ہے۔ ماسی تارو لسی لے کر آتی ہے۔)

تارو: بس ہن میں سوچ لیا اے۔ لے گلزار۔ فیصلہ کر لیا اے میں۔

عنایت: ماسی چپ کر کے اینوں اک سو وی ریال پھڑا دے میرے سر توں وار کے۔

تارو: ایک سووی ریال؟

عنایت: میں اس توں ادھی قیمت تے ایہہ گھڑی خرید لئی اے۔

گلزار: نہ ماسی میں کوئی قیمت شیمت نہیں لینی۔ اپنے بھئی میں بھئی اکو گل اے۔

عنایت: ہلا؟ (اٹھ کر گلزار کو بوسہ دیتا ہے) تھینک یو۔

تارو: نہیں گلزارا اجے نہیں جدوں ایہہ دی کھٹن کمان آلا ہو جاوے گا تے تینوں کج دین جوگا ہووے گا۔ فیر توں جم جم جی صدقے ایس نوں ایہہ گھڑی دیویں۔

گلزار: تسی پھڑاؤ کھاں ایدی بانہہ مینوں بس جان جان دا کرایہ کرو جے نال تے میں اینوں دوبئی جا کے بندا بناندا آں۔

تارو: ناں کاکا! ایدی ماں تے پانی توں ڈردی نج کرن نہ گئی اینوں میں گھلنا اے سمندر پار؟

گلزار: تے ایہہ سمجھو ماسی جی ایتھے ایس کتریں نے شلاپو ای کھیلنا جے کدے ایس خانے تے کدے اوس خانے۔ کم کار ایس توں کج نہیں ہونا۔ اینوں تگنی چاہی دی اے توئی۔

تارو: اللہ دا دتا بہت کج اے۔

گلزار: چلو میرے نال نہیں گھل دے تے اک کم کرو۔ حویلی چڑھاؤ کرائے تے' تے ایدا کرو دیاو۔ آپے سوانی آ کے اینوں سدھ کر لئے گی۔

(عنایت گھڑی کے ساتھ مگن ہے۔)

تارو: ایس حویلی نوں کرائے تے چڑھان دی گل نہ کریں گلزار۔ بُنے صالح محمد وی آیا

سی۔ میں اونوں تے ٹھیک طرحاں جواب وی نہ دے سکی۔ چار مکان اوہدے کرائے تے چڑھے نیں۔ میری گل واٹسہ کرلیندا۔

گلزار: پر ہرج کی اے اپنی وڈی تھاں تے تسی دو جنے۔

تارو: مکان دا کرایہ حرام اے پتر...... حرام اے...... حرام اے حرام۔

گلزار: کی کہندی ایں ماسی؟

تارو: صاف آیا اے۔

مکان کرائے تے نئیں چڑھاناتے سود نئیں کھانا۔ ساری عمر شیخ صاحب کہندے رہے۔ بول کی جواب دواں گی میں مرن آلے نوں 'اوہدا مکان چڑھاواں کرائے تے؟

گلزار: فیر ماسی گزر بسر کیویں ہووے گی؟

تارو: میں تے عنایت نوں لے کے چلی آں اپنی وڈی کڑی خورشید ول۔ اوہ اینوں کوئی پٹرول پمپ 'کوئی ایجنسی' کوئی ٹھیکہ لے دووے گی۔ اسی دوویں جی کھاواں گے پئے۔ اسلام آباد وچ ایہہ لاہور توں خوش رووے گا۔

عنایت: ہاں جی۔

تارو: چل اُٹھ بنھ سامان نیک نیت وچ دیر نئیں کری دی۔ چل شاوا۔ اُٹھ چن ورگا بھلیاں میرا۔ اینوں رزق داگھاٹا اے؟ چل پتر۔

(عنایت اندر جاتا ہے۔ منظر جلدی سے بند ہو جاتا ہے۔)

(کٹ)

❋❋❋

قسط2

کردار

ماسی تارو:	
عنایت:	
شہزادہ ہمایوں جمیل:	عمر پچاس کے لگ بھگ' بدتمیز آدمی۔
بیگم ہمایوں جمیل:	(خورشید) ماسی کی بیٹی' عمر پینتالیس برس۔
مینا:	خورشید کی بیٹی' بیس برس کی خوبصورت لڑکی۔
راجا:	مینا کا چھوٹا بھائی
	اس کے علاوہ
	ملازم اور پارٹی کے لوگ

سین 1 ان ڈور

دن

(ٹائیلٹ پر کچھ لڑکیاں لہک لہک کر بولتی ہیں۔ بگلی کلیر دی۔ چک میرے ویر دی۔ دوپٹہ میرے بھائی دا تے پھٹے منہ جوائی دا۔
کیمرہ کھلنے پر ہم بیگم ہمایوں جمیل یعنی خورشید کے ڈریسنگ روم میں موجود ہیں۔ شہزادہ صاحب دروازے کی چوکھٹ کے ساتھ ایک بازو لگائے نہایت بور انداز میں کھڑے ہیں۔ خورشید ڈریسنگ ٹیبل کے آگے کھڑی ہے۔)

خورشید: تسی چل کے مہماناں وچ بیٹھو جمیل 'کی کہندے ہون گے سارے لوک دل وچ۔ ساڈے دوناں وچوں اک وی اوہناں دے کول نہیں۔

شہزادہ: جدوں دی میں سگرٹاں چھڈیاں نے مینوں شہر دے اِک اِک بندے کولوں تماکو دی بو آوندی اے۔ میں کسے کول نہیں بیٹھ سکدا۔ (لمبی جمائی لیتا ہے) خدا جانے ایہہ مرد سگریٹ کیوں پیندے نیں۔ فضول۔

خورشید: لّو اک چیونگم کھاؤ۔ دل پاور تگڑی ہووے۔ سگرٹاں اِنج تھوڑی چھٹ جاندیاں نے اِنج۔ (چٹکی بجاتی ہے)

شہزادہ: (گھڑی دیکھ کر) ایس ویلے مینوں سگرٹاں چھڈے پورے تن ہفتے چار گھنٹے تے سوا پنج منٹ ہوئے نے۔

خورشید: میرے ناناجی دا چاندی دا حقہ سی۔ پانی وچہ داوڑ کر کے الائچیاں تے گلاب دا عرق پا کے حقہ چھک دے ہُندے سی۔ دن وچ چار چار واری پانی بدلنے دا حکم سی۔ اک دن اک ملن والا آگیا تے کہن لگا مولوی صاحب جس ویلے تسی جنت وچ گئے تے رضوان نوں تہاڈے ساہ وچوں تماکو دی بو آوٗنی ایں۔ اوسے ویلے چلم مُوہدی کر دتی نِبی تھلّے۔ اوہ دن جاوے تے فیر جمعے آپلے دن تیکر جدوں اوہ فوت ہوئے نیں' تماکو پین والے بندے کول وی نہیں سی بہندے۔ ایہہ سی اوہناں دا ارادہ۔

شہزادہ: تماکو پین والے کول تے بندا اُنجی نہیں بہہ سکدا۔

خورشید: کیوں؟

شہزادہ: کیونکہ اوس خوش قسمت کولوں سگرٹاں دی خوشبو آوندی اے۔ جی کردا بندے

نوں تیلی لا کے منہ وچ پا لئے۔ تسی چھیتی تیار ہو جاؤ پلیز۔

خورشید: اچھا میں گلو بند پالواں۔

شہزادہ: ایس موسم وچ؟

خورشید: کیوں ایس موسم نوں کی اے؟

شہزادہ: میرا مطلب اے تہانوں تکلیف نہ ہووے کتے۔

خورشید: ساریاں زنانیاں کوئی موسم دا سوچ کے تیار ہندیاں نے۔ سردیاں وچ باہنواں توں بغیر قمیضاں تے گرمیاں وچ کھدروے کُرتے پائے جاندے نے۔ کجھ تکلیف سہہ کے ای تعریفاں ملدیاں نے ہمایوں جی۔

شہزادہ: تہاڈی مرضی اے۔ پر ایس موسم وچ تہانوں جے پت نکل آئی تے۔ تے میں کسے ڈاکٹر کول لے جا کے نہیں وکھا سکدا اجکل۔

خورشید: کی پئے کہندے او۔ پت کیوں نکلنی اے گھڑی دو گھڑی گلو بند پا کے۔

شہزادہ: اچھا جی اچھا بھانویں گلو بند نال کوٹ وی پا لوو میرے ولوں۔ نالے گرم موزے تے سر تے ٹوپی وی۔

خورشید: ہائے تسی کی سمجھے او؟ کیہڑا گلو بند؟

شہزادہ: لکیراں والا گرم گلو بند 'مفلر'۔ جیہڑا تہاڈا بھرا لیایا سی امریکہ توں 'تسی وی بچے او گرمیاں وچ گلو بند لے آیا پھڑ کے پہنن دا موقع ای نہیں ملیا تہانوں وی۔

خورشید: اوہ نہیں جی ایہہ موتیاں آلا جڑاؤ۔

(اس وقت مینا آتی ہے۔ اس نے بہت شاکنگ قسم کی ڈریسنگ کر رکھی ہے۔ ماں کے کان میں کہتی ہے۔)

مینا: امی جی کار دی چابی لے دیو ابا جی کولوں۔

خورشید: لے اوہ دین لگے نے کار دی چابی اجکل۔

مینا: تسی منگو تے سہی۔

خورشید: تینوں پتہ ای اے مینا۔ جدوں دے اوہناں نے سگریٹ چھڈے نے ساریاں گلاں دا مطلب پٹھا لیندے نے۔

(نوکرانی اندر آتی ہے' ہاتھ میں فون ہے۔)

خورشید: نو جی 'میں تے چلنی آں تسی چھیتی آجانا اودھر۔

(نوکرانی فون پکڑاتی ہے۔ خورشید کی جگہ مینا بیٹھ کر میک اپ میں مشغول

ہو جاتی ہے۔)

شہزادہ: ہیلو...... شہزادہ ہمایوں جمیل (جمائی) سپیکنگ...... کون؟ بیگ صاحب وعلیکم السلام جی...... میں جی تن ہفتیاں توں بس باہر نہیں نکلیا...... کی؟...... نہیں جی...... چکن پاکس تے نہیں نکلی ہوئی...... میں ذرا سگریٹ چھڈے ہوئے نے' ہاں پچھلے سال وی چھڈے سن بائیس دناں لئی...... سفارش لئی......؟ نہ جی...... اجکل میں کسے سفارش لئی نہیں جاسکدا...... بیگ صاحب...... ایویں میں اری ٹیٹڈ ہو جانداں آں...... ہیں جی...... ایتھوں کوئی گل کہہ دیواں گا منظور صاحب نوں...... اچھا جی...... اچھاجی...... خدا حافظ...... (چونکا ذرا خفگی اور بوریت سے رکھتا ہے۔)

مینا: اج جمعرات اے کہ جمعہ اباجی۔

شہزادہ: (قدرے خفگی سے) ساڈے لوکاں لئی جمعہ جمعرک دن ہندا سی۔ پتہ ہندا سی لوکاں نوں پئی جمعہ کس دن آوندا اے ہفتے وچ۔

مینا: میں سمجھنی آں اباجی تسی سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نیں' پر اسدا ایہہ مطلب تے نہیں ناں کہ تسی Un-Necessarly Bitter ہو جاؤ ساریاں نال۔

شہزادہ: اج جمعرات اے۔ (مسکرا کر)

مینا: ہائے۔ وٹ نیو آئی ڈن۔

شہزادہ: کی ہویا؟

مینا: اج تے میں سارا دن منہ نہیں سی دھوتا۔ ریسٹ دیناسی منہ نوں۔ میں منہ دھو بیٹھی آں بکری دے دُدھ نال۔

شہزادہ: کوئی گل نہیں۔ کل ریسٹ دے لئیں۔

مینا: تسی نہیں ناں جاندے اباجی۔ روٹین کنی ضروری چیز اے۔ جو قوماں' جو لوگ اپنے واسطے پلان نہیں بنا سکدے' ڈیلی روٹین ٹائم ٹیبل نہیں آندے بنانے جنہاں نوں اوہ کدے نہیں پہنچ سکدے بدقسمتی نال۔

(اس وقت ایک طرح والا بیرا' باوردی لباس میں ہاتھ میں سگریٹ کیس پکڑے آتا ہے۔)

بیرا: حضور بیگم صاحب کتھے نیں؟

مینا: امی تے مہماناں ول گئے نیں ولایت۔

شہزادہ: کی گل اے؟

بیرا: جی میں اوہناں نوں پچھاں سی کہ لیڈیز نوں وی سگرٹاں آفر کرنیاں نیں۔

مینا: ولایت۔ ایہہ گل پلے بن لے جو اصول مردان واسطے ہیگا اے اوہی عورتاں واسطے لاگو ہووے گا۔ عورتاں نوں پہلے سگرٹاں آفر کریں تے بعد وچ مرداں نوں۔ خراب عادتاں وچ عورتاں دا حصہ گھٹ نہیں ہونا چاہی دا۔ ہر معاملے وچ Priority ٹھیک ہونی چاہی دی اے۔

شہزادہ: اس طرف لیاخاں سگریٹ کیس۔

(بیرا پاس جاتا ہے۔)

مینا: کی کرن لگے او اباجی۔

شہزادہ: ہور کول لیا۔ مریا کیوں جاتا ایں۔ ہور کول...... ہور کول...... میں بیگم صاحب نوں نہیں دسن لگا۔ لیاو۔

مینا: اباجی...... تسی امی جی دی سونہہ کھائی ہوئی اے۔ اباجی۔

شہزادہ: ہور کول...... ہور کول...... مریں ہور کول۔

(سگریٹ بالکل اس کے منہ کے پاس جا پہنچتے ہیں۔ وہ سگریٹ کیس کھول کر سگریٹوں میں منہ دے کر لمبا سانس لیتا ہے۔ چہرے پر مسکراہٹ آتی ہے۔)

شہزادہ: خوشبو لین نال کوئی قسم تے نہیں ٹٹ جانی پاگلے۔

(کیمرہ اس کے چہرے پر آتا ہے۔ وہ کتے کی طرح سگریٹ سونگھ رہا ہے۔)

(کٹ)

سین 2 ان ڈور

رات ڈرائنگ روم

(اب ہم شہزادہ ہمایوں جمیل کے ڈرائنگ روم میں آتے ہیں۔ یہاں ڈرائنگ روم تین ٹکڑیوں میں بٹا ہوا ہے۔ صوفوں پر چار خواتین بیٹھی ہیں۔ ان ہی میں بیگم ہمایوں جمیل بھی ہیں۔ سب پارٹی کے لیے بجی ہوئی ہیں۔ دوسری جانب تین آدمی کھڑے باتیں کر رہے ہیں۔ اس کے علاوہ ایک گروپ جو دو آدمیوں پر مشتمل ہے منہ میں سگار اور پائپ لیے کھڑکی کے پاس کھڑے ہیں۔)

(گروپ 1)

خورشید: خدا قسم میرے جمیل دی اپنی سٹرانگ ول پاور اے اپنی سٹرانگ اے ایناں دی ول پاور...... صوفیہ لورین دی فلم ویکھ کے وی ایناں نوں کدی اوہدا خواب نہیں آیا بعد وچ۔

بیگم زمان: اسی بڑے بد قسمت آں ایس بارے وچ۔ ایناں دی ول پاور ای ہے نہیں کوئی...... بارہ وریاں دی سیجھارئی آں جی اپنی ماں نوں ہن جواب دیو ساڈے کول نہ رہن۔ راتیں من جندے نیں تے سویرے گھر جاندے نیں ماں دے سامنے جا کے۔ کڈھ ای نہیں سکدے لماں جی نوں گھروں۔

بیگم عالمگیر: ویسے بیگم زمان بندے وچ جے ول پاور نہ ہووے تے بندا لائی لگ جیا ہو جاندا اے۔ کیوں بیگم ہمایوں جمیل!

خورشید: اک ول پاور دی کمی نال سو خرابیاں پیدا ہو جاندیاں نیں مرداں وچ۔ بیوی توں زیادہ اپنے گھر والیاں نال پیار کرواے۔ اتوار گھر گزارن دی بجائے یا برج پارٹی وچ وقت لنگا دیندا اے یا مچھلی دا شکار کھیڈ دا اے۔ بیوی نوں ہر سال نواں زیور نہیں بنا کے دیندا۔ اپنی کار دا ماڈل ضرور بدل دا اے۔ تسی وی کجھ بولو مسز منظور۔

مسز منظور: (ہنس کر) اجے جی ساڈے دوناں وچ بڑا پیار اے۔ ساجنوں دوناں نوں ول پاور دی ضرورت کدی نہیں پئی۔

بیگم: ویاہ نوں کُل تن مہینے تے ہوئے نیں۔

خورشید: کجھ نہ کرے بیگم بس صرف مرد دی ول پاور دا دھیان رکھے۔ جدوں اوہدی قوت فیصلہ تگڑی ہو گئی تے فیر مہینے دی پہلی تاریخ نوں ساری تنخواہ تہاڈے ہتھ وچ۔ ذرا ہور سخت ہوئی تے ٹی اے ڈی اے وی فوراً تہانوں ملے گا۔ ہور فولادورگی ہو گئی تے سارے Arears تہاڈے ناں۔ ایہہ تے مسز عالمگیر' جناں گڑ پاؤ گے اوناں مٹھا ہووے گا۔ انشورنس تہاڈے ناں' کوٹھیاں دیاں رجسٹریاں تہاڈے ناں۔ بینک اکاؤنٹ۔ کار۔ سارا کجھ تہاڈے ناں لگ سکدا اے۔

مسز منظور: سچی جی......؟

(یکدم زور کا قہقہہ پڑتا ہے۔ گروپ نمبر 2 پر کیمرہ جاتا ہے۔)

مرد نمبر 1: شہزاد میں چھڈے تے نیں سگرٹ...... پر کنے کو دن؟ بندے دے لیکھاں وچ ای لکھیا اے توبہ کرنی فیر توڑنی...... فیر کرنی فیر توڑنی۔

مرد نمبر2: لیکن یار میرے دادا جان سگریٹ تماکو نئیں پیندے۔ ستر وریاں دی عمر ہو گئی اے اوہناں دی۔ تمباکو نہ پیوتے عمر تے لمبی ہندی اے ناں۔

مرد نمبر3: اچھا اوللہ مین زندہ اے اجے۔

مرد نمبر1: کسے نال محبت ہے جناب دے والد بزرگوار نوں۔

مرد نمبر2: کوئی خاص تے نئیں۔

مرد نمبر1: کوئی مشن' کوئی منزل..... کوئی پلان ہیگا اوہناں دی زندگی دا......؟ جس دے واسطے جیندے ہون بابا جی؟

مرد نمبر2: پلان تے کوئی خاص نہیں ہیگا؟

مرد نمبر1: کسے نال نفرت تے ہوئی اے۔ جیندے بندے دا قاعدہ جو ہویا۔

مرد نمبر2: ایہو جئے بندے ای نئیں ہیگے اوہ۔

مرد نمبر1: معاف کرنا' کردے کی نیں سارا دن بزرگ ہوری؟

مرد نمبر2: بوہتا وقت لیٹے رہندے نیں۔ ستے وریاں توں ایہہ حال اے۔

مرد نمبر1: ایہو تے تسی لوک سمجھے نئیں۔ والد ہوراں نوں مرے ہوئے وی تی ورھے ہو گئے نیں۔ تسی اوہناں نوں دفنانا بھل گئے او..... تمباکو وی تاں پیندا تے گل چالی ورھے دی عمر ہوئی بزرگاں دی۔

(سارے فرمائشی قہقہہ لگاتے ہیں۔ ساتھ ہی ہم گروپ نمبر3 میں آتے ہیں۔ یہاں دونوں۔سگار اور پائپ پینے والوں کے ساتھ جمیل کھڑا ہے۔ وہ باتیں نہیں سن رہا صرف دھوئیں کی طرف محویت سے دیکھ رہا ہے جیسے بچے لولی پاپ کو دیکھا کرتے ہیں۔)

پائپ والا: ویسے اک گل میں نوٹ کیتی اے شہزادہ ہمایوں جمیل دا رنگ کجھ پہلاں توں نکھر آیا اے کیوں اصغر؟

سگار والا: وزن وی کجھ پٹ آن کر لیا اے ایہناں نیں۔

(جمیل منہ بنا کر دوسری طرف دیکھتا ہے۔)

پائپ والا: بھئی اسی دونوں تینوں Compliments دے رئے آں تے توں منہ پرے کر لیا اے؟

جمیل: اک پانی پیاندا جاندا اے تے دو جا جُتیاں لگاندا جاندا اے۔ نہ حسن دا مقام اے تے نہ رون دا۔ کسے دا رنگ نکھرے تے ناں ای دُھوں نکل آوے۔ اوہ رووے کہ ہسے؟

پائپ والا: ٹھیک اٹ ایزی ہوائے۔

سگار والا: اک واری میں اپنی محبوبہ دے کہن تے سگریٹ چھڈ دتے سن۔ میری بیوی سب نوں دسدی پھردی سی کہ ویکھو میں اک واری کہیا تے ایناں نے مڑ کے سگرٹاں نوں ہتھ نئیں لایا۔ جدوں اوس اللہ دی بندی نوں اصلیت پتہ لگی اوس نے خود میتوں سگریٹ پلائے۔ محبوبہ تے چھٹ گئی یار پر بہتر چیز ی ملدی رہی۔ بھلا ہووے ایناں بیویاں دا۔ کھانا کھلان گیاں صاف ستھرا...... کپڑے دین گیاں صاف ستھرے...... عادتاں پان گیاں صاف ستھریاں۔

پائپ والا: بول...... کوئی گل کر...... توں تے کشمیر دی مچھی وانگوں اندروں اندر سنگو گیا ایں۔

سگار والا: اسی طرح بندا اے...... بالکل اسی طرح...... Yellow Lights نکلدیاں نے سارے طرفوں...... اپنے گھر والے پاگل نظر آوندے نیں۔ باہر دے لوکی سارے مالک مکان دی طرح بے رحم تے اندروں کڈن والے لبھدے نیں...... اسی طرح بندا اے For Few Weeks۔

جمیل: تے فیر؟

سگار والا: تے فیر اللہ تعالیٰ مسبب الاسباب اے۔ کوئی نہ کوئی وسیلہ پیدا ہو جاندا اے...... بندا مڑ کے سگریٹ پین لگ پیندا اے۔ کدی ڈاکٹر کدی گھر دا کوئی جی...... کدی کوئی یار دوست اپنی قسم دوا کے سوٹہ تڑوا دیندا اے۔ اللہ اللہ خیر صلاح...... بس صبر دے دو چار دن باقی نیں شہزادہ ہمایوں جمیل...... اللہ مسبب الاسباب اے۔

(اس وقت عورتوں کی جانب ایک عورت تالی بجاتی ہے۔ سب اس کی طرف متوجہ ہوتے ہیں۔)

بیگم زمان: بھئی لیڈیز اینڈ جنٹلمین...... سب اک منٹ لئی میرے ول توجہ دیو۔

(سب اس کے پاس جا کر نیم دائرے کی شکل اختیار کر لیتے ہیں۔)

بیگم زمان: پہلاں تے اسی ساری لیڈیز بھائی شہزادہ ہمایوں جمیل نوں سالگرہ دی مبارکباد پیش کر دیاں آں۔ دوسری گل ایہہ ہیگی کہ بیگم جمیل نے ایس سالگرہ اوتے جمیل بھائی لئی سگریٹ کیس دا ڈبہ بمعہ سگرٹاں تحفہ لیاندا اے۔ تے ایناں دا خیال اے کہ جمیل بھائی دی ول پاور اینی سٹرانگ اے کہ اوہ ایناں سگرٹاں نوں کول رکھن دے باوجود کدی ایناں نوں ہتھ نئیں لگان گے۔

(بیگم جمیل نہایت شان سے سگریٹ کیس کھول کر جمیل کی طرف بڑھتی ہے۔)

بیگم زمان: میرا Suggestion اے کہ اسی سارے لوکی سارے سگرٹاں تے Autograph کر دیئے تاکہ اگلی سالگرہ تے بیگم جمیل ساہنوں بطور سند ایہہ سگریٹ وکھا سکن۔ ہن میں عرض کراں گی کہ ہر آدمی اک اک سگریٹ چکے تو ایناں تے اپنے سائین کر دیو۔

(جس وقت بیگم جمیل سگریٹ کیس لے کر آگے مہمانوں کی طرف بڑھتی ہے' ماسی تارو اور عنایت اندر آتے ہیں۔ عنایت کے سر پر ایک ڈھیلی سی گٹھڑی میں پانچ سات سیر خربوزے بھرے ہیں۔ ماسی تارو نے ایک گٹھڑی' ٹوکری اور نماز پڑھنے کی صف اٹھا رکھی ہے۔ دونوں بڑی مسکراہٹ کے ساتھ داخل ہوتے ہیں۔)

ماسی:
عنایت: } السلام علیکم

عنایت: کی حال اے بھائی جی؟

(مہمانوں کے چہروں پر بڑی ذو معنی مسکراہٹ آتی ہے۔ عنایت اپنی گڈ سپرٹ میں جمیل کی طرف بڑھتا ہے۔ سارے خربوزے فرش پر گرتے ہیں۔ مہمانوں کا ردعمل مختلف ہوتا ہے۔ کوئی اسے اٹھا کر سونگھتا ہے۔ ایک فٹ بال کی طرح ٹھوکر لگاتا ہے۔ عورتوں میں سے ایک اٹھا کر اسے کتر کر پیش کرنے لگتی ہے۔ دو چار اٹھا کر اکٹھا کرنے کی سوچتے ہیں۔ ایک ہوا میں اچھال کر کیچ کرنے میں مشغول ہو جاتا ہے۔ یہ منظر بیک گراؤنڈ بنتا ہے۔ سامنے ماسی تارو کی طرف خورشید بڑھتی ہے۔)

خورشید: وعلیکم السلام۔ تسی کس طرح آئے اماں جی؟

ماسی: نے...... دھی دے گھرماں کس طرح آوندی اے؟ خیر خبر لین...... اپنی سنان اوہدی سنن...... آ پتر گلے نال لگ! جھی پا...... ٹھنڈا پا میتوں۔

عنایت: ماسی عطر لاکے آئی اے باجی جی...... گلے مل لو تسی۔

خورشید: کیہڑے ویلے توں آئے او تسی؟ ایدھر تے کدی اک ای بس ہو یا ٹیکسی دا۔

عنایت: اسی کوئی ٹیکسی تے تھوڑی آئے آں۔ اسی آئے آں بس تے...... رنگ محل تو ہدا

ریگل۔ او تھوں بدلی بس تے سدھے تہاڈے اچھے۔

خورشید: اچھا چلو اماں جی اندر چل کے گلاں کردے آں...... ایکس کیوز می پلیز......

ماسی: ہائے ہائے خورشید! میں خیا نج ست ورھے پچھوں تیرے گھر آئی آں پر ماں پیو وی کدی بجھلے نیں ایڈی جھیتی۔ ویکھاں جمیل کاکا...... کی ہو گیا تینوں...... سردائی پیا کر...... کجھ حافظ سدھا ہووے تیرا۔

خورشید: (قریباً کھینچتے ہوئے) آؤ ماں جی آؤ اندر چلئے۔

(ماسی حیرانی سے دیکھتی جاتی ہے۔)

عنایت: کی حال اے تہاڈی طبیعت دا بھائی جی؟ ہن تے سکری نیں ہیگی سر وچ؟ بڑی مالش کیتی اے جی میں ایناں دے سر دی...... آرام ای نہیں سی آوندا۔

جمیل: توں وی اندر چل عنایت...... ماسی جی دے کول۔

عنایت: میں جا کے کی لیناں اے۔ میں اچھے بہنا تہاڈے کول...... کمرہ تے واہوا ٹھنڈا اے۔ تسی ذرا باہر چل کے ویکھو۔ ککھڑی وانگوں پاٹ جاؤ گے تھاؤں تھائیں گرمی نال۔

جمیل: میں تینوں کہیا اے ناں عنایت اندر چل...... مہماناں وچ نہیں بیٹھی دا...... چل اندر۔

عنایت: (اٹھتے ہوئے) خدا دی سونہہ جی...... میں تے تہاڈے کول بہنا چاہندا سی پر وڈیاں دا کہنا منا پیندا اے۔ نہ منو تے فیر کہندے نیں کہ ایس زمانے دے نوجوان بدتمیز نے...... خدا حافظ جی۔

سب: وعلیکم السلام۔

جمیل: (شرمندگی جھاڑتے ہوئے صفائی پیش کرنے کے انداز میں) کیوں منظور صاحب۔ میں تے سمجھیاں آں کہ دراصل ساڈا کلچر ایسے لوکاں دے دم قدم نال زندہ اے۔ میری سس ورگے لوکاں نے پرانی قدراں 'پرانا رہن سہن' پرانے طور طریقے محفوظ کر رکھے نیں۔ ایہی لوک تے برسات دی گھاہ تے اُگے ہوئے ککر مے آں۔ یورپین تہذیب دی چھتری تان کے اپنی اپنی عزت بچائی بیٹھے آں۔ دراصل تے ساڈا کلچر 'ساڈی قدراں' ساڈا سارا قومی اثاثہ ایناں لوکاں دے کول اے۔ میرے دل وچ ایسے لوکاں لئی بڑی جگہ بڑا احترام اے......

(کیمرہ جمیل پر مرکوز ہے۔ آہستہ آہستہ تصویر فیڈ آؤٹ کرتی ہے۔)

(کٹ)

سین 3 ان ڈور

رات مینا کا کمرہ

(ماسی تارو پلنگ پر ٹانگیں اوپر کر کے بیٹھی ہے۔ خورشید پاس کھڑی ہے۔ مینا پڑھنے میں مشغول ہے۔)

ماسی: میں جس کم واسطے آئی آں اوہ میں کرا کے جاناں ایں خورشید...... یا کوئی پٹرول پمپ یا کوئی چنگی وڈی بزنس...... اوہ وچارا کیوں پچھے رہوے تہاڈے لوکاں توں۔

خورشید: میں سن لیا اے اماں جی...... میں سمجھ گئی آں پر تسی نہیں نہ سمجھ دے اجکل جمیل دا موڈ کیسا اے۔

ماسی: کی ہویا اے جمیل دے موڈ نوں۔

مینا: سگریٹ پینے چھڈ دتے نیں اباجی نے۔

ماسی: اپنی خوشی نال چھڈے نیں کہ تیری ضد نال؟

خورشید: اپنی خوشی نال اماں جی۔

(مینا معنی خیز انداز میں ویکھتی ہے۔)

ماسی: فیر...... جو چیز بندا اپنی خوشی نال چھڈے اوہ واکدی دل وچ وچار نہیں آوندا۔ کوئی ہور گل ہوئی اے۔

مینا: گل ایہہ ہیگی اماں جی بیگم منظور دے میاں نے سگریٹ چھڈ دتے نیں۔ اپنی بیوی دے کہن تے۔ ہن امی نوں اپنی ایہہ بڑی انسلٹ لگدی اے کہ اباجی ایناں دے کہنے تے ایناں نِکا جناں کم وی نہیں کر سکدے۔

خورشید: ایہہ گل نہیں سی۔

مینا: ایہو گل سی امی جی۔

خورشید: مینوں زیادہ پتہ اے کہ تینوں؟

مینا: پتہ تے تہانوں ای زیادہ اے پر گل ایہو سی۔

خورشید: ایہہ ویکھ لو اماں جی کیہو جیا زمانہ آگیا اے۔ ساڈے والاں وچ چٹے آگئے نیں پر اج تیکر ماں پیو اگے زبان نہیں کھولی۔ جے اونہاں نے کہیا دن اے تے اسی کہیا دن اے۔ اماں جی جے کہیا رات اے ویکھ تاں تارے لشکدے نیں تے بھانویں چٹی

دھپ چڑھی ہووے اسی کہواں گے ٹھیک اے جی رات ای لگدی اے پر اجکل دی اولاد نے' تے جو گل ماں پیو کہن اوس توں الٹی گل ای کہنی اے۔

مینا: ایس لئی اماں جی کہ تہاڈے لوکاں وچ جرأت نئیں سی سچ بولن دی' تے اپنا نقصان کران دی۔

خورشید: اسی لوکی گھراں دی عزت تے قربان ہو جان والے......

تارو: ہیں ہیں ہیں۔ خورشید کی پئی کرنی ایں۔ دھی پتر نال بحث دا نئیں......یا ایس دا حکم منی دا اے تے یا اینوں حکم دینی دا اے۔ کواری اولاد تے حکم چلاؤ تے ویاہی ہوئی اولاد دا حکم منو۔

مینا: پر تائی اماں!

ماسی: چنگا تیری وی سن لاں گی پر پہلاں میں خورشید نال گل کر لواں۔ پتر عنایت ہویا ماں صدقے۔ ایہ ماخیال توں کرنا اے پوری طراں۔ میں کدی حویلی چھڈ کے آؤنا سی اے دس توں آپ؟

خورشید: اماں جی ایڈا تہانوں کھیال سی تے تسی حویلی کرائے تے چڑھاؤندے تے رل مل کے کھاندے دوتویں جی۔

ماسی: ناں پتر جس کم وچ دتے انگلیاں نہ لگن اوہدی کمائی حرام ہندی اے۔

خورشید: تے زمیناں تے واہی بیجی واسطے بھیجناں سی اینوں۔

ماسی: گیا سی پر کرم دا دے نے واہ ای نئیں لگن دتی۔

خورشید: تے سوکھی جئی گل سی اماں جی۔ تسی زمین ویچدے بنائی تے۔ گھر بہہ کے کھاندے۔

ماسی: (نظر نیچی کر کے) نہ پتر مینوں پٹھے سبق نہ پڑھا۔ ویکھ تاں شیخ ہوری کہہ گئے سن ستارہ رزق حلال کھائیں۔ نئیں تے او کھی ہو ویں گی حشر دے دن۔ ہن گھر بہہ کے زمیناں دی کمائی نئیں کھا سکدی میں۔ میں تے...... دوویں مربعے مزار عاں دے ناں کر چھڈے نیں آؤن توں پہلاں۔ جدوں میں واہندی نئیں تے میرا کی حق سی اوناں تے؟

خورشید: ہے نہ پنچھی مت۔ تہانوں کدوں عقل آؤنی اے اماں جی؟ اپنی اولاد دا حق چپے مار دے او۔ بڈھے ہو گئے او تسی......

ماسی: ہن کی عقل آؤنی اے مینوں۔

مینا: شروع توں تسی ایسے طراں گلاں کر دے سی نانی اماں نال۔

خورشید: چپ کر کے بہہ جا آرام نال وڈی مینے واں (نوکرانی آتی ہے) توبہ اج کل دی اولاد تے......

نوکرانی: صاحب سد دے پئے نیں جی تہانوں مہمان چلے نیں۔

خورشید: توں چل میں آؤنی آں (نوکرانی جاتی ہے) اماں جی۔ ویکھو تہاڈا کم میں کراواں گی جمیل کولوں پر ہتھ بدی عرض اے تسی ایہہ گل نہیں سمجھ سکنی پئی اوہناں نے سگریٹ چھڈے ہوئے نیں۔ اوہناں دی طبیعت جہانویں ورگی کھردری ہوئی دی اے اج کل...... توں نہیں چلنا اندر مینا۔

مینا: ہائے توبہ کرو جی...... تہاڈے اینج گروپ دے بندے تے مینوں سخت بور کر دے نیں۔ گول ڈھڈاں اوتے مرداں نیں بلناں بنیاں بنھدیاں نیں کمراں کنڈھن لئی۔ تے ڈھڈ دو دو ہو کے لمکدے پھردے نیں۔ وتاں آلیاں گردناں تے زنانیاں نے ٹلکم پوڈر لایا ہندا اے۔ میں تے ویکھ نہیں سکدی توبہ اللہ۔ (خورشید چلتی ہے پھر رکتی ہے۔)

خورشید: اماں جی تسی ٹلہ تے نہیں کرو گے؟

ماسی: نہ پتر۔ کس گل دا کہو؟

خورشید: عرض اے اماں جی پئی...... ایتھے شہر وچ اللہ دی مہربانی نال بڑی عزت بنی اے ساڈی۔ بڑے بڑے ہائی کلاس گھرانیاں نال میل جول اے۔ تسی اک گل دا دھیان رکھنا۔ ساڈے ملن جلن والیاں نوں ویکھ کے تسی اپنے کمرے وچ چلے آنا۔ ویکھو ناں اوہ لوگ کجھ ہور نظراں دے مالک نیں تے...... تے تسی...... بس اینی کو گل اے کہ...... ویکھو ناں۔

(ماسی عینک اتار کر درست کرتی ہے۔)

ماسی: میں کوئی کسے نوں ملن تھوڑی آئی آں خورشید۔ توں فکر نہ کر۔

مینا: امی مینوں چابی لے دیو ابا جی توں۔

خورشید: توں آپی چل کے منگ لے۔ بھائی مینوں تے ڈر آندا اے۔

(خورشید اور مینا جاتی ہیں۔ اب عنایت ایک بغل میں ایک تکیہ دوسرے میں دوسرا تکیہ دبائے مغلیہ جبہ اور سر پر دستار رکھے آتا ہے۔ ساتھ راجا ہے۔)

راجا: ہن نس کے وکھاؤ ذرا نانی اماں نوں۔

(عنایت تکیے بغل میں لیے قلعے کی فصیل پر بابر کی طرح بھاگتا ہے۔)

ماسی: ایہہ کی ہو رہیا اے؟

عنایت: میں بابر بنیا ہویا آں ماسی۔ ایہہ میں قلعے دی فصیل تے دو آدمی بغل وچ دبا کے نسن دی پریکٹس کر رہیاں آں۔

ماسی: مت تے نئیں ماری گئی تیری؟

راجا: جد تیکر بالی لاں آدمی کسی بڑے آدمی دی نقل نہ کرے اور خود بڑا آدمی نئیں بن سکدا۔

ماسی: اچھا......؟ فیر کر پریکٹس پتر......ایہہ ٹھیک ای کہندا ہوتا ایں راجا۔

(عنایت دوتوں بغلوں میں تکیے لے کر بھاگتا ہے۔)

فیڈ آؤٹ

سین 4 ان ڈور

رات بیڈ روم

(جمیل سگریٹ سلگا کر دو کش لگاتا ہے۔ مسکراہٹ چہرے پر آتی ہے۔ اوپر سے خورشید آتی ہے۔)

خورشید: (نہ دیکھتے ہوئے) اک تے جیہڑی ایہہ رسم ہیگی ناں کہ مہماناں نوں گیٹ تیکر چھڈ کے آؤ ایہہ بری اے...... ہیں ہیں۔ کی کر دے او جمیل تسی۔

جمیل: میں......؟ میں ایناں سگرٹاں نوں جلا رہیا ہاں......اک اک نوں جلاواں گا میں۔ ایہہ کی سمجھدے نیں میری ول پاور ایڈی کمزور اے۔ ایڈی کمزور اے۔

خورشید: ہائے رب دے واسطے سب دے دستخط ہوئے نیں ایناں تے۔

جمیل: ہوئے رہن دے میں کسے دی پرواہ نئیں کردا۔ سب نوں جلاواں گا میں......اک اک کرکے......اک اک کرکے......اک اک کرکے سگرٹاں نوں تے دستخط کرن آلیاں نوں سب نوں......ایہہ کون ہندے نیں اگلے سال آکے ویکھن والے۔ ایہہ کون نیں میرے تے پہرہ بٹھان والے۔

(کٹ)

***

قسط3

کردار

ماسی تارو
خورشید
ڈرائیور
دھوبی
ہیرا
دھوبن
عنایت
مینا
جمیل
نوکرانی
راجا
مالی
جمعدارنی
دھوبی کی بیٹی
ایجنٹ

سین 1 ان ڈور

دن برآمدہ

(خوبصورت سا برآمدہ نما لاؤنج جس میں جعفری لگی ہوئی ہے اور جعفری پر بیلیں چڑھی ہوئی ہیں۔ جمیل اور خورشید منظر پر موجود ہیں۔)

جمیل: تہاڈی ماں اے تے میری کی اے؟ میں وی تے اونہاں نوں ماں ای سمجھنا آں۔

خورشید: بابا میں سمجھنی آں کہ اجکل تسی سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نے۔

جمیل: تسی تے سگرٹاں چھڈن نوں میسنا ای بنالیا اے۔ میں جو چاہاں جو چیز چاہاں چھڈ سکدا ہاں۔

خورشید: تُو مینوں سمجھ سی پتہ بھلا تہاڈی ول پاور کنّی ایں۔ پر اماں جی کہندے نے دیکھو تاں بڈھے ہوئے اُتوں ابا جی فوت ہوگئے نے۔ کلا ہ بندہ اُنج وی۔

جمیل: اوہ کلّے بیوہ ہوئے نے جہان دچ Statistics دے مطابق اوسطاً عورت دی عمر مرد توں ڈیوڑھی ہندی اے آپے دسو۔ نالے اوہ کوئی پہلی زنانی اے جیہڑی بڈھی ہوئی اے۔ تسی وی ہو جاناں ایں پنجاں ستاں سالاں وچ دیکھ لینا۔ اپنے موڈھے ویکھو۔ گردن ویکھو۔ ہتھاں دیاں رگاں ویکھو۔ میں سچ کہن وا عادی آں۔ معاملہ شروع تے ایدر وی ہوگیا اے۔

(خورشید جوں جوں جمیل بولتا ہے۔ اپنے کندھے گردن ہاتھ وغیرہ دیکھتی ہے۔ پھر فکر اور شرمندگی سے ہونٹ کاٹتی ہے۔ عنایت آتا ہے۔)

عنایت: آپا جی!

جمیل: فرماؤ......؟ کرو گل...... پتلون پالئی اے۔ ہُن پتلون پا کے کھلوتا وی سکھ جاؤ مہربانی نال۔

خورشید: کی گل اے عنایت۔

عنایت: میں گڈی وچ چلا جاواں ڈرائیور نال۔

خورشید: کیوں اوہ کتھے چلیا اے ایس ویلے؟

عنایت: ڈرائیور چلیا اے حجامت بنوان نائی کولوں۔

جمیل: اوہ تے اوتھے سیلون وچ وال کٹاوے گا تے تسی کی کرو گے؟

عنایت: میں کوئی اندر تھوڑی جاناں ایں جیجا جی۔ میں تے باہر ای بیٹھا رہواں گا گڈی وچ۔

کھان پین دیاں دکاناں بڑیاں پیاریاں لگدیاں نے گڈی وچوں۔

خورشید: چلا جا بھئی۔ جان دیو نسو۔ نواں نواں شوق اے اینوں گڈی وچ ڈھن دا۔

عنایت: شکریہ جی۔ تسی دونویں بڑے اچھے ہو۔ سانوں تے امید ای نئیں سی کہ ساڈے بزرگ ایڈے چنگے ہون گے کدی۔

جمیل: بزرگ...... کون بزرگ؟

خورشید: اچھا اچھا جا بھئی پر بھتیجی گڈی لے آنا۔ میں ذرا فرنچ سنٹر جانا ایں۔ میری کلاس دا وقت ہو گیا اے۔ (گھڑی دیکھتی ہے) مسز منظور میتھوں چنگی فرنچ بولن لگ پئی اے۔ میں سوچنی آں مینوں کی فیدہ ہویا۔

عنایت: (شکریہ شکریہ کہتا اپنی گھڑی کی چابی مروڑتا جاتا ہے۔)

خورشید: کوئی پٹرول پمپ ای دوا دیندے۔

جمیل: اینوں پٹرول پمپ؟ ایس ڈرم نوں؟

خورشید: چلو کوئی ایجنسی سہی۔

جمیل: ایجنسی۔ ایہہ تے آپ ایجنٹ اے پاگلاں دا؟

خورشید: چلو نہ سہی کسی پرائیویٹ فرم وچ ہزار بارہ سو تے نوکری کرا دیو۔

(یکدم جمیل لمبے لمبے سانس لینے لگتا ہے اور ہاتھ سے اپنے آپ کو پنکھا جھلتا ہے۔)

جمیل: تسی چاہندے او مینوں ہارٹ اٹیک ہووے۔ تسی چاہندے او میں بلڈ پریشر نال پے جاواں۔ تسی چاہندے او مینوں کینسر ہووے۔

خورشید: چلو چھڈو پرے رہن دیو۔

(مینا اندر آتی ہے۔ اس کے ہاتھ میں کبابوں کی پلیٹ ہے۔)

مینا: توبہ ای جی تسی کدی کچن وچ جا کے آپ چیزاں ٹیسٹ کر لیا کرو۔

خورشید: اک تے ذمہ واریاں بڑیاں بندیاں نے گھر باردیاں۔ کوئی میرے توں سوا دس ای نئیں سکدا۔ مرچ مسالے دا اندازہ کڈی زیادتی اے۔ لیجا بھئی اگے ای میرا وزن بہت ہو گیا اے۔

جمیل: چکھ لو۔ فیر بے بورچی خانے جا کے کھانا چیا اے۔ وقت ضائع ہووے گا تہاڈا۔ بعد وچ کھان تے۔

خورشید: ایہہ نہ کہو جمیل میری ول پاور بڑی سٹرانگ اے۔ تہانوں پتہ ای اے جدوں میں

ڈائننگ کیتی سی پورے چار مہینے گوشت انڈے تے بیر توں سوا کجھ کھادا سی؟ دسو ذرا؟

جمیل: بالکل ٹھیک جی۔ اسی کدوں کہنے آں کہ تہاڈی وِل پاور خدانخواستہ کمزور اے۔ سٹیل ورگی ہیگی اے۔

مینا: ای جی مینوں لگدا اے تہاڈا ویٹ بہت ودھ رہیا اے جھیتی جھیتی۔

جمیل: خانساماں کتھے اے مینا؟

مینا: پینٹری وچ۔ برف دیاں ٹکڑیاں تھرموس وچ پا رہیا اے ابا جی۔

جمیل: ایدر آ میرا اک کم کریں (اپنی بیوی سے) اماں جی جھنڈی گوشت بڑے شوق نال کھاندے نے نا۔

خورشید: ہائے تہانوں یاد اے اجے تیکر۔ کنڈے سویٹ او تسی۔

جمیل: آلو دا رائتہ۔

خورشید: آلو دا رائتہ تے چچیاں نال کھاندے نے نیں۔

جمیل: زردہ۔

خورشید: زردے اُتے دہی پا کے نال اسب دی چٹنی بچانگاں آلی۔

جمیل: کرم دا ساگ۔

خورشید: پر اک شرط اے وچ مچھی پئی ہووے۔

جمیل: ہور کی کی مرغوب اے تہاڈے اماں جی نوں۔

خورشید: آلو والیاں روٹیاں' پاوے تے شیر مال' نالے مرغ بھنجیا ہویا۔

جمیل: ایناں سارا کجھ کھا کے وی او چار ے شریک ای کر گئے۔ پتہ اے نا اصغر صاحب نے منی پلانٹ لگوا رکھیا اے۔ کناں پانی دیندے نے پر او بجلی سکدی جاندی اے۔ ایدر آ بھئی مینا۔

مینا: دسو جی ابا جی اک تے تہاڈی گل بڑی لمی ہندی اے۔

جمیل: میرے پچھے پچھے انگلاں تے گنی جا۔ آلو دا رائتہ اک' جھنڈی گوشت دو' زردہ تن' کرم دا ساگ بمع کھگے یارہ ہو چار' آلو والیاں روٹیاں پودینے دی چٹنی نال' پاوے گڑ دے پکے ہوئے چھ تے مرغ ساتے آلے شیر مال نال ست' کنیاں چیزاں؟

مینا: ست ڈیڈی جان۔

جمیل: خانسامے عمردین نوں دس دے بے ایہہ ست چیزاں پکیاں جدوں تیکر اماں جی

اسھے نے تے اونہوں میں کھڑے کھلوتے جواب دے دیناں اے تے تیری پاکٹ منی ضبط کر لیتی اے۔

نوکرانی: اچھاجی۔ میں ہون دیتی آں اپنی منی پاکٹ ضبط۔
(جاتی ہے اور ساتھ منہ میں گنتی جاتی ہے۔)
آلو زانیہ، بھنڈی گوشت، کرم داساگ۔

خورشید: سن لیا مینا چلو ای لوواں۔ اسھے تو بہ چہ چھ نوکر نے پر کوئی عقل تھوڑی استعمال کروا اے کم کرن لئی۔ مڑ کے ساری ذمہ واری میری۔
(اس وقت راجا اندر آتا ہے۔ ماں کباب کھاتی ہے۔)

راجا: ای جی ایہہ کدھے حکم نال نانی اماں دی منجی میرے کمرے وچ لگ رہی اے۔

جمیل: بیٹا گھر عورت دی راجدھانی ہندی اے۔ اسھے اوہ بلا شرکت غیرے وی کسے کمیٹی، کسے اسمبلی، کسے مجلس مشاورت توں بغیر ایک ڈکٹیٹر دی زندگی بسر کردی اے۔
کاش اکتوبر 1970ء توں پہلاں پہلاں میرا ٹیکس تبدیل ہو سکدا۔

خورشید: کی گل اے راجا۔

راجا: ہنے میں اپنے کمرے وچ گیا آں۔ تے نانی جی دی صف تے لوٹا میرے فوم میٹرس تے پیا ہویا سی۔ اوہناں دی گٹھڑ ستھری لئی میرے ٹیپ ریکارڈر تے ٹنگی پئی سی۔

خورشید: بیٹا۔ نانی اے تہاڈی۔ تسی تے انج گل کردے او جیویں کوئی Poor Relation تہاڈے کمرے وچ وڑ دا ہووے۔

جمیل: بیٹا نانی تے دماغ لئی نسوار دا کم دیندی اے۔ جدوں دماغ بند ہون لگے اک دو چٹکی استعمال کرن نال چودہ طبق روشن ہو جاندے نے۔

خورشید: میں من لیا تساں سگریٹ چھڈے ہوئے نے۔ میں منیا تہاڈا موڈ اجکل بانس تے ٹنگے ہوئے چکور ورگا ہویا اے۔ پر ایہدا ایہہ مطلب نئیں کہ ایس گھر وچ میری ماں دی عزت نئیں ہووے گی۔

راجا: تسی جنی مرضی عزت کروایناں دی پر میرے کمرے وچ سوائے میرے ہور کوئی نئیں آسکدا۔ ایہہ جمہوریت دا زمانہ اے۔ تسی خواہ مخواہ ون یونٹ نہ بناؤ سارے گھر دا۔ ہاں۔
(چلا جاتا ہے۔)

خورشید: ویکھیا جے تسی ایہدیاں گلاں نوں۔ مینا نے تہاڈی شہہ تے نانی نوں کول نئیں رکھیا

تے ایہہ چھٹائی بھر منڈے دیاں گلاں سنیاں ہے۔ توبہ۔

جمیل: بیٹا ٹھیک کہندی اے۔ اوہدے امتحان قریب نے۔ پڑھے بندے دی عادت ہندی اے' ہر گل وچ بولدا اے۔

خورشید: تہاڈا مطلب اے میری ماں دی زبان تالو نال نہیں لگدی ہے نا؟ بولو؟ جواب دیو۔

جمیل: تہاڈی ماں دی نہیں' ہر کسے دی۔

خورشید: چنگا جی۔ تہاڈے نال کوئی بحث وچ جت سکدا اے۔ پر ایہہ گل دسو کیہڑا کمرہ دواں میں اماں جی نوں۔

جمیل: کوٹھے تے۔ برآمدے توں پچھلا کمرہ۔ کھلا ہوا دار۔ باہر نکل کے شہ نشین تے نماز وی پڑھ لین گے Antenna توں کاں ٹھوں وی اڈا دیا کرن گے' نماز تسبیح وچ خلل نہیں ہونا چاہی دا ایس عمر وچ۔

خورشید: ہائے پر دل وچہ کی کہن گے اماں جی؟ پہلاں تہاڈی سٹڈی دے نال دا کمرہ دو نا' تسی ڈوبے دن نہیں کڈھا دتی۔

جمیل: جتھے اوہ خراٹے لے رہے ہون اوہدے نالدے کمرے وچ سٹڈی ہو سکدی اے؟

خورشید: چلو بیٹا دے کمرے وچ رہن دیندے اوہناں نوں۔

جمیل: تسی میرا سر نہ کھاؤ' نہ کھاؤ' (منہ کھول کر زبان باہر نکال کر ہانپنے سا لگتا ہے) نہ کھاؤ میرا سر' انشورنس دی میعاد پوری ہو لین دیو۔

خورشید: کی گل اے جمیل......؟ کی ہویا اے......؟

جمیل: بس تسی رہو۔ جم جم جی صدقے۔ اسی تے چلے آں......

خورشید: سگریٹ لیاواں۔ پر جدوں دے تسی ایہہ چندرے سگریٹ چھڈے نیں صحت ای نہیں رئی تہاڈی۔ پکی۔

جمیل: ہاں ہاں ہاں۔ میں تہاڈی قسم کھادی ہوئی اے۔ تسی دسو کدی پیتے نیں میں سگریٹ۔ کدی جتھو لایا اے میں اپناں نوں۔

خورشید: گھٹ دواں؟ ڈاکٹر نوں سداں؟...... دسو جمیل...... رب دی سونہہ بڑی ول پاور اے تہاڈی۔ گھٹ دواں۔

جمیل: ایہہ ذرا موڈھے گھٹ دیو۔

(خورشید کندھے دباتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2　　　　ان ڈور

دن　　　　ڈرائنگ

(اب ہم ڈرائنگ روم میں آتے ہیں۔ ڈرائیور اور عنایت اکٹھے داخل ہوتے ہیں)

عنایت: توں چابی مینوں دے دے۔ میں صاحب نوں دواں گا۔

ڈرائیور: صاحب دا حکم اے چابی سوائے اوہناں دے کسے نوں نہیں مل سکدی۔

عنایت: جیجا جی صاحب نیں تے میں کی آں؟

ڈرائیور: تسی؟ نہ پچھو......

عنایت: ذرا نہ گل کر۔ اسی دونویں ہیگے آں کلے۔

ڈرائیور: تسی پلپلی صاحب۔

عنایت: میں دساں گا آپانوں۔ وڈا ڈریور بنیا پھردا اے۔ چابی پھڑا اُرے مینوں۔ وڈا ڈریور۔ ہیں ہیں۔

ڈرائیور: چابی میں کسے نوں نہیں دینی۔

عنایت: میں کوئی گڈی چلا سکدا آں۔ میں کوئی تیری چابی کھا جانی ایں۔ بس کول رکھاں گا۔ جدوں گڈی جاوے گی میں وچ' پان لین لئی گڈی گئی عنایت وچ...... ڈرائی کلینر کول گئی عنایت وچ...... ہیناں دے درزی کول گئی میں وچ۔

ڈرائیور: توں پہلاں واری گڈی ویکھی اے؟

عنایت: نہیں...... میں ویکھدا تے رہندا سی گڈیاں پر کوئی کوئی ایدروں لنگھ جاندی سی چیں چیں کردی۔ کوئی اودروں نکل جاندی سی چھٹے اڑاندی...... مینوں چابی دیدے (ٹھوڑی کو ہاتھ لگا کر) مینوں چابی دے دے بیبا بھرا جو ہویا...... میں کول رکھاں گا......

ڈرائیور: میں تینوں ضرور دیندا چابی' پر صاحب نے چھڈے نے سگریٹ اجکل...... تے مزاج اوہدا کھردا ہویا ہیگا تھوہر ور گا...... اجکل مشکل اے......

عنایت: نہ دے چابی...... توں سمجھنا ایں اسی غریب آں...... ساڈے کول کج نہیں ہیگا...... ایہہ گھڑی ویکھی اے میری...... اصلی گھڑی ہیگی...... ساڈے یار نے لیا کے دتی سی دو ہی توں...... معمولی گھڑی نہیں ہیگی...... ولیتی ہیگی ولیتی......

آواز خورشید: غفور۔

ڈرائیور: آیاجی..... جناب۔
(جلدی سے غفور جاتا ہے۔)

عنایت: (بازو سے آنسو پونچھتے ہوئے) نہ دے چابی..... ہن کوڑھی ہووے جیہڑا چابی منگے..... کیڑے پین جیہڑا چابی منگے..... پٹھانکان جیہڑا چابی منگے..... کھوتے تے بٹھا کے منہ کالا کر کے گند گندی دے مگر پھران جیہڑا چابی منگے۔
(جس وقت عنایت پہلا جملہ بولتا ہے۔ایک صابن بیچنے والا ایجنٹ نیم پٹ کھول کر اندر جھانکتا ہے۔ اس کے پاس ایک تھیلا ہے۔ نہایت ہونق صورت آدمی ہے۔اردو نہایت خالص لب ولہجہ کے ساتھ بولتا ہے۔ گلے میں ریشمی مفلر اور آنکھوں پر عینک ہے۔ خوفزدہ ہو کر ڈرتے ڈرتے بڑھتا ہے۔)

ایجنٹ: جناب معاف کیجئے گا۔ آپ کی ملازمہ کو یک گونہ غلط فہمی ہوئی ہے۔ میں حاشاوکلا بخدا کوئی چابی نہیں مانگ رہا۔ میں تو گولڈن چابی سوپ فیکٹری کا سوپروائزر ہوں آپ کی خدمت میں۔

عنایت: کی.....؟

ایجنٹ: سیلز سُپروائزر۔

عنایت: ایہہ لفظ اردو دا اے کے انگریزی دا.....؟

ایجنٹ: (مؤدب انداز میں اندر آتے ہوئے) لفظ تو انگریزی ہی کا ہے لیکن اردو چونکہ لشکری زبان ہے' اس لیے اس میں ہر زبان کا لفظ یوں کھپ جاتا ہے جیسے آٹے میں نمک..... جیسے کباب میں مرچ..... جیسے دودھ میں چینی۔

عنایت: اچھے پونے دو بجے توں پہلاں روٹی نہیں ملنی۔ توں کری جاگلاں ڈوھ تے کباباں دیاں (پنجابی لہجہ میں اردو بولتے ہوئے) کیا تکلیف تھی تم کو یہاں آنے کی؟

ایجنٹ: میں سروے کر رہا ہوں۔

عنایت: کی؟

ایجنٹ: سروے۔

عنایت: جے ایہہ پہلوانی دی کوئی قسم اے تے فیر تہاڈے اوتے ایدھا کوئی اثر نہیں ہویا۔

ایجنٹ: دراصل بات یہ ہے کہ حتی الامکان سعی کے باوجود جملہ اثاثہ میرا اتنا نہ ہو سکا کہ

دل جمعی کے ساتھ کوئی ذاتی تجارت کر سکتا۔ پانچ بچے ہیں اور غربت نے نڈھال کر رکھا ہے کہ......

عنایت: جدوں غربت تھی تہاڈے گھر میں تاں پانچ بچے کس لئی پیدا کیتے......؟ کیوں......؟ کھلے ہون تاں اور غلیل لئے پھرنا۔ ایہہ کہاں کی شرافت ہے......؟

ایجنٹ: اب جی جو اللہ کا دیا ہوا مال ہے اُسے کہاں نکال پھینکیں۔ گولڈن چابی سوپ فیکٹری میں کام کر رہا ہوں۔

عنایت: ایہہ جناب دا چنڈا صابن مل مل کے گھس گیا اے سارا؟

ایجنٹ: غموں نے رطوبت کھینچ لی ساری۔ (آہ بھر کر) کیا میں پوچھ سکتا ہوں کہ آپ کون سا صابن استعمال کرتے ہیں آجکل؟

عنایت: صابن؟ بادشاہو! گرمیوں میں چنڈا ہنڈا لیا۔ سردیوں میں جے عید پے گئی تے کدی نہا لیا۔ ہمیں تاں کدی لوڑ ای نہیں پئی صابن دی۔

ایجنٹ: آپ ہماری یہ سامپل کی ٹکیا استعمال کر کے دیکھئے۔ پچاس پیسے فی ٹکیا۔ رنگ اس سے نکھر آتا ہے۔ سر کی بکری کا سو فیصد علاج۔ جسم کی ساری غلاظتیں آلائشیں کاٹ دیتا ہے۔ خوشبو اس کی ایسی ہے۔ دیکھئے سونگھئے۔ خوشبو اس کی ایسی ہے کہ بڑے دلدار کھنچے آتے ہیں چلے۔ ساری لڑکیاں ایک غسل کے بعد مرنے لگتی ہیں۔ آزمائش شرط ہے۔

عنایت: کنیاں ٹکیاں نے تیرے کول ایس ویلے؟

ایجنٹ: ایک گرس ہے۔

عنایت: کتنے پیسے ہوئے کل؟

ایجنٹ: صرف بہتر روپے میری کمیشن کاٹ کر۔

(عنایت نوٹ گنتا ہے۔)

عنایت: لیاہ فیر کتھے اے گرس؟

(ایجنٹ جاتا ہے۔ عنایت پر کیمرہ آتا ہے وہ نوٹ گن رہا ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور   شام

(سرونٹس کوارٹر میں ماسی تارو بیٹھی ہے۔ اُس کے آس پاس دھوبن، جمعدارنی، مالی، بیرا اور دھوبن کی بیٹی بیٹھے ہیں۔ ماسی تارو باریک کنگھی سے چھوٹی لڑکی کی جوئیں نکال رہی ہے۔ جمعدارنی اپنا جھاڑو ٹھونک رہی ہے۔ دھوبن میز پر کپڑے استری کر رہی ہے۔ مالی پھولوں کا گلدستہ بنانے میں مشغول ہے۔ بیرا انڈے پھینٹ رہا ہے۔)

تارو: ہن نظر کم نہیں کردی نہیں تے لیکھاں وی کڈھ دیندی ساریاں تیجو۔

بیرا: ماسی جی تسی ہُن عینک بدلواؤ۔

تارو: کیوں؟ سکھی ساندی میرے وی وریاں دا ساتھ اے ایس نال۔

دھوبن: اور کچھ نہیں تے اماں جی فریم تو بدل ای لئیو اس کا۔

تارو: فیر کی ہووے گا فریم بدلن نال؟

مالی: اماں جی کچھل اوہ ای بندے نے چنگے جیہڑے قیمتی گلدان وچ لگ جان جے ایویں جنے دو روپے اُٹھ آنے آلے وچ ٹھوک دیو تے فیر کسے گلبرگ دی کوٹھی وچ لان جوگے نہیں رہندے۔ عینک دا فریم بدلے اماں جی تے پچھے ویکھن والا بدل جاندا اے۔

تارو: کاکا چنگھا کھاؤ۔ چنگا ہنڈاؤ۔ اصراف توں منع کردے سن شیخ صاحب۔ کہندے سن پئی بندے کول دولت ہووے کاکا پر اوہ ایس دولت نال کسے دی بک تے دیوا نہ بالے۔ میں فریم بدل نہیں سکدی۔

بیرا: کی مطلب اماں جی؟

تارو: تیرا کی کھیال اے تاجدار ہن ای لوک امیر ہوئے نیں۔ پہلاں لوک امیر نہیں ہُندے سن۔ امیری غریبی دا بڑا فرق ہندا سی۔ پر ہن سبھن دا ایڈا فرق نہیں سی ہندا۔ پہلاں امیر رشتہ دار تے غریب گوانڈی کدی کدی فرش محمدی تے کٹھے بہہ کے روٹی کھالیندے سن۔ پر ہُن تے کاکا کوملک دے لوکی اک دوجے نوں انج ملدے نیں جیویں اک انگریز ہووے تے دوجا کالا دیسی آدمی......نی حسینے ڈسپنسری کولوں جوں مار دوا منگا کے ایدھے سر وچ پا۔ ایدھا سر نہیں صاف ہونا دوا بغیر۔

جمعدارنی: بی بی..... مینوں تے ہندی اے کویل۔ تہاڈے جمعداردا کن وکھداسی۔ بھلئے۔ تسی بے تے کوئی دوا دے دئیو کھر یا کھلو جاوے پیڑ اوہدی۔

تارو: شاہی تیرے واسطے دوا منگا رکھاں گی۔ تھوڑے جئے کوڑے تیل وچ دو تریاں لہسن دیاں ساڑ کے ایدے کن وچ پادیویں۔ ویکھیں سہندا سہندا ہووے تیل۔

دھوبن: اماں جی جرا سن لیں۔ اب آیت الکرسی صاف ہوئی کہ نہیں۔

(تھوڑی سی آیت الکرسی پڑھتی ہے)

تارو: ٹھیک اے پرا جے تیرے منہ تے چنگی طراں چڑھی نہیں۔ کیوں حفیظ تینوں منع اے اللہ دا ناں لینا۔

بیرا: پہلا سپارہ اماں جی پڑھیا سی۔ ابا مر گیا مڑ کیہڑا سپارہ تے کیہڑا پڑھنا۔ کدی ایس گھر کدی اوس گھر۔

تارو: آہو..... بووے واہ کے جمعے نوں اوہی چھٹی منا سکدا ایں۔ ایڈوانس تنخواہ لے کے فلم ویکھن جا سکدا ایں۔ راجے دے کمرے وچ جا کے چوری چوری ٹیلیویژن دیکھنا آوندا اے تینوں سپارہ پڑھنا نہیں آوندا تینوں مرن جوگیا۔

بیرا: بس جی بے نصیب آں میں۔

تارو: میں کہندی آں تہاڈے ساریاں دی بے نصیبی۔ روپیاں بغیر تے ماں وی دودھ نہیں دیندی۔ تسی بہہ رہو ہتھ تے ہتھ دھر کے کہ تہاڈا کھیال اے آپ آوے گا علم تہاڈے کول۔ آپ ہتھ بن کے آوے گی عزت تے آپ باندی بنے گی تہاڈی دولت۔ جیہڑیاں قوماں نے اپنا راہ آپ نہیں بنایا اللہ نے اوہناں تے آزادی دا بوہا کدی نہیں کھولیا۔ بولو سارے میرے پچھے پچھے بولو۔

(آیت الکرسی پڑھتی ہے سارے ساتھ ساتھ پڑھتے ہیں۔)

(کٹ)

سین 4

ان ڈور — شام

(کیمرہ جمیل اور خورشید پر آتا ہے۔ جمیل شیر کی طرح پھر رہا ہے۔ خورشید مظلوم سی بنی بیٹھی ہے۔ ماسی تارو یوں کھڑی ہے جیسے کٹہرے میں مجرم

کھڑا ہو تا ہے۔)

تارو: پر کاکا! گل کی ہوئی اے؟ میں کیتا کی اے؟

جمیل: اجے تسی کجھ کیتا ای نہیں۔ سروینٹس کوارٹر ول کون گیا سی۔ منجی تے بہہ کے دھوبن دی دھی دیاں جواں کون کڈھ رہیا سی؟

تارو: گرمی دا زمانہ اے پتر۔ کتے نوں وی خرک پے جاوے تے کجھ کرنا چہیندا اے۔ دھوبن دی دھی وی وچاری ملوک جئی۔

خورشید: تسی نہ بولو اماں جی۔ (آہستہ سمجھانے کے انداز میں) ایہناں نے سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نے۔

جمیل: کی لوڑ سی تہانوں جواں کڈھن دی؟ کی لوڑ سی تہانوں آیت الکرسی پڑھان دی۔

تارو: اللہ دا کلام سکھاؤ تے ثواب ہندا اے۔

جمیل: ایس ثواب نوں کھٹن واسطے قاری ہندے نیں اماں جی۔

تارو: تاں کاکا پر ایہہ کوئی گناہ اے؟

جمیل: میں گناہ ثواب نہیں جاندا۔ میں تے ایہہ جاندا آں تسی میری نک وڈھ دتی اے۔ پرسوں راتیں ڈنر وچ فرے آرئے نیں اماں جی۔ کوئی کی کہہ کے تعارف کرائے ایہناں دا؟ نویں زمانے دے لوکاں نوں کس منہ دا لاول کہہ کے دکھائے۔ کوئی موہنجو داڑو ہڑپہ جنے پرانے ہندے تے گل وی سی۔ کسے نوں وکھاندے تے دلوں وی بلدی۔

تارو: کاکا میں سونہہ کھادی اے تہاڈے کسے ملن ملان آلے اگے نہ جاواں گی۔ جے ایہو جیہا جرم میرے کولوں فیر ہووے تے جو چور دی سزا سو میری۔

خورشید: نہ بولو اماں جی نہ بولی جاؤ۔ دس دتی تے پئی آں۔ سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نیں ایہناں نیں۔

جمیل: تسی اگے توں نوکراں نال گپ شپ لان سروینٹس کوارٹر ول نہیں جانا۔ تہاڈا آخری پھیرا اے۔ تسی کی لینا اے گلاں باتاں وچ۔ اللہ اللہ کریا کرو۔ کجھ اگلے جہان دی فکر کرو۔ نماز وظیفے دا وقت اے ایہہ۔

تارو: میں تے اگلے جہان دی فکر ماریاں ای اوہدر گئی سی نوکراں ول۔

جمیل: ہور کوئی تھاں نہیں ہیگی گھر وچ۔ کوئی پاک صاف کونہ نہیں لبھیا تہانوں بہی سرکار دا ناں لین نوں۔

خورشید: میں تہاڈا کمرہ اوتے کردتا اے اماں جی۔ صاف ستھرا تھاں۔ تہانوں کوئی تکلیف

نہیں ہووے گی۔

تارو: پر میں تے پوڑیاں چڑھ اتر ای نہیں سکدی چنگی طرحاں ایناں گوڈیاں دیاں درداں مارے۔

جمیل: تسی فکر نہ کرو اماں جی' تسی ساڈے پروہنے او۔ تہاڈا کھانا اوتے ای پہنچے گا۔ کوئی تکلیف ہووے تے ساہنوں کہنا۔

تارو: کاہنوں تکلیف ہووے پتر۔ تسی جیندے وسدے رہو۔ میں کوئی اتھے بہہ رہنا اے خورشید۔ توں اپنے بھرا دا کم کرا دے تے اسی فیر چلے جائیے ٹکسالی۔

خورشید: اک تسی عنایت نوں میرا بھرا کیہنا نہیں چھڈ سکدے مہربانی ناں۔ کتھے دور دا اک رشتہ دار۔ اج کل تے اماں جی اپنیاں دا حق اوا نہیں بندا۔

تارو: ہائے ہائے ماسی دا پتر دور دا رشتہ اے خورشید۔ مینوں تے انج لگدا اے جیویں توں وی سکر تاں چھڈیاں ہون نیں متاں۔

جمیل: نوکراں نوں سدو ذرا خورشید جی۔ میں اونہاں نوں وی تاکید کر دواں مڑ ایہو جئی بیہودگی نہ ہووے۔

تارو: نوکراں نوں جو مرضی کہہ لیناکاکا جی پر ایہہ دسو تسی عنایت واسطے کی سوچیا اے۔

جمیل: ایہہ میری حالت سوچن والی اے؟ تہانوں میں کم کار دے قابل نظر آریا آں۔ دوہتی دے گھر والیاں واسطے جتاں کجھ وی کرو گھٹ اے۔ لاؤ تو میری چمڑی' کر دیئو میرے ڈکرے۔ میری قبر اوتے لگا دیئو پٹرول پمپ عنایت نوں۔ ہڈیاں ایکسپورٹ کر دیئو میریاں برادہ کر کے۔

خورشید: میں کہی جاندی ساں' کہی جاندی ساں نہ بولو اماں جی نہ بولو...... نہ بولو...... لکھے واری دسیا اے ایناں سکر تاں چھڈیاں ہوئیاں نیں۔

(کیمرہ تارو پر آتا ہے۔ وہ حیران کھڑی ہے۔)

(کٹ)

سین 5

ان ڈور (آنگن) دن

(ایک بالٹی میں پانی لیے عنایت صابن کو ہاتھوں میں لیے مل رہا ہے۔ اس

میں ذرا سی جھاگ نہیں نکلتی۔ پھر ایک اور صابن کا کاغذ کھولتا ہے۔
اردگرد ان گنت کاغذ اور صابن کی ٹکیاں بکھری ہیں۔ تارو آتی ہے' وہ
صابن ہاتھوں میں رگڑتا ہے۔)

تارو: ایہہ کی؟ ایہہ کی بنا ریا ایں عنایت؟

عنایت: صابن ماسی صابن...... سستا...... اُکا کوڑیاں دے مل...... بکری ختم...... تیلیا
ختم...... خوشبو ایہو جئی آوے گی پئی...... پئی...... ولدار...... ولدار۔

تارو: وکھا کھاں۔

(عنایت ٹکی دیتا ہے۔ ماسی پانی لگا کر رگڑتی ہے۔ بالکل جھاگ نہیں نکلتی۔)

تارو: پر ایدھے وچوں تے ماسا بھر جھگ وی نئیں نکلدی۔

عنایت: نکلے گی...... نکلے گی...... جھگ کوئی اویں نکل اوندی اے؟ محنتاں لگدیاں نے ماسی
محنتاں۔ ویکھ کھاں میں کنیاں ٹکیاں ترائی کر چکیا آں۔

(If at first you dont succeed try try again)

تارو: جیہڑا سودا نوٹ میں دتا سی...... اوہ کتھے اے۔

عنایت: نالے سال بھر دا کٹھا صابن خرید دتا اے تینوں' نالے نوٹ پئی منگنی ایں۔ کمال
اے ماسی۔

تارو: بھین وزیراں نے اکھاں بنوانیاں نیں۔ میں کیہا سی اوہنوں منی آڈر کرا دیویں۔
کی کردا رہنا ایں۔ او غریبنی اڈیکے گی پئی پیسے نوں۔

عنایت: تیرے بھلے دی سوچدا سی ماسی۔ میں کیہا کتھے منگواندی روے گی صابناں دیاں
ٹکیاں۔ اوپرا گھر ہویا۔ او توں ایہو جئی چیز دی لوڑ پیندی رہندی اے۔ ہیں ماسی برا
کیتا میں؟ دس ماسی؟

تارو: مدھ توں میرے لیکھ ای ایہو جئے نے...... پُٹھی لک جاواں بھانویں سدھی۔ کماں
کاراں نے اینج ای جاناں اے اپنی اپنی راہیں...... کی مت دیواں تینوں...... کتے نوں
تے کوئی مت دیوے...... پئی ہر چلدیاں نوں وڈیا نہ کر...... پر...... پر سنگھی نوں
کوئی کی مت دیوے...... توں تے سنگھی ایں سنگھی...... میرے گلے دی......

(ماسی جاتی ہے۔)

(ماسی تارو کے جاتے ہی عنایت کا رنگ متغیر ہو جاتا ہے۔ وہ پلنگ پر بیٹھتا
ہے۔ پھر تکیے کو اٹھاتا ہے اور اپنے برابر ایک ہاتھ میں اٹھا کر دوسرے ہاتھ

سے زور سے ایک مکا مارتا ہے۔ اب کبھی وہ اسے پلنگ پر پھینک کر کبھی فرش پر پھینک کر ٹھڈے اور مکے مارتا ہے اور بڑی طاقت کے ساتھ اپنا غصہ نکالتا ہے۔)

عنایت: دس بول...... چابی کیوں نہیں سی دیندا کاردی۔ تیرے پیو دی کار اے۔ (مکا مارتا ہے) صابن کیوں وتا مینوں کنھا اک گرس (مکا) یتیم دیکھ کے ٹھگنا ایں مینوں؟ (ٹھڈا) میں سنگی آں...... بوہے دی سنگی...... میں سنگی آں بول...... میں سارا حساب برابر کراں گا تیرے نال...... کی سمجھیا اے مینوں...... ؟ کدھر پیا ویکھنا ایں ایدھر ویکھ۔ میرا ناں عنایت بخش کھوکھر نہیں جے میں تیری چٹری نہ لاواں۔

(یکدم مارتا مارتا بیٹھ کر رونے لگتا ہے اور اپنے کف سے آنسو پونچھنے لگتا ہے۔)

(کٹ)

❊❊❊

قسط 4

کردار

ماسی تارو
عنایت
زینب
خورشید
ہمایوں جمیل
عورت
بڑھیا
مرد
ڈاکٹر
بیٹا
استانی
نمائندہ
راجہ

سین 1

ان ڈور — دن

(بالاخانے کا ایک کمرہ جس کی ایک کھڑکی سے باہر لگا ہوا ٹیلی ویژن اینٹینا نظر آتا ہے۔ منڈیر پر چمنی اور دور درختوں کی اونچی شاخیں نظر آتی ہیں۔ جب کیمرہ کھلتا ہے' ماسی تارو اپنے سامنے دو بالٹیاں رکھے ایک بالٹی میں دونوں پاؤں ڈالے بیٹھی ہے۔ اس کمرے میں سب سے نمایاں چیز ٹیلی ویژن ہے۔)

(کمرے میں ماسی تارو کے سوائے اور کوئی موجود نہیں ہے۔ یکدم عنایت آتا ہے۔ اس کے سر پر سٹرو ہیٹ ہے۔ پتلون اور بش شرٹ پہنے ہوئے ہے اور کون کھا رہا ہے۔)

عنایت: ماسی جی میں ذرا آپا خورشید دا غرارہ لین چلیاں آں درزی کولوں جھلکیاں والا۔

ماسی: ایس ویلے؟

عنایت: اوہناں نے پہن کے جانا ایں ایرپورٹ تے۔ ضروری کم اے۔

ماسی: تسی تے ضروری کماں نوں سمجھن دی کوشش ای نہیں کردے پتر جی۔ ایدر آ گل سُن میری۔ کئی کو واری تینوں باہر جانا پیندا اے دن وچ ایہناں ضروری کماں پچھے۔

عنایت: تو ہن کل تیکر تسی کہندے سی چلیا جایا کر۔ پر میتھوں پچھ لیا کر۔ اک گل تے تسی کھلونا ای نہ ہویا ناں۔

ماسی: میرے کول بہہ کے دو گھڑی توں میرا حال نہیں پچھ سکدا۔

عنایت: پچھ سکناں آں جی۔ پچھ کیوں نہیں سکدا۔ پر کی کراں۔ ماسی مینوں اجے ویہل ای نہیں ملدا۔ (کار کی چابی دکھا کر) آپا خورشید نے مینوں کار دی چابی دے دتی اے پٹرول چوری ہندا سی پہلاں۔ جدوں تے میں ایہہ ذمہ داری لئی اے' ہواوی تاراں دی چوری نہیں ہو سکدی۔ ہاں۔

ماسی: کجھ کم کار داوی دھیان ہیگا تینوں۔ کجھ یاد اے تینوں کس واسطے میں آئی بیٹھی آں دھی دے بوہے اُتے۔ جوائی دیاں گلاں سنن۔

(یکدم عنایت پر رقت طاری ہو جاتی ہے۔)

عنایت: مارو مینوں جُتیاں' اوھیڑ دیو میری چمڑی۔ میں تہانوں ذلیل کرایا۔ دھی دے بوہے

اگے لیا بٹھایا۔ نہ عنایت ھندا نہ ماسی تارو وچاری نوں وخت چینداـ (بازو سے آنسو پونچھتا چلا جاتا ہے۔ مرجاوے بھیڑا۔ خصم نوں کھاناـ چندرا عنایت۔

(اب ماسی تارو نا تمیں نکال کر دوسری بالٹی میں ڈالتی ہے۔ نوکرانی آتی ہے اس کے ہاتھ میں ٹرے ہے۔)

تارو ماسی: آجا بسم اللہ زینب۔ توں اڑیے مینوں بھلا ای چھڈیا۔ کدی آئی ای نہیں کوٹھے ول! اسلام آباد وچ اِنج پچھدے نیں پروہنے نوں۔

(زینب خاموش رہتی ہے۔)

تارو: اوس مشٹنڈے خانسامے دے ہتھ مینوں روٹی نہ گھلیا کر۔ پگڑی نوں مایا لا کے بودے واہ کے۔ عطر پھلیل وچ گتھ کے رومال میرے کول آوندا اے۔ میں کل کہیا سی وے خانسامیاں۔ جوان دھی اے گھر وچ توں کس لئی شنگارے ہوئے گھوڑے وانگوں پھرنا ایں۔ بولیا ای نہیں۔ جواب ای نہیں دتا۔ جیویں کُتے نوں راتب پائی دا اے انج۔ ٹرے سُٹ کے چلیا گیا۔ بہہ جا میرے کول زینب کھلوتی کیوں ایں تھمی وانگوں۔

زینب: میں چلنی آں بی بی جی۔

تارو: گھڑی دو میرے کول وی آکھلویا کر۔ اکلی بہہ رہنی آں سارا دن۔

زینب: بیگم صاحب نے منع کردتا اے جی۔

تارو: کس گلے؟

زینب: کہندے نے بی بی جی نال جس نوں میں گلاں کردے ویکھ لیا میں اوس نوں جواب دے دینا ایں نوکری توں۔

تارو: جا بھین فیر جا توں۔ میں اینویں گلاں دے شوق مارے تیرے رزق اُتے لت مار دواں۔ جا بھائی پر ذرا ٹیلی ویژن دی کلی نپ جاویں۔

(زینب ٹیلی ویژن لگا کر جاتی ہے۔ اب روٹی ہاتھ میں ہے۔ ماسی تارو اس پر ایک آلو رکھتی ہے اور کھانا کھاتی ہے۔ ٹیلی ویژن کی سکرین آہستہ آہستہ بڑھ کر فل ہوتی ہے۔ ہم دیکھتے ہیں کہ یہاں ایک ڈرامہ ہو رہا ہے۔ ایک نوجوان عورت اور ایک بڑھیا زبردست لڑ رہی ہیں۔)

عورت: سنیا ہویا سی جے ماں دی سس ہووے تے اوہنوں وی جِس ضرور چڑھدا اے۔

بڑھیا: تیرے ورگی تے کدی کوئی چنگی بانی نئیں سُنی ای نہیں خیر نال۔ زباں تے جونکاں لگیاں

ہویاں نے چار چوفیرے۔

عورت: تے تیرے ور گیاں بڈھیاں ٹھیریاں دے منہ وچوں تے پھل گلاب دے جھڑدے نے سدا بہار۔

بڑھیا: آلین دے اجے ای تینوں لکتاں دوا دیتیاں نے۔ ماپیاں دے گھر پنج چندرے نیانے لے کے۔ وڑی تاں تے تیرے نال اوہ بھا ہوئی ایں جیہڑی کسے کتے نال نہ ہوئی ہووے۔

عورت: توں وی اج آلین دے وڈھے اپنے نگینے نوں۔ ہے مُتوں پھڑ کے تینوں باہر نہ سٹیا تے آکھیں میتوں۔

بڑھیا: آہو وڈی کڈھن والی۔

عورت: آہو وڈی لکتاں دوان والی۔

بڑھیا: کالے منہ آلی سپنی۔

عورت: سُکی سڑی اجگر۔

بڑھیا: ایہہ توں اپنی سس نوں پئی کہنی ایں۔

عورت: تے ایہہ تیرا نونہہ نال لاڈپیا ہندا اے۔ جو کہوے گا اوہ فیر سنے گا وی۔ آ۔ (دروازے کے پاس سائیکل کی گھنٹی بجتی ہے۔ پھر سائیکل سمیت ایک دکاندار شکل کا گم صم سا آدمی داخل ہوتا ہے۔ ساس اور بہو کھا جانے والی نظروں سے ایک دوسرے کو دیکھتی ہیں۔ اب ساس اور بہو میں لڑکے کی توجہ کے لیے مقابلہ ہوتا ہے۔)

بڑھیا: صدقے میں جاواں کنی دُھپ لگی اے وچارے نوں۔ کِڈا چہرہ کملایا اے ملوک دا۔

عورت: لسی پیو گے کہ شربت لیاواں؟

بڑھیا: کھلو جاتی ہوا وچوں بندہ آوے اینویں ٹھنڈا گرم نکیں پیائی دا۔ بہہ جا واری جاواں۔

عورت: (سائیکل کو پکڑ کر سٹینڈ لگاتی ہے۔ پھر اس ہاتھ کو چھوتی ہے جو سائیکل کو تھامے ہوئے ہے) تسی رہن دیو میں رکھ لیتی آں سیکل۔

بڑھیا: چنگیاں لگیاں سن آلو والیاں روٹیاں دوپہر نوں۔ وطنیا ایس توں باریک نکیں ہویا میری مرضی دا۔

عورت: میں کھوہ گیڑ کے پانی لیاندا اے تہاڈے نہاون لئی۔ پہلاں تہانو کپڑے لاہ چھڈو میں نُچھلک دیاں۔

بڑھیا: کہندی جاندی آں تا ٹھنڈا نہ کرنوں۔ نہ کرنو فالج ہو جاندا اِنج۔ ایدر آ کے بہہ کاکا تینوں پکھی جھلاں۔ ہائے ویکھو تاں منہ ایہدا۔

(مرد جو ایک لفظ نہیں بولا' چپ چاپ ماں کے پاس بیٹھ جاتا ہے۔ اب عورت خفگی سے سائیکل لے کر اندر چلی جاتی ہے۔)

بڑھیا: ایہہ ویکھ تیری چندری لاڈو رانی نے کُڈھے کھروٹڈ وڈھے نے میٹوں ویکھ۔ ویکھ لے آپ۔

مرد: فیر کی فیصلہ کیتا جے تسی' آخری فیصلہ۔

بڑھیا: فیصلہ تسی کرنا جے کاکا جی کہ میں۔

مرد: تسی۔

بڑھیا: کڈھ باہر مار۔ دو موہی اُڈنا ناگ۔

مرد: اچھا جی۔ ہُن تسی کوئی ہور گل نہ کرو میرے نال جس طرحاں تسی کہہ دتا اوس طرحاں ای ہووے گا۔

بڑھیا: کما کما کے میرا منڈا تھک گیا اے وچارا۔ ہڈیاں تے ماس ای نئیں رہیا چندری۔ فالودہ پھڑ لیاواں تیرے واسطے کرم شاہ کولوں۔

مرد: جس طرح تہاڈا جی چاہوے۔

(بڑھیا جاتی ہے۔ عورت آتی ہے)

عورت: کر لیاں گھل مل کے گلاں بُڈھڑی نال۔ بنا لیا اپنا جِن پھپھے کٹنی نے کر چھڈیا جادو کٹنی نے۔

مرد: تسی چاہندے کی او۔ میں سووار ی پچھ پُچھیا آں۔ اج میں فیصلہ کرنا ایں۔

(شربت کا گلاس دیتے ہوئے۔)

عورت: یا تے اپنی ماں کول رکھو یا میٹوں وساؤ۔ ایہہ ویکھو (بانہہ ننگی کر کے) نیر وچھک کے ماریا گھتری نے۔ اسی وی کسے دے جائے آں۔ مفت تے نئیں آئے ہوئے۔ تہاڈیاں چاکریاں کرن لئی۔ سانبھو اپنے پنج جنے ہوئے۔ تے سانوں گھلو ساڈے ماپیاں کول جے ایس ڈین نے بہنا اے ایتھے۔

مرد: ایہہ تہاڈا آخری فیصلہ اے۔

عورت: آخری۔ دو ورھے توں کہہ رہی آں تہانوں۔

مرد: چنگا جی فیر ایس طرحاں ای ہووے گا۔
(اب بڑھیا فالودہ لے کر آتی ہے۔)

مرد: (غصے سے فرش پر شربت گرا کر پھر فالودہ ماں سے لے کر پھینکتے ہوئے) نہ میں فالودہ کھاواں نہ میں شربت پیواں۔ میں اج فیصلہ کردا اماں جی تہاڈا جی جتھے چاہندا اے چلے جاؤ۔ توں وڈھے گھر دی نج اپنے گھر جا۔ میں اندر جا کے سو گنا ں گا۔ تے میں جدوں باہر آواں گا تسی دونویں جا چکیاں ہووو۔ سنیا ہے۔ دووں۔

بڑھیا: پر پر کاکا۔

عورت: مینوں پتے کہندے او۔
(آدمی اندر جاتا ہے اندر سے کنڈی کی آواز آتی ہے۔ عورت ساس کو اور ساس عورت کو دیکھتی ہے۔ پھر دونوں بغلگیر ہو جاتی ہیں۔)

عورت: (روتے ہوئے) ایس تے کسے نے ٹونا پایا جے اماں جی۔ کیسے ہوردا جتھوا ے ایس گل پچھے اماں جی۔

بڑھیا: گھر اجاڑن تے لک بنیا اے ایس چندرے نیں لوکو۔

عورت: جتھے توں اماں اوتھے میں۔

بڑھیا: میں سہریاں نال ویاہ کے لیائی آں لوکو۔

عورت: ماپیاں توں بعد مینوں تیرا سہارا اماں۔

بڑھیا: سس نونہہ دا اکو کلا۔ اسی کس در جایئے لوکو؟ سس نونہہ دا اکو کلا...... سس نونہہ دا اکو کلا۔
(یہ تصویر فیڈ آؤٹ ہو جاتی ہے۔ واپس ماسی تارو پر کیمرہ آتا ہے۔ وہ دوپٹے سے آنسو پونچھتی ہے...... اس وقت خورشید اور ایک ڈاکٹر داخل ہوتے ہیں۔ ڈاکٹر ٹیلی ویژن بند کرتا ہے۔)

ڈاکٹر: جس وقت کوئی ایسا بوجھل پروگرام ہو رہیا ہووے جیہڑا طبیعت اوتے بوجھ پاوے اماں جی اوس ویلے ٹیلی ویژن بند کر دیا کرو۔

خورشید: (کھچ کر) اماں جی روٹی کو اتر پلیٹ وچ رکھو تے سالن دوجی پلیٹ وچ پاؤ پلیز۔
(تارو روٹی رکھ دیتی ہے۔)

تارو: میں کہیا چلو اک پلیٹ گھٹ دھونی پوے گی زینب نوں۔

ڈاکٹر: کی حال اے ہُن درداں دا اماں جی؟

خورشید: میں مُنّے آئی ڈاکٹر صاحب ذرا مہمان آئے ہوئے نیں۔ ذرا مینوں ایکس کیوز کر دیو جی۔

تارو: میرا حال تاں دس جا خورشید ایناں نوں ٹھیک طراں۔

خورشید: میں سب دس دتا اے۔ پوڑیاں تے لیاوندے واری حال ای دس دی آئی آں اماں جی۔ (جاتے ہوئے) مُیں مُنّے آئی۔

(ڈاکٹر اب چیک اپ کرنے لگتا ہے۔)

ڈاکٹر: کنّے سالاں توں درداں نیں۔

تارو: پہلاں تے کدی اِنج نہیں ہویاں درداں۔ گل ایہہ ہیگی ڈاکٹر صاحب مینوں عادت ہیگی کماں کاراں دی' بڈ ہیر کھلے رہندے نیں۔ پنڈا ہلکا پھلکا ہو رہندا اے۔ کم کار توں بعد روٹی دا سواد ای ہور ہندا اے۔

ڈاکٹر: تے کریا کرو کم کار۔ اچھی گل اے۔

تارو: (ہنس کر) میں ہوئی ایناں دی مہمان ڈاکٹر صاحب۔ تے ایناں دے گھر وچ کم کاج کرن دا رواج نہیں ہیگا۔ اینویں ایناں دی بنی بنائی عزت روڑاں۔ ایتھے کم کرو تے عزت نہیں ہندی بندے دی۔

ڈاکٹر: کوئی ہور ورزش کر لیا کرو۔ ہلکی جئی۔

تارو: پوڑیاں چڑھ اتر نہیں سکدی بوہتی واری۔ نہیں تاں لان تے چکر لاندی تہاڈے کہن بموجب......

ڈاکٹر: خوش رہا کرو اماں جی خوش۔ بشاش۔ چپی۔

تارو: خوش ای خوش آں کاکا جی...... پر ایہہ ٹھنڈی ہوا دا گھگو جدوں چلدا اے تے فیر مینوں کنبنی خچھٹ جاندی اے۔ میں عادی نہیں ایہو جئی چیزاں دی۔

ڈاکٹر: تے بند رکھو اینوں۔

تارو: (ہنس کر) فیر میرا جوائی نہیں من دا۔ اوہ کہندا اے پئی خاطر کرو اماں جی دی۔ ٹھنڈے کمرے وچ پائی رکھو مُردے نوں۔

ڈاکٹر: کی کہندے او تسی پئے۔

تارو: (عینک اتار کر صاف کرتے ہوئے) ساڈی پرورش ہور ہوئی سی' ڈاکٹر صاحب۔ ساڈے زمانے دی خاطر تواضع سی پئی مہمان نوں سوہنا منجی پیڑھا اپنے تھلے توں

کڈھ کے۔ اپنے گھر دے جئیاں دے موہنوں کڈھ کے روٹی پانی دھانی...... تے بڑا مان آدر...... اوہدے اگے پچھے بھوندے پھر تالاٹو وانگوں۔ مہمان بیٹھا اے تے کول بہنا' تے اُٹھیا تے اٹھ پینا۔ تے ہن مہمان گھر وچ تے آپ سینما گھر وچ۔

ڈاکٹر: (اٹھتے ہوئے) لواں جی جیہڑیاں دوائیاں میں تہانوں دتیاں نیں اوہی کائی نیو رکھو۔ پیشاب ٹیسٹ کرن واسطے بھجوا دینا۔ تے خوراک دا خیال رکھنا۔

تارو: تھوڑی دیر تاں بیٹھو ڈاکٹر صاحب۔ تہاڈے نال گلاں باتاں کر کے بماری ادھی ہو جاندی اے۔

ڈاکٹر: ایس ویلے تاں اک پیشنٹ ویکھنا ایں ماڈل ٹاؤن جا کے' فیر کل پرسوں کدی بیٹھ کے گپ چلاواں گے۔

تارو: خدا حافظ۔

(ڈاکٹر جاتا ہے تارو آہستہ آہستہ کہتی ہے۔)

تارو: اوہ کل پرسوں کدوں آیا اے ڈاکٹر صاحب (عینک چہرے پر لگا کر کہتی ہے) اک واری ادھی راتیں میرے کن پیڑ ہوئی سی ڈاکٹر صاحب۔ ساری رات شیخ صاحب میرا ہتھ پھڑ کے بہہ رہے سی۔ اللہ جانے پیڑ کتھے گئی سی۔ کن وچ کوئی دارو پایا نہ سیک دتا' نہ اوہناں کسے ڈاکٹر نوں سدیا۔ بس آپے ای کن پیڑ جاندی رئی...... گلاں باتاں تسلیاں وچ......

(اب مینا آتی ہے۔ اس نے کہیں باہر جانے کے لیے ٹھسے کا لباس پہن رکھا ہے۔)

ماسی: کڑے شکر اے توں میرا حال پچھن آگئی ایں۔ میریاں تے اکھیاں پک گئیاں تیرا راہ ویکھدے ویکھدے۔

مینا: آئی ایم سوری نانی جی۔ میں جھوٹ نہیں بول سکدی۔ میں دراصل تہاڈی طبیعت دا پچھن نہیں آئی۔

ماسی: چل نہ سہی۔ آ میرے کول بہہ کے روٹی کھالے۔

مینا: میں تے ڈنر تے جا رئی آں نانی جی۔

ماسی: ایس ویلے؟

مینا: ہاں ایس ویلے تے ڈنر ہندے نیں۔ ہور دوپہراں نوں ڈنر ہویا کرن۔

ماسی: کلی چلی ایں؟

مینا: میری اک ہور سہیلی وی ہووے گی نانی جی۔ تسی ایڈیاں کھو جاں نہ تو پلیز۔

ماسی: تیری ماں وی چلی اے نال؟

مینا: ٹو۔ پنک چیپل وچ ممی جا کے کی کرن گے۔

(اب ماسی تارو اٹھتی ہے)

تارو: پھڑ امیری چادر میں تیرے نال چلاں۔

مینا: تسی کی کرو گے میرے نال چل کے؟

تارو: تے تینوں کلیاں جان دیواں منہ سر ننگا کھول کے۔

مینا: ماسی جی ...... مورلٹی ...... ویلیوز ...... اور ایہہ جیہڑیاں قدراں شدراں تسی لئی پھردے او' ایہہ دراصل ساریاں گلاں وقتی نیں۔ غریب طبقے دی جیہڑی مورلٹی اے' اوہ امیراں لئی نموشی دا باعث اے۔ متوسط طبقے دے اصول قدراں تے مورلٹی دراصل نہ غریباں نوں فٹ بیٹھدی اے' نہ امیراں نوں۔ حالات تے وقت قدراں بناندے نیں تے حالات تے وقت بنیاں ہوئیاں قدراں بدلدے نیں۔

تارو: کی کی؟ کی پئی کہندی ایں توں......؟

مینا: غریب آدمی اپنی زنانی تے دھی بھین نوں ستاں پردیاں وچ بٹھانا چاہندا اے۔ اوہدے اُتے جندرے مار کے ملکیت بناندا اے۔ امیر آدمی بیوی' بھین' بینی واسطے ایس طراں نیل نہیں کردا۔ نہیں کر سکدا۔ ورنہ اوہ امیر نہ رہوے۔

تارو: کی کی کی؟ بندے دا تن مڈھ قدیم توں ڈھکیا ای چلیا آوندا اے پتر۔ شرافت کوئی مینہ ورھے بعد نکلن والی دھنک نہیں پئی ویکھ لئی تے خوش ہو گئے۔ ایہہ تے ہر قوم' ہر ملک' ہر عمر تے ہر رنگ دے بندے دے لُو وچ رنگ بن کے تردی پھردی اے۔ کسے رنگ دے بندے دا لہو ویکھ لے...... لال ای ہووے گا...... شرافت دا' نیکی دا تے لہو دا رنگ اینا کچا نہیں ہندا کہ وقت یا حالات دا دھوبین نال رنگ لتھ جاوے ایدا۔ لیا پھڑا میری چادر۔

مینا: ہر ملک' ہر کلچر وچ مورلٹی دے پیچے مختلف نیں۔ نانی جی یقین کرو میری گل دا' تسی پڑھیا نہیں ناں کدے۔

ماسی: خورشید نوں سد میرے کول۔

مینا: ای نوں تے میں بھیج دِتی آں تہاڈے کول پر تسی اک کم ذرا کر دیو میرا پہلے۔

ماسی: کی کم......؟

مینا: ایہہ ذرا اپنے کناں دیاں ڈنڈیاں مینوں دے دیو۔

ماسی: توں کی کرنیاں نیں ایہہ ڈنڈیاں؟

مینا: لیٹسٹ فیشن اے نانی جی انجاں‌ئی Vogue دی چیز ہے۔

(ماسی بالے اتارتی ہے' ساتھ ساتھ بولتی جاتی ہے۔)

ماسی: ایڈے سوہنے تیرے لیڑے کپڑے کناں وچ ایہہ چالی (40) ورھے پہلاں دیاں ڈنڈیاں لکاویں گی......؟ شیخ صاحب کشمیروں بنوا کے لیائے سی میرے لئی۔ سن 30،وچ۔ میری سن تے ناں پا۔

مینا: ٹھینک یو نانی جی۔ بس ایہناں ڈنڈیاں دی گل وی سن ای لئو۔ اگر کسے غریب لڑکی نے ایہہ پائے ہون گے تے ایہہ فیشن نہیں کہلا سکدے۔ پر جے میرے جئی کڑی پاوے گی تے فیر سارے سنیاریاں کول ایہہ نمونہ پہنچ جاوے گا...... ٹھینک یو نانی جان......

(مینا چلی جاتی ہے۔)

ماسی: خورشید توں گھل ذرا۔

(عنایت آتا ہے۔)

عنایت: ماسی جی میں ذرا چار بوتلاں لے آواں کھو کھے توں۔

تارو: بوتلاں......توں......؟

عنایت: گڈی چلدی اے...... میں کہیا کتھے بے ایمانی نہ کرے ڈرائیور کوئی۔

تارو: بوتلاں وچ کسے کی بے ایمانی کرنی ایں کاکا۔

عنایت: تہانوں نہیں ناں پتہ چلدا۔ لنا گیڑا لگا کے لے جاندے نیں کار نوں۔

تارو: کاکا کجھ سوچیا اے توں کی بناؤنا اے؟ کی کاروبار کرنا اے؟ ایتھے اسی کوئی سدا بہہ تے نہیں ناں رہنا۔

عنایت: لو میں کوئی بے غیرت آں پئی سدا بھین دی چھت تھلے بہہ رواں؟ (یکدم رو کر) میں بے کار آں ماسی بے شرم نہیں آں۔

تارو: تینوں تے ویل ای نہیں پترا ایہہ گل سوچن دا۔

عنایت: تسی وڈھے او ماسی کی گل کریئے تہاڈے اگے؟ تسی کہنا اے کجھے ٹروا ای کجھے جاناں ایں۔ تسی کہو گے تے ٹروا ای بجے جاناں ایں۔ پکی ماسی۔

تارو: ایہہ شہزادہ ہمایوں جمیل ہیگا تے میرا جوائی پر ہیگا خرگوش اے۔ ایدروں پھڑو اودروں نکل جاندا اے۔ اودروں پھڑو ایدروں بھڑک کے نکل جاندا اے۔

عنایت: پنجرا بناؤ ماسی جی۔ کڑکی لاؤ۔

تارو: اچھا فیر تیرا کی کھیال اے کیہڑا کم چنگا رہوے گا۔ پٹرول پمپ کہ کوئی ایجنسی یا کوئی ہور کاروبار؟

عنایت: تو تسی سوچو ایتھے کلے ارمان نال بہہ کے تے میں بنے آیا۔ بوتلاں لے کے۔
(جلدی سے جاتا ہے۔ ماسی حیرانی سے اس کے پیچھے دیکھتی ہے۔ خورشید آتی ہے۔ وہ کسی پارٹی پر جانے کے لیے تیار ہے۔)

خورشید: تسی مینوں سدیا ہے؟

ماسی: بہہ ایتھے تیرے نال گل کرنی اے اک۔

خورشید: (گھڑی دیکھ کر) ایس ویلے نئیں اماں جی۔ اسی اگے ای لیٹ ہو گئے آں پونا گھنٹہ...... غرارہ نئیں سی بھیجیا درزی نے نالے چی اماں جی تسی کج تے Manners دا خیال رکھیا کرو دوجیاں دے سامنے۔

ماسی: کس دا؟

خورشید: طور طریقے دا۔ تہانوں چنگی بھلی میں ٹرے لگوا کے بھیجنی آں سرویٹ سمیت پر تسی اوہی روٹی چکی اوتے آلو دھریا تے شروع ہو گئے۔ پتہ نئیں ڈاکٹر کی سوچدا ہونا اے ساڈے بارے وچ؟
(ہمایوں جمیل آتا ہے۔)

جمیل: بھئی تہانوں جانا ہویا کرے تے تیار ہو کے پورچ وچ پہنچ جایا کرو۔ میں گڈی وچ بیٹھا بیٹھا پسینوں پسینی ہو گیا۔

خورشید: آئی ایم سوری جمیل۔

جمیل: (منہ میں چیونگ گم ڈال کر) پتہ نئیں ایہہ لوگ گرمیاں وچ کیوں ڈنر کردے نیں۔ پکھے لا کے کیلیاں لاناں وچ بوفے دے دیندے نیں۔ تھلیوں ہواڑ لان دی او توں سیک پکھے دی ہوا دا۔

خورشید: بھئی میاں تسی سگرٹ ناں چھڈیاں نیں پر اس قدر اینٹی سوشل وی نہ ہو جاؤ جمیل۔ ہر بندہ چاہندا اے کہ اوہنوں کمپنی ملے۔ اوہ اپنے خیالات دا اظہار کر سکے ہم خیالاں نال ہر موسم ہر رت وچ۔

جمیل: اچھے آؤ ناں۔ ہم خیالاں نال!...... اوہ مرد میرے ہم خیال نہیں ہو سکدے جیہڑے اج کل سگریٹ پی رہے نیں۔ تے اوہ زنانیاں میریاں ہم خیال نہیں ہو سکدیاں جنہاں نے اپنے خاونداں نوں کھلی چھٹی دے رکھی اے کہ بھانویں دن وچ چار چار کنگ سائزڈبیاں پھوکو او نہاں نوں کوئی اعتراض نہیں۔

خورشید: تواسی منع کیتا اے کوئی تہانوں۔ پیؤ سگریٹ 'پھوکو اپنے پھیپھڑے' کرو دند کالے 'ہو جان دیو انگلیاں نوں پیلا...... لاؤ نوکی نکی کھنگ 'پے جان دیو ناخوناں اتے براؤن رنگ دی چتری...... ساہنوں کی......؟

ماسی: کاکا جمیل تیرے نال اک گل کرنی سی ضروری۔

جمیل: تہاڈی عمر وچ تن کم ہندے نیں اماں جی۔ کوئی نہ کوئی دیوانی مقدمہ ہندا اے یا مرے ہوئے دی پنشن دا پواڑا ہندا اے یا لمی بیماری دا علاج ہندا اے تے بزرگو دیکھو خاں ایہہ گلاں بزرگی دا اک حصہ نیں۔ ایناں نے آخری ساہ تاں نال نبھنا ہے۔

ماسی: نہیں کاکا۔ میں اپنے واسطے تے کج نہیں منگدی۔ اللہ دا دتا بہت کج اے۔ میں تے عنایت واسطے......

خورشید: تسی کرو دیؤ ایناں دا موڈ خراب...... ساری شام ایناں دے موتیہ وچ کو نین دے گھٹ آوندے رہنے نیں تہاڈیاں گلاں سن کے۔

ماسی: کون دے گھٹ؟

جمیل: چنگا اماں جی گل کرو میرے نال۔ ایہہ کمرہ کیہو جیا ہیگا اے؟

ماسی: بہت سوہنا۔

جمیل: ایہو جیہا کوئی کمرہ ہیگا تہاڈی حویلی وچ؟

ماسی: اک کمرہ اُتلے چوبارے وچ ہیگا سی شیشیاں والا پر ایدے ورگا تے کوئی نہیں۔

جمیل: اچھے تہانوں ہاٹ اینڈ کولڈ واٹر سارا دن ملدا اے نلکیاں وچ۔

ماسی: ہاں پر۔

جمیل: منجے تے گدا کیہو جیہا ہیگا اے اماں جی؟

ماسی: اسفنج ورگا نرم۔

جمیل: روٹی ناشتہ چاہ ویلے سر ملدی اے؟

ماسی: آہو۔

جمیل: ڈاکٹر روز آوندا اے؟

ماسی: روز ای آوندا اے پر تُوں ایہہ سب کجھ کیوں پیا پچھنا ایں؟

جمیل: تے ہور کی چاہی دا اے تہاڈی عمر دی زنانی نوں۔ تہاڈی عمر دیاں زنانیاں سڑکاں تے ٹھوٹھا لے کے گنڈیاں دے بنے کھبے منگدیاں پھر دیاں نیں۔

خورشید: ہائے ہائے کی پئے کہندے او خدا نہ کرے۔

جمیل: خدا نہ کرے میں وی کہندا آں۔ میں ایناں نوں عبرت دلا ریاں آں...... میں ایناں نوں سمجھا ریاں آں اپنے توں اتے نہیں ویکھی دا...... تھلّے ویکھی دا اے اماں جی۔ تہانوں کس عمرے حرص چمبڑ گئی اے۔

ماسی: اپنے واسطے نہیں کاکا۔ عنایت اپنے پُتراں تے......

جمیل: تہانوں کی عنایت نال؟ تسی رو و اتھے جم جم جی صدقے مہینے' دو مہینے' چھ مہینے' تہاڈا آخری پھیرا اے' کوئی جانماز' تسبیح' حج' زکوٰۃ نال پریت جوڑو' عنایت' عنایت عنایت۔

ماسی: پر کاکا اوہ میری ذمہ واری جو ہویا۔ میں اوہدی ماں نال وعدہ کیتا سی۔

جمیل: ہن تسی جو راہ چلدیاں نال وعدے پئے کرو۔ کوئی رشتہ وی ہندا اے مینوں سمجھ آوندی۔ ایویں رشتے وچ بھین سی۔ تہاڈی کوئی سکی سی؟

ماسی: چنگی مت مینوں دے ریا ایں کاکا۔

جمیل: ویکھ لو تسی...... سمجھ لو اچھی طرحاں فیر ادھی راتیں تسی مینوں جگا کے کہنا اے کہ میں زیادتی کرنا آں۔ ویکھ لو میں کی کہہ ریاں آں۔ مہینہ رو و' دو مہینے رو و تے ایہہ مینوں ایس گل دا کی جواب دے رئے نیں تہاڈے بے بے جی۔

خورشید: اماں جی اگے اونہاں دی طبیعت اوہو جئی ہوئی پئی اے سگریٹ چھڈ کے اوتوں تسی نہ کھلون دینا' عنایت کیتھے نس چلیا اے؟ یا ایہہ کیتھے نُر چلے نیں۔

ماسی: دو ہفتے بعد تے ایہہ کوٹھے تے چڑھیا اے جمیل تے اینا سندن توں بعد۔ میرے واسطے تے ایہہ کیتھے گیا ہُندا تے بہتر سی۔

جمیل: سن لیا...... ویکھ لیا تسی...... ایہہ اجر ملدا اے سسرال آلیاں دیاں بھتیاں بھدیاں کرن دا...... ایہہ اجر ہندا اے میرے جیہاں زن مریداں دا......

خورشید: اماں جی تسی وی ایناں نوں گُسّہ چڑھا دینا ہندا اے' آؤ جی چلو بڑی دیر ہو گئی اے۔

ماسی: توں ای گھڑی میرے کول آ جایا کر خورشید۔

خورشید: اک کم ہندا اے مینوں؟ اٹھ تو کرتے کلّی میری جان۔ ایس پلٹن نوں سامھن

والی ورزی ڈرائی کلینرو دکھ کوئی اک روگ اے اماں جی...... آؤ جمیل...... پلیز مائینڈ نہ کرنا' بڈھے جو ہوئے اماں جی۔

(دونوں جلدی سے چلے جاتے ہیں' ماسی گھٹنا پکڑ کر ٹیلی ویژن تک جاتی ہے اور اسے آن کرتی ہے۔ یکدم تصویر فیڈ ان ہو کر ساری سکرین پر چھا جاتی ہے۔ یہاں ایک ریٹائرڈ استانی اور ٹیلی ویژن کا نمائندہ باتیں کر رہے ہیں۔)

استانی: بات یہ ہے جناب...... صاحب کہ انسان حیوان ناطق ہے' اظہار خیال کے بغیر زندہ نہیں رہ سکتا۔ بات کرنا اور سننا فطری تقاضا ہے انسان کا۔ جب تک دو چاہنے والے ایک دوسرے سے بات کرنے کے خواہش مند رہتے ہیں' عاشق کہلاتے ہیں۔ جب ان کی باتیں ختم ہو جاتی ہیں وہ میاں بیوی بن جاتے ہیں۔

نمائندہ: یہ تو آپ نے بہت اچھا نکتہ سوچا۔ امید ہے کہ ریٹائر ہونے کے بعد آپ کو ایسی کوئی دقت پیش نہیں آئی ہو گی۔

استانی: اس معاملے میں بڑی خوش قسمت ہوں۔ میری تین بہوئیں ہیں۔ تینوں میرے ساتھ رہتی ہیں۔

نمائندہ: اور کوئی جھگڑا فساد...... معاف کیجئے کوئی......

استانی: دراصل ہم متوسط طبقے سے تعلق رکھتے ہیں۔ اس طبقے میں گھر کے تمام افراد کی ضرورتیں ایک دوسرے سے اس حد تک وابستہ ہیں کہ کسی بھی فرد کی اہمیت کم نہیں ہوتی۔ چھوٹے بچے مہمانوں کے آنے پر برف اور بوتلیں لا دیتے ہیں۔ مجھ سی دادیاں نانیاں گود میں بچے پالتی ہیں۔ جوان بہو بیٹیاں باورچی خانہ سنبھال سکتی ہیں۔ جھاڑو بہارو پھیر سکتی ہیں۔ سب کارآمد ہوتے ہیں۔

نمائندہ: میرا سوال تو رہ گیا محترمہ لڑائی جھگڑے والا؟

استانی: لڑائی جھگڑا تو زندگی کی علامت ہے۔ جب تک تعلق نہ ہو بات بے بات جھگڑا نہیں ہوتا۔ ہمارا گھر دراصل سرد خانہ کولڈ سٹوریج نہیں ہے۔ زندہ بھٹی کی طرح ہے۔ چھوٹی بڑی لکڑیاں سب چٹختی ہیں۔ اس میں خوب گہما گہمی رہتی ہے۔ اہم غیر اہم سب باتیں ہوتی رہتی ہیں۔ زنجیر زنجیر سے پیوست رہتی ہے۔

(یہاں ماسی اٹھ کر ٹیلی ویژن بند کرنے کی غرض سے جاتی ہے۔)

ہم اپنے بوڑھوں کو مرنے سے پہلے لحد میں نہیں اتارتے۔ جوانوں کو خوف کے

سپرد نہیں کرتے۔ بچوں کو احساس کمتری نہیں بخشتے اور کیا چاہیے ہمیں......؟
(ماسی نیلی ویرمن بند کر کے اپنا سامان بٹورتی ساتھ ساتھ کہتی ہے) ہم سب ایک دوسرے سے باتیں کرتے ہیں۔ سرد جنگ نہیں لڑتے۔

تارو: اسی ایتھے نہیں رہنا عنایت!...... چل پتر...... اسی ایتھے نہیں رہ سکدے...... بندہ بندے دا وارو ہُندا اے ایتھے کوئی وارو نہیں بن سکدا ساڈا...... چل پتر اسی ایتھے نہیں رہ سکدے۔ میں کسی دا ناں ڈا آں میرا بسرے ہوسے کماں وچ کی کم۔؟ چل عنایت چلئے......
(سامان اٹھانے لگتی ہے)

(کٹ)

❋❋❋

قسط5

کردار

کیپٹن تفضل: نوجوان کپتان

کیپٹن لیڈی ڈاکٹر ناہید: عمر تیس کے لگ بھگ، مضبوط کردار کی عورت

آڈرلی (ولایت): نوجوان پٹھان بیٹ مین

راجا

ملکھیا

ماسی تارو

عنایت

سین 1

ان ڈور   دن

(جس وقت کیمرہ کھلتا ہے۔ ہم پہلے ایک دیوار پر آتے ہیں۔ یہاں میجروں' کیپٹنوں' کرنلوں کی وردیوں کے ٹمین اور ان کے تمغوں کو ایک بورڈ پر ٹانک کر بطور آرائش کے سجایا گیا ہے۔ یہاں سے چل کر ہم ایک ہیٹ ریک پر آتے ہیں' یہاں ایک ٹوپی ریک پر ٹنگی ہے۔ ساتھ ہی ڈاکٹروں کا ایک ایپرن لٹک رہا ہے۔ اب کیمرہ پیچھے ٹریک بیک کرتا ہے تو ہم دیکھتے ہیں کہ اردلی ولایت خاں لیڈی ڈاکٹر صاحب کے بوٹ بیٹھا پالش کر رہا ہے اور ساتھ آہستہ آہستہ گا رہا ہے۔)

ولایت: (جوتے پر تھوک کر برش پھیر رہا ہے۔)

قربان...... شیر دل خان...... آ

میں تیری تُوں میری جان۔ جان۔ جان۔ جان۔

(باہر سے لیڈی ڈاکٹر باوردی آتی ہے۔ یکدم ولایت بوٹ چھوڑ کر اٹھتا ہے اور سیلوٹ کرتا ہے۔)

ناہید: ڈاک آئی ہے کوئی؟

ولایت: نہیں سر۔ ڈاک نہیں آیا ابھی۔

ناہید: آج ہمارا ایوننگ ڈیوٹی آف ہے۔ ادھر ہم سی ایم ایچ نہیں جائے گا' شام کو تم گاڑی کو کپڑا وپڑا پھیرو ہم باہر جائے گا ریسٹ کے بعد۔

ولایت: اچا سر آپ کا مائی آیا ہے لہور سے۔

ناہید: مائی کون؟

ولایت: آپ کا والدہ بتاتا ہے سر۔ ساتھ ایک جوان بھی ہے۔ تھوڑا سا پاگل اے۔ تھوڑا سا ہشیار اے۔

ناہید: کدھر ہے؟

ولایت: ادھر آپ کا بیڈروم میں گھس گیا سر۔ ہم نے منع کیا بہت بتایا کہ ادھر حکم نہیں ہے کسی کو جانے کا۔ پر پھر ہم اس کا ضد کے سامنے خاموش ہو گیا۔ سر آپ کا مائی کا ضد کے سامنے۔

ناہید: اچھاتم ادھر تالی لگا کر پلاسٹک کا، گاڑی کا ٹائر مائر بھی صاف کرو، ہمارا بیگ اندر لا کر رکھو۔

ولایت: ٹھیک اے سر۔

(ابھی جانے نہیں پاتا کہ ماسی تارو آتی ہے۔)

تارو: بسم اللہ...... بسم اللہ...... کتھی دُھپ وچ میری دھی رانی کم کر کے آئی اے۔ ایس اپنے اردلی نوں تے مت دیئی سی'۔ میتوں کہن لگا' تم مائی جی اپنا اڈینٹی کارڈ دکھاؤ۔ ہم کو کیسا ثبوت ہو کہ تم لیڈی ڈاکٹر کا ماں اے۔

ناہید: (مردانہ انداز میں ماں کے پاس جا کر اس کے کندھے پر ہاتھ رکھتی ہے۔)

ولایت: حکم اے ادھر کوئی پر نہیں مار سکتا کوٹھی پر۔ ہم کوئی اصول کے خلاف نہیں کیا۔ Identity کارڈ مانگا تھا مائی جی۔ کوئی تم سے بخشیش نہیں مانگا تھا۔

تارو: ایہہ نوکر اے تیرا ؟ ایہہ نوکراں دی شکل ہندی اے؟

ولایت: ہم تو لیڈی ڈاکٹر کے پاس اس وقت سے تھا جب یہ لفٹین بھرتی ہوا' ادھر کوئٹہ میں۔ ہمارا خدمت بہت اے۔ تم کو تو آج ہم نے پہلی بار دیکھا اے مائی جی۔

ناہید: بس ولایت۔

ولایت: اچھا صاب...... پر ہم نے تو حضور آپ کا اماں جی کا عزت کیا۔ نیبو پانی پلایا۔ روٹی موٹی کھلایا۔ ادھر ٹب میں پانی بھرا نہانے کے لیے۔

ناہید: تم اب جاؤ ولایت خاں۔

(یکدم ولایت پاؤں جوڑ کر الٹا مڑتا ہے اور چلا جاتا ہے۔)

ناہید: اماں جی۔ سپاہیاں نال اج کون دو بدو بحث کردا اے؟

تارو: اے سپاہی اے۔ توں تاں انج کہندی سیں تیرا ملازم اے۔ جے میتوں پتہ ہندا کہ ایہہ سپاہی اے تے میں کجھ کہندا سی ایہنوں۔

ناہید: اماں جی۔ سپاہی آڈرلی ہندا اے۔

تارو: میں تے کدی ایویں وردی پھبا کے پیا لگا پھردا اے۔

ناہید: تسی کیویں آئے او۔ نہ چٹھی نہ پتر۔ نہ تار۔ نہ کوئی پیغام۔

تارو: میں تے کئی ساں خورشید ول...... پر اوتھے میرا کم بنن دی کوئی صورت نہیں سی۔

ناہید: کم کیسا؟

تارو: عنایت دے روزگار واسطے۔ کسے آہرے لگ جائے وچارہ۔ اپنی جان نوں سنبھالن جوگا ہو جاوے۔ میرے ساہ دا ایہہ بھروسہ اے۔

ناہید: اجے تہاڈے ای کول بیٹھا اے۔ بھئے اوس نوں دفع وی کرو۔ خدا دے واسطے۔

تارو: بن نو نہہ کیویں لھبے ماس نوں۔ رشتہ دار تے بھاویں بوٹیاں توڑن پر جتنا جان نوں دکھ تے نہیں کیتے جا سکدے تنگی توری وانگوں۔

ناہید: تہاڈے خطاں توں تے پتہ چلیا سی کہ زمیناں اتے بھیج چھڈیا اے تسی ایس نوں۔

تارو: بھیجیا سی۔ پر ایس دے نصیب ای بھیڑے نے۔

ناہید: مینوں تے یقین ای نہیں آرہیا کہ تسی ایتھے میرے کول آئے او۔ تسی تے اجے تیکر کسے دھی پتر دے گھر گئے ای نہیں۔ تہاڈے گھر تاں ایہہ رواج ای نہیں سی اماں جی۔

تارو: اللہ لے جاوے ای تاں ناہید۔

ناہید: روٹی کھا لئی سی؟

تارو: توریاں چنگیاں نہیں سی پکیاں۔ ناہید توں ایتھے اکلی رہندی ایں؟

ناہید: تے ہور کی اماں جی۔

تارو: پر..... پر میں تے سمجھدی ساں کوئی ہسپتال ہوتا اے' وچ دو تن ڈاکٹرنیاں نال توں رہندی ہوویں گی۔

ناہید: ایہناں گلاں دا دھیان نہ کرو اماں جی..... میں اپنی زندگی مرداں وانگوں بنائی اے۔ میں مرد دے ناں تے اندراں وچ گھس جان والی کڑی نہیں۔ میں ایتھے سرجری کر دی آں۔ وڈے وڈے آفیسر مینوں سلیوٹ کر کے لنگھدے نے۔

تارو: اچھا' سو شکر اے اللہ دا۔ میری دھی نوں وڈھے (اس وقت عنایت آتا ہے اس نے پتلون قمیص پہن رکھی ہے۔ سر پر ملٹری والوں کی ٹوپی ہے۔ ہاتھ میں پیٹرومیکس ہے) وڈھے جرنیل سلام کرن اللہ کرے۔

عنایت: (آتے ہوئے) ایہہ بتی کیویں جلدی اے ماسی؟ (ناہید کو دیکھ کر) السلام علیکم بی بی جی۔

ناہید: وعلیکم السلام! ایہہ پیٹرومیکس دو پہر ویلے جلا کے توں کی کرنا اے عنایت؟

عنایت: علم ہونا چاہی دا اے ہر چیز دا۔ بے وقوف آدمی جنوں پتہ ای کجھ نہ ہووے' اوہدا کی

فائدہ دنیانوں۔

ناہید: مینڈے ولایت خاں آکے تینوں سکھادے گا۔

(جس دیوار پر ٹروفیاں لگی ہیں وہاں جاتا ہے۔)

عنایت: ایہہ جُھن کیوں لگا رکھے نے بی بی اینے۔

ناہید: بس لگا رکھے نے۔

عنایت: ایہناں دا فائدہ؟

ناہید: فائدہ کی؟ نظر اگے اک منزل رہندی اے۔ اج لفٹین 'کل کپتان' پرسوں میجر۔

عنایت: اچھا جی۔

(ناہید دونوں بازو مردوں کی طرح پشت پر باندھ کر ٹہلتی ہے۔)

تارو: گل کرن دے مینوں۔

عنایت: تسی کرو گل بسم اللہ۔ ساڈا حاضر غائب برابر اے۔ کلاس وچ ہندے سی کدی ماسٹر ساڈی حاضری لاؤندا سی کدی نہیں سی لاؤندا۔

تارو: ناہید۔ ہُن اپنے عنایت دا کم تُوں کرنا ایں اللہ دا ناں لے کے۔ ایہنوں کسے ایسے کم تے کھلار دے کہ اپنے پیراں تے کھڑا ہو جاوے۔ بس میں سرخرو ہو جاواں۔ تہاڈے نال جمیا پلیا اے تے ویکھاں کِدا پچھے رہ گیا اے۔

عنایت: ایہو جیہا کم نہ لبھ کے دیویں پئی میں گھوڑے وانگوں کھلوتا ای رہواں ساری عمر..... سوواں وی کھلو کے۔

تارو: گل کرن دے بچ نال عنایت۔

عنایت: کرو کرو بسم اللہ' ناسی پر میرا ماسٹر کہندا ہندا سی گلیں باتیں کسے نُوں ٹورنا اخلاقی جرم اے۔

ناہید: ایس دی نوکری واسطے کہہ رہے او مینوں؟

تارو: ہور کی۔

ناہید: ایہدی نوکری واسطے؟

تارو: ویکھیں ناں کئی بندیاں مینوں آکھیا ماسی حویلی چڑھا کرائے تے نالے زمیناں دے مزارعاں نوں 'گھر بہہ کے کھا ارمان نال' تے مینوں خوف آؤندا اے بچی۔

ناہید: خوف کس گل دا ماں جی؟

تارو: تیرے ابا جی اُنھو دے بیٹھ دے کہندے سن۔

لَیْسَ لِلْاِنْسَانِ اِلَّا مَاسَعٰی

ناہید: جی۔

تارو: ایدھا مطلب ایہہ ہیگا اے پُتّی...... "نہیں ہے انسان کے لیے مگر جتنے کے لیے وہ کوشش کرے۔" تے تُوں دس مُنّی میں کھاواں کرایہ تے میں لواں زمیناں دی کمائی۔ پیر جتھ بلایاں بانجھ تے فیر...... اللہ تے جو کرے گا کرے گا' پہلاں تے میتوں شیخ صاحب نے ای نہیں چھڈناں قیامت دے دن۔

عنایت: ماسی کوئی بھیڑی مت تے نہیں دیندے لوکی۔

ناہید: اماں جی ساڈا قاعدہ اے کہ اسی ملٹری Areas وچ پالیٹکس نہیں ڈسکس کردے۔

تارو: پالیٹکس؟

عنایت: سیاست ماسی! سیاست...... ایہو تے گھاٹا اے ماسی۔ تینوں بھانویں کتھے لے جاؤ تُوں اوہو نظر رکھنی ایں' اوہو زبان رکھنی ایں' کھوہ دے ڈڈو وانگوں۔

تارو: اسلام دیاں گلاں کرنیاں پولیٹکس اے ناہید۔

ناہید: اجکل ہے اماں جی۔ جے اج کل تسی سدھی اسلام دی گل وی کرو گے تے سنن والے اوس دا اوہی مطلب کڈھن گے جیہڑا مطلب اونہاں دی پارٹی کڈھدی اے جس پارٹی نوں اوہ Belong کردے نیں۔

تارو: کی مطلب؟

عنایت: تسی نہیں سمجھے ماسی جی میں سمجھ گیا آں۔

تارو: آ...... وڈا تُوں سمجھ گیا ایں...... پچھلے ہفتے خورشید کول کی کٹ آیا اے بوٹ ای آلنے وچوں ڈگ پیا اے شہدا۔

ناہید: آپا دا کی حال اے۔ میں جدوں امریکہ تُوں آئی ساں ایس اپریل وچ' اوہدوں چار دناں واسطے ملی ساں اوہناں نوں۔ کی حال اے مینا دا؟ راجا تگڑا اے؟

خورشید: اوںج تے اللہ دا شکر اے پر جمیل نے سگرٹاں چھڈیاں ہویاں نیں۔ سارا کھوہ ای پُٹھے گیئر وچ آگیا اے جیویں......

(اب ولایت آتا ہے' اس نے پتلون کے پائینچے تھوڑے سے چڑھا رکھے ہیں۔ اور لیڈی ڈاکٹر کا بیگ ہاتھ میں ہے۔)

ولایت: ایدھر جی اوہ کیپٹن تفضل صاحب آیا ہے اپنی پھٹ پھٹی پر۔

ناہید: لو اماں جی بن تسی اندر چلو میرے مہمان آئے نیں۔

تارو: کون آیا اے دے؟

ولایت: کیپٹن تفضل ہے بی بی جی۔ سولہ پنجاب رجمنٹ کا۔

تارو: کلا آیا ہے کہ دو ہٹی وی نال اے؟

ولایت: اکیلا نہیں پھٹ پھٹی ساتھ ہے۔

تارو: کیوں آیا ہے دے؟

ناہید: تم انہیں اندر بھیجو۔

ولایت: اچھا سر (چلا جاتا ہے۔)

تارو: کون اے اے کپتان؟

ناہید: اماں جی نوکراں نال انج سوال جواب نئیں کری دا۔

تارو: کیہو اسوال جواب؟

عنایت: اوتھے وی باجی خورشید دے تے وی جمیل بھائی لے جہاں نوں سمجھاندے ہندے سن کہ نوکراں نال ہوتا ہتو بولتے اوہ عزت نئیں کردے۔ کیوں ماسی سچ دس۔

تارو: جتھے جتھے جاویں او تھوں او تھوں پنجی مت رکھ لویں اپنے چھتیاں تھلے۔

عنایت: میں تے رواں تاں ایتھے؟

ناہید: توں وی اندر چل...... میرے میز تے فالسے دا شربت پیا اے اوہ چل کے بنا۔ آپ وی پی تے اماں جی نوں وی دے۔ شاباش۔

عنایت: تسی بڑے اچھے او۔

ناہید: کی مطلب؟

عنایت: اے جیکر میتوں کے ایناں ایماندار نئیں سمجھیا کہ شربت دی ساری بوتل میرے حوالے کر دیندا۔

(اب کیپٹن تفضل کے ہلکا سا کھانسنے کی آواز آتی ہے۔ ماسی تارو پیچھے دیکھتی جاتی ہے 'عنایت جلدی سے شربت کی خوشی میں رخصت ہوتا ہے۔)

کیپٹن: میں آجاواں ناہید جی؟

ناہید: آؤ آؤ۔

کیپٹن: اپنا ایہہ ولایت دس ریا سی کہ تہاڈے کجھ گیسٹ آئے ہوئے نیں۔

(ناہید صوفے پر پڑی ہوئی چھوٹی سی چھڑی اٹھالیتی ہے۔ اس کے انداز

میں شیر سدھارنے والی سرکس کی لیڈی کا سارو پ جھلکتا ہے۔ کیپٹن اپنی ٹوپی ہیٹ ریک پر لٹکاتا ہے۔ پھر نظریں جھکا کر صوفے کے دھاگے نکالتا ہوا اپنی انگلیوں سے کھیلتا سگریٹ کو بار بار جلانے اور اچانک بجھا دینے میں الجھا رہتا ہے۔ وہ نہ حالات پر قادر ہے اور نہ اپنے آپ کو سمجھتا ہے۔)

ناہید: اماں جی آئے نیں لاہور توں۔

کیپٹن: میری تے بڑی خوش قسمتی اے کہ اونہاں نال وی ملاقات ہو جائے گی اج۔

ناہید: بس جی بڈھے آدمی ہوئے او توں سفر بس وچ کیتا نے۔ ریسٹ کرن چلے گئے نیں۔ بیٹھو کیپٹن تفضل کھڑے کیوں او تسی؟

کیپٹن: پتہ نہیں...... کدی کدی میں سوچدا آں کہ میں کناں لکی آں کہ تہاڈے نال ملاقات ہو گئی...... نہ لائسنس نائیک ولدار شاہ دی موٹر سائیکل توں گر کے ٹن بون ٹٹدی نہ...... ناں میں تہانوں...... تہاڈے کیریکٹر توں...... تہانوں تہاڈے...... گٹ اپ...... تہانوں۔

(ولایت بیگ اٹھا کر آتا ہے۔)

ولایت: اُدھر ڈاکٹر صاحب آپ کا سٹپنی نہیں اے گاڑی میں۔

ناہید: میں نے ورکشاپ میں دیا تھا۔ آتی دفعہ پنکچر تھا اس میں۔

ولایت: اچا...... ام بولا...... کہ کدھر کوئی اتار نہ لے گیا ہوئے۔

ناہید: چائے لاؤ ولایت۔

ولایت: (ایڑی جوڑ کر بغیر سلیوٹ کیے) ابھی صاحب (چلا جاتا ہے)۔

کیپٹن: تسی مائینڈ تے نہیں کردے میں ایس طرحاں کدی کدی تہانوں ملن آجاندا ہاں۔ دراصل میں تہاڈی ایجوکیشن نوں ایڈمائر کردا آں۔ میں سمجھدا آں عورت جدوں تیکر پھن اٹھا کے نہیں ویکھ دی' تد تیکر اوہدے وچ تے کینچوے وچ کوئی فرق نہیں ہندا۔ عورت نوں ڈب کھڑبے سپ ورگا ہونا چاہی دا اے اور...... ایہہ گل تعلیم توں بغیر پیدا نہیں ہوسکدی۔

ناہید: تہانوں کی پتہ اے کیپٹن تفضل مینوں کناں فائٹ کرنا پیا اے مرداں نال۔ بوائے سٹوڈنٹس نال پڑھی۔ اوتھے میں کو ایجوکیشن وچ آئی۔ میرے ابا جی اودوں زندہ سن۔ کہندے رہے ناہید کڑیاں دا وی اک کالج اے۔ میں صاف کہہ دتا ابا جی ایہہ

گل بھل جاؤ تسی کہ میں لڑکی آں۔ میں ڈاکٹر ناہید بناں گی تے ڈاکٹر ناہید رواں گی تے ساری عمر فوج دی سروس کراں گی۔ ساری عمر تاوقتیکہ مینوں کوئی ایسا مرد نہ ملے جیہڑا مینوں میری حیثیت وچ ساتھی نہ بنا لوے۔

کیپٹن: اک گل کئی وار تو تہاڈے کولوں پچھدا پچھدا رہ جاناں آں۔ بس جرأت ای نہیں پیندی۔

ناہید: نہیں نہیں پچھو تسی بلا خوف پچھو۔

کیپٹن: تسی شادی کیوں نہیں کیتی...... میں...... میرا مطلب اے کہ......

ناہید: ایس وجہ دا تے کوئی ایڈا وڈا بھید نہیں جے بیگا۔ بس میں مرد دی غلامی قبول نہیں جے کرسکدی دل و جان نال۔ اور اجے تیکر ایسا کوئی مرد میں اپنے معاشرے وچ نہیں ویکھیا جیہڑا مینوں نہ اپنے توں اُچا سمجھے تے نہ اپنے توں نیٹھاں سمجھدا ہووے۔

کیپٹن: میں سمجھدا ساں تسی اپنے پروفیشن دی خاطر ایہہ قربانی دتی اے۔

ناہید: ناں ناں ناں ناں...... میں اونہاں عورتاں وچوں نہیں ہگی جیہڑیاں توں ور نہیں ملدے تے اوہ کیسن لگ پیندیاں نے۔ میں قوم دے بچیاں نوں پڑھان دی خاطر شادی نہیں کیتی۔ میں قوم دے مریضاں دی خاطر نرس بنی ہوئی آں۔ میں ایسی کوئی خوشرنگ جھت Bare facts اگے نہیں ٹنگی ہوئی۔

کیپٹن: تسی کنے Brave او ناہید جی۔

ناہید: اجے شادی دی تکڑی وچ عورت دا پلڑا بہت ہولا اے' جدوں مرد عورت نوں کنیز سمجھنا چھوڑ دیوے گا تے رفیق سمجھنا شروع کر دیوے گا' اوس وقت میں ایہہ زنجیر' ایہہ طوق' ایہہ غلامی قبول کرلاں گی۔

کیپٹن: غلامی...... شادی تے غلامی نہیں ہندی ناہید جی۔

ناہید: پہلے چھ مہینے کہ پہلے دو سال؟

کیپٹن: تسی بڑیاں گلاں کردے او ناہید جی۔

ناہید: مرداں نے عورتاں دے منہ اگے دولت دے تالے لاہ دتے نیں۔ اونہاں نوں آرام آسائش زیبائش دا عادی بنا کے اپنے اگے کنیز بنالیا اے۔ پرانے زمانے وچ چین دیاں عورتاں دے پیر بنھ بنھ کے اونہاں نوں چینی مرداں نے سدھا چلنا ای بھلا دتا سی۔

کیپٹن: مرد عورت دی حفاظت واسطے پیدا ہویا اے ناہید جی......اوہدی رکھوائی کرن واسطے۔

ناہید: سرکس دے شیر نوں سلاخاں پچھے تاڑ کے ای کہندے آں اسی تیری رکھوائی کر رہے آں۔ پچھو کھاں چڑیا گھر دے چیتے نوں 'اوہ روز سلاخاں وچوں سٹیا ہویا گوشت آرام نال کھا کے کی سمجھدا اے۔ کی سوچدا اے۔

کیپٹن: عورت نوں سرکس یا چڑیا گھر دے جانور نال تشبیہ دینا بڑی غلط گل اے۔

ناہید: تہاڈے مرداں لئی...... اونہاں عورتاں لئی جیہڑیاں لمیاں کاراں وچ لگیاں پھردیاں نیں۔ ہیرے دے زیور پاندیاں نیں تے جنہاں دی اک ہاک تے دس نوکر دوڑ دے نیں۔ جنہاں نوں مرداں نے اپنی کوٹھی 'اپنی کار 'اپنے بینک بیلنس دی طرحاں پوچ پوچ کے رکھیا اے۔ ایناں لئی ایہہ مثال غلط اے۔ ایہیاں عورتاں کول مساوی حقوق نیں۔ ڈیوڑھے حقوق ہیگے نیں...... کیپٹن...... میں تے اونہاں عورتاں دی گل کر دی آں جیہڑیاں چند سکیاں پچھے وکدیاں نیں۔ جیہڑیاں سارا دن واہی بیجی وچ مرد دا ہتھ ونڈاؤ دیاں نیں تے راتیں مار کھا کے سوں رہندیاں نیں...... جنہاں دا اپنے گھر نال رشتہ ویاہ ویلے ٹٹ جاندا اے تے نیویں گھر وچ جنہاں دی بنیاد کوئی نہیں ہندی۔ اونہاں دے بارے وچ کیپٹن تفضل جیہڑیاں ساری عمر ڈردیاں رہندیاں نیں کتے اج گھر والا دوتی زنانی ناں لے آوے۔ کتے اج ایس گھروں چھٹی نہ ہو جاوے۔

کیپٹن: شادی محبت دا رشتہ اے ناہید جی؟

ناہید: محبت آزاد لوگ کردے نیں۔ ایہہ خوف دا رشتہ اے۔ جدوں ماں پیو پہلے دن کنیز ای بنا کے ٹورن تے فیر محبت کیویں پیدا ہووے دو بندی خصم وچ۔

کیپٹن: تسی تے بہت Bitter او۔

ناہید: دھی جمے کسے دے گھر تے اوہدی ماں نوں ودھائی کیوں نہیں دیندے لوک؟ ماں کیوں روندی اے دھی پیدا کر کے؟ کیونکہ اک دن ناز نال پالی نوں کسے ہور دی مرضی دے وس پانا اے۔ اپنے ہتھیں کنیز بنانا اے اونوں۔ اپنے مونہوں کہنا اے لو جی ہن ایدھا جنازہ ای تہاڈے گھروں نکلے گا۔ چھڈو پرے ایہناں گلاں نوں ایویں کوئی سنے گا...... تے کہوے گا...... ڈاکٹر ناہید زہر پھیلاندی اے وسدے گھراں وچ۔

کیپٹن: میں تے سمجھدا اساں کہ شاید تسی...... معاف کرنا میں کدی کدی سوچدا اساں کہ شاید تسی کے Love Affair وچ ناکامی ویکھی اے۔

ناہید: (ہنس کر) عورت نوں زنجیر پانا تے سوکھا اے کیپٹن صاحب...... بھانویں Biologically مرد اوہنوں اپنا دست نگر کر لوے بھانویں اوہنوں روٹی کپڑا دے کے غلام کر لوے تے بھانویں پھوکی شو دے سر تے مرعوب کر لوے۔ پر محبت کرنا بہت مشکل اے عورت نال' اوہدا دل صدیاں توں سیاہ قوماں دے دل دی طرح دکھیا ہویا اے۔

(ولایت چائے کی ٹرولی لے کر آتا ہے۔)

کیپٹن: تہانوں تے لیڈر ہونا چاہی دا سی۔

ناہید: (فضا میں دیکھتے ہوئے) عورتاں توں تے چڑیا گھر دیاں شیرنیاں چنگیاں...... جیہڑیاں بچے ای نئیں جن دیاں قید دے عہد وچ' متاں بچے وی قیدی نہ ہوون۔

ولایت: اماں جی اُدھر بلا رہا ہے آپ کو سر۔

ناہید: میں ہنے آئی جی۔

کیپٹن: ضرور جاؤ جی۔

(ناہید جاتی ہے' کیپٹن اس کو جاتے ہوئے دیکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین 2

ان ڈور دن

(اندر والے برآمدے میں پہنچتے ہیں۔ یہاں ماسی تارو صوفے پر بیٹھی ہے ساتھ ہی ملکھیا بیٹھا ہے اور راجہ کھڑا ہے۔ قریب ہی ایک بستر بند اور سوٹ کیس پڑا ہے۔)

ملکھیا: اوہ جوان عنایت کتھے ہے بی بی جی؟

تارو: پتہ نئیں ہنے تے ایتھے ای کھڑا پردے توں ٹیکے پیا لاوندا سی۔

راجا: گیا عنایت بھا۔ موٹر سائیکل تے نانی جی۔

تارو: موٹر سائیکل تے؟ پر اونوں تے رب جانے چلانی وی آوندی اے موٹر سائیکل کہ نئیں؟

ملکھیا: اوندا آسب کجھ...... جے آپ ڈوڈھ پیتا ہووے تے مجھ چونی آوندی اے جے ملکھیا لئی دو دو دھاراں کڈنیاں چین تے نئیں آوندی۔ جے آپ نہاتا ہووے تے بوکی پانی دی کڈنی آوندی اے' جے کسے مُردے دے منہ وچ تپکا چواتا ہووے' تے کسے نوں پتہ ای نئیں لگدا کیڑی دا کدھروں اے' جے اپنے لئی آنڈے تلنے ہون تے اگ بالنی آوندی اے۔ بی بی تیرا بھتیجا ساواں اگے چور تے چوراں اگے ساو اے۔

تارو: چل چپ کر...... غیب دا علم جانن آلا...... وڈا۔

راجا: کجھ میری وی گل سنو مائی ڈیئر نانی جی۔

تارو: صدقے جاواں گل کر توں پہلاں۔

راجا: تسی اماں جی نوں دس کے کیوں نئیں آئے۔

تارو: دس کے کنوں آندی پتر تسی سارے تے باہر گئے ہوئے سی۔

راجا: اماں جی بہت روئے جدوں اونہاں نے تہاڈا خالی کمرہ ویکھیا تے کہن لگے۔ اج میرا پیو مریا اے۔ پچی ویسے ای رو نجھیتی پیندے نے ہمیشہ۔

تارو: (نرم پے کر) ہے نہ کملی۔ میں تے سوچیا پتر راجا' پئی جمیل کا کے نیں سگرتاں چھڈیاں ہویاں نیں۔ خورشید وچاری تے دو تا بوجھ کیوں پاواں۔

ملکھیا: گل ایہہ ہوئی بی بی جی پئی میندی بھجب اوندی سی او تے کمرے وچ' دو تے شیشے ملے ہوئے سن تے۔

راجا: گل تے کرلین دے نانی جی نال میرا رشتہ بوہتا اے کے تیرا۔

ملکھیا: میں کوئی چاکر نہیں بیگا۔ اللہ دے فضل نال چار گھماں زمین میری اپنی اے۔ دو مجھاں سوئیاں نیں' بوہلی میں آپ کھا کے آیا آں۔ مینوں تے ماسی تے شیخ صاحب پتر پتر کہندے نیں تے میں ماں میرا اپناں دے قدماں تھلے رہندا آں کوئی تہاڈے گھر آلیاں جیہی میری ماسی نئیں پئی چینڈو بندا ویکھیا تے سرونٹ کوارٹر دا بوہا کھول دتا ہاں۔

راجا: تے ہور تینوں گیسٹ روم وچ ڈبل بیڈ تے بٹھاندے۔

تارو: چل چپ کر جا راجیا...... وڈیاں اگے نئیں بولی دا۔

راجا: ایہہ وڈا اے کس پاسیوں؟
ملکھیا: وساں فیر کس پاسیوں۔
تارو: چپ کر کے بیہندے او دونویں کہ لاواں جُتّی۔
(دونوں ماسی کے دائیں بائیں کمر کر کے بیٹھ جاتے ہیں۔)
تارو: خورشید نوں بھلا میری گل سمجھ آونی سی جے میں اوس نوں سمجھاوندی تے اوس کہنا سی اماں جی مجھن دی کوشش کرو۔ میری ذمے واریاں ہور نے تہاڈے تقاضے ہور نیں۔ اولاد کول اینا ویلا کتھے ہندا اے کہ بڈھے ماں پیو کول بہہ کے درھیاں پچھلیاں گلا سندا جاوے۔ ایہہ تے ماں دا ای حوصلہ ہندا اے بھورے جنے نیانے نوں پالنے وچ پا کے ساری ساری رات اوہدے آغوں آغوں دا جواب چم چٹ کے دیندی رہندی اے۔
ملکھیا: سچ کہندی ایں ماسی' تیری نوں وی سُدین کملی ہوئی رہندی اے نذیرے پچھے۔ نہ اوہ بولے نہ چالے پئی گلاں کردی اے دو گٹھ بال نال۔ مینوں کہندی رہندی اے ویکھ ملکھیا اپنے ابا کیہا سی بنے۔ بنے ماں بولیا سی تے کاکے ہوری جھتاں بناندے رہندے نیں۔ بلاں وچ نہ ابا نہ اماں۔ ایویں کملی سُدین۔
(اب ماسی ان دونوں میں سے اٹھ کر سامنے آجاتی ہے اور اپنے آپ سے کہتی ہے)
تارو: جدوں وی پت کولوں ماں پیو کچھ ورھے بکھر جان تے بڑی وتھ آجاندی اے۔ جیویں ندی وچ برتی اٹھ کھلووے۔ کی کہندی میں خورشید نوں؟ نویں سریوں میں وسدی میں تیری ماں آں کا کی؟ ایہہ تے مدھ توں ہویا اے گاں دا دل وتھے وچ تے وتھے دا دل جھاڑی بوٹی۔ گل بات کرن لئی جے اللہ شیخ صاحب نوں ای چھڈ دیندا تے کوئی گھاٹا سی۔ بوہے ڈاٹ ٹٹ پٹ گئے نیں دو جے قبضے ڈھلے نیں۔ ویکھو کدوں ڈگدا اے دہلیز توں لتھ کے۔
(اب پیچھے سے راجا اور ملکھیا کی آوازیں جیسے جھگڑا کرنے کے انداز میں ایک دوسرے سے بول رہے ہوں۔ آوازیں اونچی ہوتی ہیں۔)
راجا: میں کہنا آں .Four eights are thirty two, Sir توں مندا کیوں نہیں۔
ملکھیا: تے میں جو پیا کہنا آں پئی آٹھو چو کے بتی تے توں کیوں نہیں سمجھدا۔
راجا: تیرا پہاڑا غلط اے۔

ملکھیا: میں پڑھیا آں مسیتی۔ میں پڑھیاں آں وڈھے شیخ ہوراں کولوں۔ میں پڑھیا کھیتر وچ 'آڈاں تے...... اوئے میں دھکے کھا کھا کے پڑھیا آں۔ کوئی کرسی تے بہہ کے ٹٹ گھڑی ویکھ ویکھ کے میں گھنٹیاں نہیں لنگھائیاں۔

راجا: نانی جی ویکھ لئو۔ اماں نے اینوں میرے نال ایس لئی بھیجیا سی کہ میری تعلیم وچ بکھیڑے پاوے۔

ملکھیا: میں کہیا سی خورشید باجی ہوراں نوں تسی بس پرچی تے پتہ لکھ دیو تے ایس سڑک کٹن آلے انجن نوں میرے نال نہ بنھو۔ میں کلا پہنچ جاواں گا۔ پر اوہ کہن لگے۔ ایہہ چھٹیاں وچ کتھے نہیں گیا۔ اینوں وی نال لے جا ایدھا چینج ہو جائے گا' خالہ ناہید ول جا کے۔

تارو: ہائے ہائے توں وی منہ سنبھال کے گل کریا کر ملکھیا۔

راجا: (نوالہ دے کر) نانی جی ویکھو سڑک کٹن والا انجن......

تارو: خبردار جے منڈے دے دل وچ ایہہ وسواس پایا ای اوہ موٹا اے۔

ملکھیا: لو وسواس میں پایا ایں۔ درزی پاوندا اے وسواس۔ اے۔ ویکھو ناں شیشہ پاوندا ہوندا اے۔ ایہہ دے ہان دے منڈے پاوندے ہونے آ ماسٹر سارے۔ کوئی بی بی تے نہیں ناں سارے۔

(اس وقت عنایت سر کو رومال سے پونچھتا آتا ہے۔ اس کے ماتھے سے لہو نکل رہا ہے۔)

عنایت: ماسی پھٹڑ ہو گیا تیرا بھتیواں۔ کیپٹن ہوراں پھٹ پھٹی دے کے ماریا خریا کس ویلے دا بدلہ لیا میتھوں۔

تارو: ہائے ہائے پر تینوں تے موٹر سائیکل چلانی ای نہیں آندی' توں کیوں گیا سی اوس بدبخت اوتے۔ چنڈی آوندیا ای تینوں ہوا لگ گئی اے۔

ملکھیا: جے آپ سیر کرنی ہووے تے آندی اے۔

(اس وقت ناہید آتی ہے۔)

ناہید: ایہہ کی ہویا؟ کس طرحاں سٹ لگی عنایت نوں۔

عنایت: مینوں غش پیا اوندا اے ماسی...... کوئی دُدھ...... کوئی شہد...... کوئی آب زمزم چھواؤ میرے منہ نوں۔

ناہید: جا راجیا اندروں میرا بکس لیا جھیتی۔

(ملکھیا اور تاروبلا دیتے ہیں۔ سرہانے ناہید بیٹھی ہے اور عنایت کا سر اپنے
زانو پر رکھتی ہے۔ زخم دیکھتی ہے۔)

ناہید: پر ایہہ سب کچھ ہویا کس طرحاں؟

عنایت: وساں گا میں سارا کچھ اجے مینوں آرام نال بیہوش تے ہو جان دیو۔

(ماسی منہ بنائے کھڑی ہے۔
ملکھیا پنکھی جھلتا ہے۔
عنایت آنکھ کی جھری سے دیکھ کر آنکھیں بند کرتا ہے۔)

(کٹ)

❋❋❋

قسط6

کردار

ماسی تارو

عنایت

ناہید

تنقل

راجا

ولایت

سین 1

ان ڈور   دن

(ہم ایک ایسے کمرے میں موجود ہیں۔ جس کے سامنے لمبے لمبے آئینے دیوار پر ہیں اور جن میں سے دیکھنے پر Image Distortion میں آتی ہے۔ جس وقت کیمرہ کھلتا ہے' عنایت نے ماتھے پر پٹی باندھ رکھی ہے اور وہ تکیے پر سر رکھے پڑا منہ میں ببل گم لیے بڑا سا بلبلہ بنانے کی کوشش کر رہا ہے۔

ناہید اوور ہال میں پوری طرح ڈاکٹر نظر آ رہی ہے۔ تھرمامیٹر جھاڑتی ایڑی والی جوتی ٹکاتی نظر آتی ہے۔)

عنایت: (جلدی سے گم منہ کے اندر کر لیتا ہے اور ہوں ہوں کرنے لگتا ہے۔)

ناہید: کی حال اے عنایت ہُن؟

عنایت: میں مر جانا اے۔ مینوں راتیں خواب آئی سی۔ بے بے خواب وچ آئی تے آکھن لگی۔ عنایت اے تیکر تیری کوئی سدھر پوری نہیں ہوئی۔ کاکا میں بن تینوں اکلے چھڈ کے نہیں جانا۔

ناہید: (ہنس کر) سدھراں دا کی اے عنایت۔ ایہہ تے برساتی کیڑیاں دی کھیپ ہندی اے۔ ایدروں مکدی اے۔ ایدروں فیر پیدا ہو جاندی اے۔ (تھرمامیٹر آگے بڑھا کر) منہ کھول تینوں میں کہیا نہیں سی پئی نہ چبو گم نہ ببل گم کوئی ایسی چیز نہیں کھانی' ٹانکیاں تے زور پیندا اے۔

عنایت: کھل جان دیو تسی ٹانکے۔ اوھڑ جان دیو سارا سیس۔ نکلن دیو میرا گندو لہو۔ میں سارے خاندان لئی نموشی لیاندا آں ہمیشہ۔

ناہید: ویکھ عنایت! امرود دی ایہہ شان نہیں کہ ذرا کوسٹ لگ جاوے تے مرن دیاں گلاں کرن لگے۔ کدی سنبل دا درخت ویکھیا ای؟

عنایت: میں اوہدے ڈوڈے کٹھے کر کے ماسی نوں تکیہ بنا کے دتا سی۔ دو فٹ لمبا تے ڈیڑھ فٹ چوڑا۔

ناہید: کنڈا اُچا لماں ہندا اے تے کنڈا ابودا؟ ذرا جنی ہوا وچ ٹہنیاں تکلے چاں وانگوں ٹٹ جاندیاں نے۔ توں وی سنبل دا درخت ایں اُچا لماں تے بڑا ای بودا۔ منہ

کھول پلیز۔

(تھرمامیٹر لگاتی ہے۔ ولایت آتا ہے۔)

ولایت: ادھر تفضل صاحب آیا اے سر۔

ناہید: اچھا (گھڑی دیکھ کر) انہیں بٹھاؤ ہم ابھی آتے ہیں۔

ولایت: (سر ہلاتا ہے۔)

ولایت: ادھر اماں جی بولتا اے کہ ملکھیا کو بس سٹاپ پر لے جا کر سوار کر دیو' لاہور کا ٹکٹ دے کر۔

ناہید: تو لے جاؤ ملکھیے کو۔ (تھرمامیٹر نکالتی ہے)

ولایت: اس راجا کو آپ منع کرو ڈاکٹر صاحب۔ نہیں تو خانساماں چھٹی پر جائے گا خدا قسم۔

ناہید: کیا کیا ہے راجے نے؟

ولایت: پہلے سر وہ آدھا کچی سبزی کھا جاتا ہے۔ پھر گوشت نکال نکال کر کھاتا ہے ہانڈی میں سے۔ اماں جی بولتا ہے خانساماں چور ہے۔ خانساماں کا انسلٹ ہوا ہے سر۔

ناہید: اچھا۔ تم بٹھاؤ کیپٹن صاحب کو۔

عنایت: ایہہ۔ ایہہ روز روز تفضل صاحب کیوں آجاندا اے بی بی۔ نہ ساڈا کوئی انگ نہ ساک نہ ہمسایہ۔

ناہید: ماڈرن لائف وچ انگ ساک صوفے سیٹ دی طراں کٹھے نہیں ملدے۔ ایہہ جوڑ توڑ کے کٹھے کرنے پیندے نے گلدان دے پھلاں وانگوں۔ تم چلو ولایت۔

(ولایت سلیوٹ کر کے جاتا ہے۔ ناہید اپنے بالوں پر غیر شعوری طور پر ہاتھ پھیرتے ہوئے جاتی ہے۔ عنایت کو اس کا جانا برا معلوم ہوتا ہے۔ غصے سے ببل گم کا گولہ بناتا ہے۔ اب راجا آتا ہے۔ اس نے سر پر گتے کا بنا ہوا سونے کا تاج پہن رکھا ہے اور گریک قسم کا لباس پہنا ہوا ہے۔ ہاتھوں میں اس کے ایک چھوٹا سا ترازو ہے۔ ترازو اٹھائے ہوئے داخل ہوتا ہے۔)

عنایت: راجیا۔ اوئے راجے۔

راجا: ارشمیدس کہو پیارے ماموں جان!

عنایت: ایہہ توں کی سوانگ بھریا ہویا اے۔

راجا: پہلے بڑا آدمی بن لئی سوانگ بھرنا پیندا اے۔ نقلاں لاہنیاں پیندیاں نے وڈے آدمیاں دیاں۔ فیر ہولی ہولی آدمی خود بڑا بن جاندا اے۔ میری ای کہندے سن۔ خط لکھ کے پچھ لوؤ۔

عنایت: بچی۔

راجا: اوہیں سارے کہندے نیں کہ میرا جسم بہت ودھ گیا اے تے میرا آئی کیو چھوٹا اے۔ بچی ماموں گلاں تے میں ساریاں سمجھنا آں۔ پر کی کراں 'یاد میتوں نبھیا ہویا گوشت' چانپاں تے تکے کباب ای رہندے نے۔

عنایت: ایہہ جو ارشیدس وغیرہ توں بنیا ہویا ایں اُیس دا فائدہ؟

راجا: فائدہ نمبر 1 ارشیدس دی طراں میں کئی گھنٹے ٹب وچ بہہ سکنا آں۔ کوئی میتوں کجھ نہیں کہوے گا کیونکہ میں ایس تاج دا وزن کڈھنا ایں۔ فائدہ نمبر 2 پینٹ بُرا لباس اے پئی گھٹ دی اے میرے پیٹ نوں۔ کجھ دن اوس توں چھٹکارا۔ تیسرا فائدہ خالہ ناہید بن میتوں ایکسر سائز واسطے نہیں کہہ سکدے کیونکہ کسے تاریخ دی کتاب وچ نہیں لکھیا کہ ارشیدس ورزش کردا سی۔

عنایت: لے بندہ تے توں سیانا نکلیا۔ شاواعی لے اک بل گم تووی کھا۔

راجا: تھینک یو۔ ہاؤ ویری سویٹ آف یو۔

عنایت: کی مطلب؟

راجا: امی کہندے نے جدوں کوئی بندہ تہانوں کجھ دیوے تے ایس طراں کہی دا اے۔ اگلے بندے تے ایمپریشن پیندا اے کہ تسی کسے اچھے خاندان نوں بلانگ کردے او۔

(عنایت اس کے سر پر دھول مارتا ہے۔)

راجا: تھینک یو۔ ہاؤ سویٹ آف یو۔

(تاج جو گرتا ہے اُسے اٹھا کر سر پر رکھتا ہے اور یکدم اسے خیال آتا ہے کہ اسے دھول ماری گئی ہے۔)

راجا: میں ہنے جا کے ناہید خالہ نوں دسدا ہاں۔ نالے خط لکھنا آں امی نوں۔ نالے دسناں آں ماسی تارو نوں۔

(عنایت پکڑتا ہے اور منت سماجت سے کہتا ہے۔)

عنایت: لے ماسے بھتیویں دا ایناں مذاق وی نہیں ہو سکدا۔

راجا: اچھا مذاق سی اے۔ نیور مائینڈ۔ تسی اک ہور مار لوڈ ماما جی۔

عنایت: یار بندہ توں کھرا ایں۔ ایہہ ہور گل اے پئی تیرے دل دماغ تے چربی چڑھ گئی اے۔

راجا: (فکرمند ہو کر) بڑے ای لوک ایہہ گل کہن لگ پئے نیں۔ کتے زبانِ خلق نقارۂ خدا نہ ہووے خدانخواستہ۔

(اس وقت ملکھیا سر پر ٹین کی بکسی اٹھائے داخل ہوتا ہے۔)

عنایت: چل پیا ایں ملکھیا؟

ملکھیا: پے رہو منجے تے ڈام کس کے۔ بھیڑی جتائی واگوں کدے کن پیڑ تے کدے سر پیڑ۔ اوئے مرد دی شان ہندی اے ہلاں پچھے۔ کمائی پچھے۔ ہائے ہائے کرن توں زنانیاں تھوڑیاں نے۔

راجا: توں جا رہیا ایں ملکھیا سانوں چھڈ کے؟

ملکھیا: آ۔ جا رہیا آں خیر نال۔ میتوں کوئی دو مہینے دی چھٹی نہیں ہوئی دی سکول توں شرو پے مارن لئی۔

راجا: تے جا فیر۔ پیار نال وی بلاؤ تے اُڈ کے پیندا اے۔

ملکھیا: نِکا نِکا جیا جنت میں کوئی ویہلاں آں تہاڈے واگوں۔

عنایت: بجتی تیری زبان کھلدی جاندی اے۔ میرا پتہ نہیوں جاپچے کرم داد دے بندے جدوں ساڈیاں پیلیاں وچ آئے سن۔

ملکھیا: تے کی ہویا سی؟

عنایت: تینوں سُن لگے سی کھال وچ تے میں آڈا لایا سی اوہناں نال۔

ملکھیا: بہہ جا اوئے گرڑ پوپو۔ اپنے نوں وڈیان توں پراں کجھ آوندا وی اے۔ بی بی وچاری تیرے پچھے دھکے پئی کھاندی اے۔ میں تیری تھاں ہندا تے نوکری ڈھونڈ۔ خانساماں' ڈرایور' بیرا۔ کوئی کار لبھدا۔ ایویں ماسی دا دھر نہ بنانا وچاری دا۔

(ماسی تارو ہاتھ میں پراٹھے باندھے ہوئے لاتی ہے۔)

تارو: ملکھیا اوئے چنگا ایں توں۔ میں تیرے واسطے تھیے والیاں روٹیاں پکان گئی آں تے توں سر تے صندوقڑی رکھ کے تُھل چلیا ایں لہور ول۔

ملکھیا: لے ایڈی کھیچل کیوں بی بی۔ توں ساڈے منہ تے دھلیار بن رہندی ایں ایناں پیار دیاں گلاں نال۔

راجا: میرے واسطے وی کدے تیے آئیاں روٹیاں پکادیا کروتائی جی۔

عنایت: ہائے۔ مرگیا۔

تارو: ہنے پتر...... میں تاں سمجھی میری پکی ہوئی تینوں کدی چنگی لگنی ایں؟

ملکھیا: ماسی فیر سوچ لے۔ صالح محمد مینوں گھلیا سی پئی جے تیرا ارادہ ہووے حویلی کرائے تے دین دا۔

تارو: بس توں جتھ بن کے صالح محمد نوں آکھیں کا کا پئی دھوا لکیا ہویا ڈڈھ کے کم دا کھیں ہنداتے کرائے چڑھی ہوئی حویلی ٹھنڈ سیں پاندی کالجے وچ۔

ملکھیا: تے جیتے جہانزیز آوندی اے ہنہ کنی ویلے اوس باری لئی کی حکم اے؟

تارو: اگلے تاں کریاں وچ تے شیشے لوا لویں تے پچھلی کوٹھڑی وچ کوئی گتہ لے کے پکا کرو یویں کیلاں نال۔ تے کاکا گھر دا خیال رکھیں میرے آونے تیکر۔

(عنایت لمبی آہ بھرتا ہے۔)

ملکھیا: لے ماسی کہیا سنیا معاف۔

تارو: رب راکھا۔ اللہ رسول دی امان وچ جاویں۔

ملکھیا: کھادا پیتا معاف بی بی۔

تارو: پانی تے حضرت خضر دا ساتھ تے تھیں اُتے حضرت الیاس راکھا۔

عنایت: دے چھڈ ساریاں دعاواں۔

(ولایت آتا ہے)

ولایت: اوو اماں جی تو اچڑھا ہوا ہے ستو کے اُوپر۔ اس کو اتار لیو ہم خود چڑھا آئے بس پر ملکھیا جوان کو۔

تارو: لے میں بسم اللہ پڑھ کے راجے لئی دو روٹیاں لاہ لیاواں ہنے۔

(اندر چلی جاتی ہے۔ ولایت دوسری طرف جاتا ہے۔)

(ختم)

سین 2

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　　　　　　　کجھ دیر بعد

تفضل: ایہہ تسی دو سو ویہہ روپے دا چیک کس لئی بھجوایا سی مینوں؟

ناہید: میں ورکشاپ توں پچھ لیا سی۔ تہاڈی موٹر سائیکل دی ریپئیر دا ایناں ای بل اے۔

تفضل: تسی سمجھدے او کہ میں ایہہ پیسے لے سکدا آں۔ میرے کول تے بالکل وقت نہیں سی منگلے پہنچنا سی میں نہیں۔ پر فیر میں کہیا پہلے ایہہ چیک واپس کر جاواں۔

ناہید: تفضل صاحب تسی ساری چھاؤنی توں پچھ لو کہ لیڈی ڈاکٹر ناہید حساب کتاب ولوں کیسی اے؟

تفضل: تہاڈے بھائی کولوں موٹر سائیکل ڈگیا یا میرے کولوں اکو گل اے۔

ناہید: بھانویں اکو گل اے۔ فیر وی پیسے تہانوں لینے پین گے۔ میں تہاڈا ایہہ احسان نہیں لینا چاہندی۔

تفضل: میں سوچدا ساں تہاڈے نال ہور کوئی رشتہ نہ سہی اک احسان دا رشتہ ای سہی۔

ناہید: تہاڈی جنس دے میری جنس تے اپنے احسان پہلا نیں کہ میرا تے میری قوم دا لک دوہرا ہو گیا اے۔ اک ہنگے برابر بوجھ ہور پیا تے لک ٹٹ جانا اے میرا۔

تفضل: چلو نہ سہی۔ میں تہانوں کوئی مجبور تے نہیں کر سکدا۔

(اداس سا ہو کر بیٹھ جاتا ہے۔ ناہید ٹرالی پر پڑی ہوئی چائے بناتی ہے۔)

تفضل: تہاڈا چائے پان دا طریقہ مینوں بڑا اچھا لگدا اے۔ جدوں میں جاپان دے دورے تے گیا سی تے اوتھے میں جاپانی عورتاں نوں ایس ٹکن نال چاہ بناندے ویکھیا سی۔

ناہید: ایہہ سرجن دے ہتھ نے تفضل صاحب۔ ہر کم احتیاط نال کر دے نیں۔

تفضل: کدی تسی آرزو کیتی اے کہ تسی سارے پگھل کے اک چائے دی پیالی بن جاؤ...... تے کوئی تہاڈا پیارا ایہہ پیالی پی جائے اکو ڈیک وچ......؟

ناہید: میں تے اکو آرزو کیتی اے کئی واری۔

تفضل: جی؟

ناہید: کاش میں مرد ہندی۔ میں اپنی زندگی واسطے خود ذمہ وار ہندی۔ میں کسی دا بوجھ

چکدی۔ کسی مرد واسطے بوجھ نہ بن دی۔

تفضل: تسی کسے مرد واسطے بوجھ نہیں ہو سکدے۔

ناہید: (ہنس کر) لو اوہی فیر پرانے ٹاپک ول جا رہے آں تفضل صاحب۔ میرا خیال اے اج موسم توں اگے گفتگو نہیں جانی چاہی دی۔

(چائے کی پیالی دیتی ہے۔ تفضل محبت سے چائے کی پیالی پکڑتا ہے۔)

تفضل: باہر تے بڑی گرمی اے پر ایتھے محسوس نہیں ہندی۔

ناہید: اج بارش دے آثار نیں۔

تفضل: کجھ علاقے ایسے نیں جتھاں تے بدل رہندا تے ہے پر وردا کدی نہیں۔

ناہید: ایسے علاقے تھل، پوٹھوہار تے چولستان وچ زیادہ نیں۔

تفضل: کدی تسی اپناں بدلاں دی آس وچ پاٹے ہوئے بنجر علاقیاں نوں ویکھیاں اے غور نال؟

(اب ناہید پر اثر ہو جاتا ہے۔ وہ اٹھتی ہے اور کہتی ہے۔)

ناہید: بسکٹ تے تسی لئے ای نہیں تفضل صاحب!

(تفضل اس کے ہاتھ میں تھامی ہوئی پلیٹ میں سے بسکٹ لیتا ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور — کجھ دیر بعد

عنایت: (راجے کا ہاتھ پکڑ کر) میں تیرا سکا ماما آں کہ متریا؟

راجا: ای جی وتوں سکا تے ابا جی ولوں متریا۔

عنایت: کی مطلب؟

راجا: ابا جی کہندے نیں بیوی دے رشتے دار سارے اس طرحاں لگدے نیں جیویں مترئے رشتہ دار ہون۔ اپناں نال دل نہیں ملدا اکدی۔

عنایت: تینوں پتہ اے مینوں خواب وچ میری بے بے نظر آئی سی۔ اوہدے ہتھ وچ اک گڑودی بھیلی سی۔

(راجا لبوں پر زبان پھیرتا ہے۔)

تے اوہ کیہندی سی آجا عنایت بھیلی لے لے۔

راجا: تے تسی بھیلی لے لیندی سی اسی آپے اوھو اوھی کر لیندے ماما بھانجا۔

عنایت: تینوں پتہ اے ایس خواب دی کی تابیر اے؟

راجا: تابیر؟ ہاں میں جاندا آں تسی امتحان وچ پاس ہو جاؤ گے۔ ٹردے کولوں کجھ ملنا اچھا ہندا اے۔

عنایت: میں تے کوئی امتحان ای نئیں دتا ہویا۔

راجا: تے فیر جس زمین دا تسی سودا کر آئے او اوہ وک جاوے گی۔

عنایت: میرے کول تے ہنجی ڈاہن جوگی زمین وی نئیں ہیگی اللہ دی مہربانی نال۔

راجا: اچھا؟ فیر جس سفر دا ارادہ کیتا اے اوہدا ریٹرن ٹکٹ مفت ملے گا؟

عنایت: چکر کتو سوہنیا چکر...... ساڈے نصیب وچ سفر کتھوں وسیلہ ظفر والا۔

راجا: اچھا ماماجی اک تابیر ہور وی ہیگی۔ پر میں نئیں دسنی تہانوں۔

عنایت: کیوں بھئی اتوں میں تے یار ہیگے بول گل کر۔

راجا: تسی کہو گے...... تم ابھی بچے ہو اور بچے ایسی باتیں نہیں کرتے۔

عنایت: لے میں تینوں بچہ کہہ کے بچیاں دی سٹرائیک کروانی ایں۔ دس بھئی کی ہیگی تابیر؟

راجا: تہاڈا محبوب تہاڈے لئی بے قرار اے۔

عنایت: بچی؟

راجا: بچی......

عنایت: ہور؟

راجا: راستے میں کچھ مشکلات ہیں' پر سب صاف ہو جائیں گی۔

عنایت: مثلاً؟

(ماسی تارو آتی ہے۔ اس کے ہاتھ میں قیمے والی روٹیاں چھابے پر دھری ہیں۔)

تارو: کی ٹنجھی پاڑھت پیا پڑھاناایں منڈے نوں۔ اوہدی ماں نے کہوا بھیجیا اے پئی منڈا انجڑی شوراکھاوے تے ورزش کرے دب کے تے گل بات دی تھاں پڑھے۔

راجا: ماماجی تے میتوں پچھ رئے سی تانی جی کہ دس 1954ء دی Constitution کس طرحاں بنی۔ میں ایناں نوں ٹھیک ٹھیک جواب دے ریا سی۔ پچھ لو تسی۔

تارو: لے روٹی کھالے تے ویکھیں راتیں پرہیز کریں۔ کج نہ کھاویں راتیں۔

راجا: (لمبی سانس لے کر) کدی کدی میں درزی دی دکان توں تردا آں۔ میرا جی کردا اے میں کدی وی کجھ نہ کھاواں۔ شکریہ نانی جی۔ کاش تسی آن توں پہلاں کسے نوں قیمے دیاں روٹیاں پکانیاں سکھا آوندے۔
(برکی منہ وچ پا کے جاندا اے)

تارو: عنایت۔ کاکا من لیا تینوں سٹ لگ گئی اے پر...... ایڈا کیہڑا لتا بخار گل پے گیا اے۔ اللہ نہ کرے کہ تو منجی سانبھ لئی اے سو کے دے مریض وانگوں۔ باہر نکل گھم پھر۔

عنایت: مینوں غیرت آوندی اے۔

تارو: غیرت؟ کاہدی غیرت؟

عنایت: تینوں کی پتہ کی گلاں ہندیاں نیں باہر۔ آخر میں پڑھیا لکھیا نہ سہی۔ امیر نہ سہی' سوہنا نہ سہی۔ ماسی پر میں آخر تہاڈا تو آں۔

تارو: گل کی ہوئی آ۔ عنایت؟

عنایت: میرے مونہہ نوں زیب نہیں دیندی۔ تہاڈی پیٹ گھروڑی اے ایویں تسی مینوں ای کھلنا اے۔ میں منجی تے ای کھرا آں۔

تارو: گل کر سدھی طرحاں ایویں نہ شو کی جا۔

عنایت: بی بی دی گل کر دیاں مینوں غیرت آوندی اے۔ تینوں کی پتہ لوکی کی پئے کہندے نیں۔

تارو: کی پئے کہندے نیں لوکی؟

عنایت: لے بن ایہہ اوکڑ عمر دا پھٹ چھٹی آلا وڈا ہمدرد بن کے ایویں آجاندا اے ویلے کویلے۔

تارو: بھورے متھے آلیا۔ کی پیا بکنا ایں۔

عنایت: ماسی میں تے ایناں کہہ سکنا آں پئی بی بی دی عزت بچان واسطے تسی بھانویں مینوں قربانی دا بکرا بنا دیو۔ پر بی بی دا ہتھ پھڑاؤ کسے دے ہتھ وچ' ایویں خاندان دی عزت نہ روڑو ماسی جی۔ عزت جاوے تے کجھ باقی نہیں رہندا۔ پڑھیاں ہویاں نوں رشتے نہیں لبھدے ماسی پر...... جے تو کہویں تے میں ایہہ قربانی تیرے واسطے دین نوں تیار آں۔ پر میں ایہہ بے شرمی نہیں ویکھ سکدا' ماسی نہیں ویکھ سکدا۔

(رونے لگتا ہے۔ ماسی دکھ، پریشانی اور عجیب دبدھا کے عالم میں ہنستی ہے۔)

کٹ

سین 4

ان ڈور　　　　　　　　کچھ لمحوں بعد

(اب ہم واپس تفضّل اور ناہید کے پاس آتے ہیں۔ دونوں دروازے تک آ چکے ہیں۔ پیچھے سے ماسی تارو بھی ابھرتی ہے۔)

تفضّل: تہاڈے کول جِناوقت وی گزاریا اے ناہید جی' ایہی محسوس ہندا اے جے کسے اُچے درختاں والے ہل سٹیشن دی سیر کر لئی اے۔

ناہید: (عام آواز میں) ٹھیک نیں۔ میرا خیال اے جد تیکر Impersonal Relation رہن' ایہہ کیفیت باقی رہندی اے۔ جس ویلے توقع پیدا ہو جائے کسے قسم دی تے فیر انسان Disillusion ہون لگدا اے۔

تفضّل: پتہ نہیں کی گل اے پر تہاڈیاں گلاں تے میں کئی کئی گھنٹے سوچدا رہندا آں اور میں سوچنا آں کہ تسی کئی گلاں ٹھیک کہندے او۔

ناہید: صرف کئی؟

تفضّل: بیشتر!

ناہید: میں تے سمجھنی ساں کہ میریاں ساریاں گلاں نوں تسی ٹھیک سمجھدے او۔

تفضّل: شاید۔

تارو: ناہید!

تفضّل: اچھا جی سلام علیکم۔

ناہید: وعلیکم اسلام۔

(تفضّل جلدی سے جاتا ہے۔ ناہید مردوں کی طرح کمر پر ہاتھ رکھے لوٹتی ہے۔)

ناہید: جی اماں۔ تسی گولیاں کھادیاں سن جیہڑیاں میں دے گئی ساں۔

تارو: ایتھے بہہ جا میرے سامنے۔ ناہید بھوراں تے بھونڈاں دی دوستی اکو جئی ہندی اے۔

ناہید: کی مطلب اماں؟

تارو: دانڈ پہلے گا بھاہندا اے۔ فیر وچھا کہاندا اے۔ فیر انہوں لوکی ڈ ویہڑا کہندے نیں تے اگے ویہار بن دا اے تے ایہاں منزلاں توں لنگھ کے فیر ہالاں مورھے لگدا اے۔ بندے دا پتر ایس توں وی اوکھا پلدا اے۔ سولہ ورھے گالیئے تے اک بچہ پالیئے۔

ناہید: میرے توں کی قصور ہو گیا اے اج؟

تارو: قصور؟

ناہید: جدوں تسی محاوریاں وچ گلاں کرن لگ پیندے او تہانوں بڑا غصہ ہندا اے۔

تارو: اولاد تے کابدا اثر۔ نہ تینوں منڈیاں دے کالج پڑھاندی نہ تیرے اگے لگ کے تینوں نوکری کرن دیندی۔ نہ تیرے او تے ایہاں اعتبار کردی کہ جتھے جی چاہوے گلی پھرے ناہید۔ ناہید ماہی منڈا اے۔ اوہنوں نہ سونے کپڑے دی ریجھ اے تے نہ کڑیاں بالڑیاں والے شوق نے او تے۔ میں سارے محلے وچ کہندی پھردی ساں نی سنیاں جے میں اپنی کڑی منڈیاں وانگوں پالی' منڈیاں وانگوں پڑھائی۔ کدے راساں نہیں پائیاں او نہوں تے اللہ دی مہربانی نال مینوں کوئی اُلاماوی نہیں آیا اج تیکر۔ ہُن اوتھے ٹھیکریاں دی گاگر ای چون لگ پئی اے خیر نال۔

ناہید: چنگے بھلے بیٹھے بٹھائے ہسدے میرے نال عنایت دے مستقبل دیاں گلاں کردے کردے تہانوں کی ہو گیا اے یکدم۔

تارو: انھے اگے نچیئے' گونگے جتھ سُنیا تے ڈورے اگے گل۔

ناہید: کجھ دسو گے وی کہ محاورے ای بولی جاؤ گے۔

تارو: ایہیں تے شرح شریعت وچ نہیں آیا ناں پئی کڑیاں جوان ہون تے ور دیکھ کے جتھ پیلے کر دیؤ۔ میری مت ماری گئی شیخ صاحب تے کہندے سن ستارہ چل کوئی چنگا ماڑا اساک ای سہی پر ناہید دا ویاہ ہو جانا چاہی دا اے۔ میں ای کہندی ساں شیخ جی اوہدے کڑیاں آلے وچار نہیں او کجھی ہووے گی۔

ناہید: اوماں گاڈ۔ تسی مینوں غالباً شادی لئی منا رہے او۔

تارو: اک رب دا حکم دوجا سماج دی شوبھا تیجا گھر بار دا سکھ۔

ناہید: خدا دے لئی تسی مینوں مجبور نہ کرو۔ میں تہانوں ڈاکٹری دی ڈگری لین واری اکو دفعہ کہہ دتا سی کہ تہاڈا فرض سبکدوش۔ ہُن میں جاناں تے میری زندگی۔

تارو: جس زنانی نے گودیاں بال نہیں سوائے۔ جس منڈیاں دے منہ نہیں دھوتے کڑیاں

دے والاں دیاں انگاں نکمیں کنڈیاں اوہ زنانی انت نوں سکھی بن جاندی اے سکھی۔

ناہید: لیاؤ کھاں کنے بال پلوانے جے مکھوں؟ لیاؤ پورا یتیم خانہ پال دواں۔ پر میتھوں مرد دا رعب برداشت نہیں ہوندا۔

تارو: ایہہ تھاں تھاں منہ مارن توں چنگا اے ناہید پئی بندا اکو تکے۔

(ناہید یکدم اٹھتی ہے اور کیمرے کی طرف چلتے ہوئے بولتی ہے۔)

ناہید: اماں جی میں اک راہوتے چلن والی عورت آں۔ خدا دے واسطے میرے واسطے پگڈنڈیاں نہ کڈو۔ پلیز اماں جی۔

(کٹ)

✻✻✻

قسط7

کردار

ڈاکٹر ناہید
کیپٹن تفضل
عنایت
راجا
ولایت
ماسی تارو

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　　　　　　دن

(ہم اسی کمرے میں موجود ہیں جہاں لمبے آئینے یا شیشے لگے ہیں۔ جن میں انسان کا امیج چھوٹا بڑا اور ٹو سنڈ ہو جاتا ہے۔ اس وقت عنایت دیوان پر سو رہا ہے۔ اس کے دونوں بازوؤں میں ایک گاؤ تکیہ بھنچا ہوا ہے۔ وہ خواب میں اسے مکے مارتا ہے۔ پھر کیمرہ آئینوں کی طرف جاتا ہے۔ یہاں یکدم عنایت کا جھلملاتا امیج ابھرتا ہے۔ دوسری طرف سے تفضل کا امیج آتا ہے۔ عنایت اس پر بپھر کر گرتا ہے۔ دونوں میں بڑی تیز قسم کی فائٹ ہوتی ہے۔ عقب میں بڑی سنسنی خیز موسیقی جاری رہتی ہے۔ یکدم تفضل چت گرتا ہے۔ عنایت پر خوشی کا دورہ پڑتا ہے۔ اب عقب میں اس طرح ڈھول بجنے لگتا ہے جیسے اکھاڑے میں پہلوان جیت جائے تو بجا کرتا ہے۔ عنایت خوشی کے ساتھ گرے ہوئے تفضل کے ارد گرد گھوم پھر کر بھنگڑا ناچتا ہے۔ اس وقت کیمرہ واپس پلنگ پر جاتا ہے۔ عنایت کے سینے پر تکیہ ہے لیکن اس کے بازو بھنگڑے کی تال پر چل رہے ہیں۔ سر پر دو گھڑے ٹکائے راجا اندر آتا ہے۔

چند قدم چلنے کے بعد گھڑے گرتے ہیں اور اس کے شور سے عنایت ہڑ بڑا کر اٹھتا ہے۔)

عنایت: مار لیا میدان۔ مار لیا میدان۔

راجا: میرے گھڑے تے بھج گئے نے نا دونویں۔

عنایت: گھڑے کا بدلے لئی لے کے آیا ای توں؟

راجا: سارے کہندے نیں سر تے گھڑے چک کے ٹرن آلیاں دی چال بڑی خوبصورت ہندی اے۔ میں پریکٹس کر رہیا سی ماما جی۔ ساریاں توں میرے تال ای وڈیر اے۔ کوئی نئیں چاہندا کہ میں بہتر ہو جاواں۔

عنایت: لے اتھے بہہ میرے کول میں تینوں اک نسخہ دساں بہتر ہون دا۔

راجا: کی؟

عنایت: کدی توں امرنیل ویکھی اے؟

راجا: کیہڑی امر تیل؟

عنایت: جیہڑی تہاڈی واڑ تے چڑھی ہوئی سی۔ تے تیل نال واڑ مڑدی جاندی سی۔

راجا: اوہ۔ اچھا۔

عنایت: ویل بن کے ویلا کٹو راجا جی۔ وڈھے بندیاں دیاں نقلاں لا بن نال توں وحدا نہیں بن جاتا کملیا۔ پر جے توں امر تیل بن گیا تے اُچے تے اُچے درخت دی آخری ٹہنی تے آرام نال چڑھ جاویں گا۔ سمجھیا ایں۔

راجا: (نہ سمجھتے ہوئے) تسی مینوں باندر بن دی تعلیم دے رہے او۔

عنایت: بٹنے منہ۔

راجا: فیر اُچی توں اُچی ٹہنی دا ذکر کیوں کر رہے سی تسی۔

عنایت: اُچیاں ٹہنیاں تیرے واسطے نہیں۔ توں روڑی کٹن والا انجن ایں توں دھرتی توں سوا انچ اُتے نہیں ہونا۔

راجا: جے میں ہوائی جہازاں دی نوکری کر لئی؟

عنایت: تے ہوائی جہازاں نے اُڈنا تھوڑی اے۔ رن وے تے کدی ایدھر کدی اودھر چکر لایا کرن گے۔

راجا: ماما جی اک گل پچھاں 'سچی دسو گے؟

عنایت: ضرور۔

راجا: تہانوں میں چنگا لگدا آں کہ ماسی تارو؟

عنایت: توں۔

راجا: تہانوں میری امی جی چنگے لگدے نیں کہ ناہید خالہ؟

عنایت: ناہید بی بی۔

راجا: اچھا تہانوں ملکھیا چنگا لگدا اے کہ ولایت؟

عنایت: فیر توں مینوں پچھیں گا تہانوں شیر دا بچہ تجا چنگا لگدا اے کہ کھبا؟

راجا: کی مطلب؟

عنایت: ولایت مجھو تھو سارے جہاں دی تے ملکھیا وحدا۔
احمد شاہ درانی۔ نوکر گنجی گھوڑی کانی۔

راجا: اچھا میرے ابا جی چنگے لگدے نے کہ تفضل صاحب؟

عنایت: ٹر جائیں تے سینے وچ کاج کر دواں گا' تن تن انچ دی تھاں چھڈ کے۔

راجا: ای تے کہندے سن بچے دے سوالاں دا جواب ٹھیک ٹھیک دیو تے اوہدی عقل ودھدی اے۔

عنایت: بچے دی عقل ودھدی اے نوں تے وڈھا بھائی ایں میرا۔ عقل دے حساب نال میری عقل نوں چھوٹی عمرے بریک لگ گئی سی۔

راجا: وساں نانی جی نوں۔ وساں خالہ ناہید نوں۔ ناہید خالہ۔ خالہ جی۔
(عنایت اٹھ کر منہ پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

(کٹ)

سین 5

ان ڈور وہی وقت

(اب ہم ایک ایسے کمرے میں آتے ہیں جو ماسی تارو کا ہے۔ اس وقت وہ اپنا سامان پیک کر رہی ہے۔ تکیے تلے سے ایک جوڑا اٹھاتی ہے۔ پاس ہی ناہید کھڑی ہے۔)

تارو: میرا کی اے ناہید اک جوڑا دھولیا' دوجا تہہ کر کے تکیے ہیٹھ رکھ لیا۔ میں کیناں کو سامان کٹھا کرنا ایں۔

ناہید: اماں جی کدی تسی اپنی طبیعت وچوں ضد کڈھ دیو تے بالکل نارمل ہو جاؤ۔

تارو: جنوں توں ڈھیٹھ پنا پئی کہنی ایں اوہ میرے نزدیک اصول دی جنگ اے تیرے نال۔

ناہید: پر میں تہانوں کس طراں سمجھاواں اماں جی۔ میں عنایت نال ویاہ نہیں کر سکدی۔

تارو: اپنا مارے گا تے چھانویں سٹے گا ناہید۔

ناہید: تسی کی سمجھدے او میں کون آں۔

تارو: کڑی دی ذات بھانویں پڑھ لکھ کے قاضی لگ جاوے شہر وچ۔ انت او ہنوں مرد دا سہارا چاہیدا اے۔

ناہید: کئی واری دساں تہانوں کہ اول تے میں شادی نہیں کر سکدی تے جے بالفرض میں کرا ای لواں تے اوہ عنایت نال نہیں ہو سکدی۔ میں تے تصور وی نہیں کر سکدی کدی۔ توبہ توبہ۔ (ولایت آتا ہے۔)

ولایت: اودھر مہمان آیا ہے سر۔
ناہید: کون؟
ولایت: پھٹ پھٹی والا صاحب ہے جی۔
تارو: ویکھیا۔ ویکھیا۔ ٹھوکر کھائے تے بُدھ پائے بندہ۔ تینوں ٹھوکر لگی ایں تے عقل آ گئی ایں۔
(ناہید جاتی ہے۔ تارو' ولایت کو اشارے سے روکتی ہے۔)
تارو: ایہہ کون اے تنفضل صاحب؟
ولایت: ام کو کیا معلوم کون ہے اماں جی۔ آدمی کا بچہ اے۔ انسان کا صورت اے۔
تارو: کی ذات ہے اس کی؟
ولایت: پتلون کوٹ میں تو اماں جی سب کا ایک ذات ہوتا ہے۔
تارو: کی مطلب؟
ولایت: سب صاحب ہوتا ہے پتلون کوٹ میں۔
تارو: کوئی ایہدے گھر بار دا تینوں علم ہیگا؟
ولایت: منگلے سے آتا ہے پھٹ پھٹی پر۔ اس سے زیادہ ام کو کچھ معلوم نہیں۔
تارو: نوکری کی کردا اے؟
ولایت: اوہ اماں جی تم ہم کو پھو پریڈ کرائے گا۔ کورٹ مارشل کرائے گا ہمارا۔ ہم سوال جواب نہیں کر سکتا اتنا۔
تارو: ساڈے زمانے وچ نوکر چاکر گھر دے جی ہندے سن۔ جمعدارنی نال سویرے ویلے گلاں باتاں۔ فیر گھر دے ملازماں نال پیڑھی ڈاہ کے خیر خیریت۔ ادھا بوہا ڈھو کے چک بچھوں سبزی والے نال وی گل بات ہو جاندی سی۔ ہن تھن متھنے شوہدے پرچھانویں ورگے نوکر۔ لے پھڑ ایہہ پنج روپے دا نوٹ میرے جایاں توں بعد ایہہ بودے کٹا لویں اپنے۔
ولایت: آپ کدھر جا رہا ہے اماں جی؟
تارو: کتے جاواں تینوں کی۔ تینوں کے پچھنا ایں' یاں لوکاں کے نوں دسنا ایں؟
(دونوں پاؤں جوڑ کر سلیوٹ مارتا ہے۔)
ولایت: آپ کا مہربانی' شکریہ اماں جی۔ اللہ آپ کو اور رزق دے گا۔ ایک بات بتاتا اے اماں جی۔ بُرا تو نہیں لگے گا آپ کو؟

تارو: بُرا؟ بُرا جوانی واری لگدا ہندا اے ولایت۔ جدوں کوئی نہ کوئی جرم ہندا اے اپنے بارے وچ۔ ہن تے لیڑا ای لیرو لیر ہو گیا اے' ہن سوئی نے تے آر پار جاناں ای ایں۔ کہہ کا کا کہہ۔

ولایت: جب آپ آیا تھا پنڈی تو ام سمجھا تھا آپ غریب اے۔

تارو: تیری مہربانی اے مینوں غریباں نال رلایا۔

ولایت: اب ام کو پتہ چل گیا اے کہ آپ کے پاس بہت ناواں اے اماں جی۔ آپ ہمارا مانیں تو کم از کم دو چار فیشنی جوڑا کپڑے کا سلوالو۔

تارو: اوہ کس لئی؟

ولایت: کپڑے سے عزت ہوتا ہے۔

تارو: بھیڑیا۔ عزت ونڈن آلاں' ذرتاں بھیجن آلا۔ اُتے بیٹھا اے تے توں تھلے کڑ چھے مار مار عزت ونڈن لگا ایں۔ میری چٹائی کتھے اے نماز پڑھن آلی؟

ولایت: وہ جی کونے میں پڑا اے۔

تارو: ہن تے اکھاں اگے شے ہندی اے تے نئیں لبھدی۔ خریا کی ہو جاندا اے بندے نوں بڈھے واری۔ پر شکر اللہ دا جس حال وچ رکھے۔

ولایت: کم از کم اس عینک کا فریم تو بدلو اماں جی۔

تارو: میری عمر دے ترکھ نوں تے بھانویں توں سارے دا سارا چیاں وچ کج دے ولایت۔ اوہدیاں شاخاں نوں کرومیلاں نئیں لگنیاں۔ ساڈی عمر تے آ کے تے نویں خیال توں وی ڈر لگدا اے۔ توں نویں فریم دی گل پیا کرناں ایں۔
(فریم اتار کر دوپٹے سے صاف کرتی ہے۔)

ولایت: لاؤ اماں جی ام دھو کر کار کے کپڑے سے صاف کر کے لاتا ہے ابھی۔
(عینک لے جاتا ہے۔)

(کٹ)

سین 6

ان ڈور — کچھ دیر بعد

(جہاں پہلے راجا اور عنایت موجود تھے کمرہ خالی ہے۔ ناہید آتی ہے۔

ادھر اُدھر دیکھتی ہے۔)

ناہید: ولایت......؟ تفضل صاحب کہاں ہیں؟

(یکدم میز تک جاتی ہے۔ یہاں ایک رقعہ پڑا ہے۔ اٹھاتی ہے۔ اب خط پر تفضل کا چہرہ ابھرتا ہے۔ سوپر امپوز آواز آتی ہے۔)

آواز تفضل: "ناہید!

میں نے اپنے آپ کو بہت سمجھایا کہ اب سب کچھ بیکار ہے۔ پر پھر بھی دل نہیں مانتا۔ آپ کے نظریے چاہے کچھ بھی ہوں' میں آج وہ سب کچھ کہوں گا جو میرے دل میں ہے۔ یہ رقعہ میں ابھی لکھ کر چھوڑ چلا ہوں۔ تھوڑی دیر میں آؤں گا اور زبانی عرض کروں گا۔ خط اس لیے لکھا ہے کہ آپ تیار رہیں۔"

(ناہید مسکراتی ہے اور لفافہ دراز کھول کر بیچ میں رکھتی ہے اور ایک رسالہ نکال کر کھولتی ہے۔ عنایت آتا ہے اور آتے ہی اس کے قدموں میں بیٹھ جاتا ہے اور ٹوپی اس کے قدموں میں رکھتا ہے۔)

عنایت: اک واری مینوں اپنی غلامی وچ قبول کرلو...... جے میں تہانوں شکایت دا موقع دواں...... ساری عمر تہاڈے پیراں وچ کنڈھ دواں گا ناہید جی۔

ناہید: نال مینوں اوہ بندہ چاہی دا اے جدھے قدماں وچ میں کھلوتی رواں۔ نہ میں اوس بندے نوں قبول کرسکدی آں جیہڑا میرے قدماں وچ رُلدا روے۔ میری پینگ دیاں دوتویں رسیاں برابر ہونیاں چاہی دیاں نیں۔

عنایت: ماسی سامان بچی بنڈی اے۔ تسی کجھ کروخدا دے لئی۔

ناہید: اماں نوں اللہ جانے کی ہو گیا اے۔ تیری ماں اوہدی دور پار دی بھین سی۔ پر سدا ایہو کہندی اے میری سکی بھین نے عنایت دا ہتھ پھڑ لیا سی مینوں۔

عنایت: چلو تسی مینوں اپنا سکا بنالئو ناہید جی۔

ناہید: میں اک اوسط مرد توں زیادہ کمانی آں۔ چنگے گھر وچ رہنی آں۔ اچھا کھانی آں۔ تیرا کی خیال اے اپنی ساری آزادی میں تیرے جئے بے وقوف واسطے گنوا دینی ایں بیٹھے بٹھائے۔

عنایت: تسی اکڑ کے مر جانا اے۔ پر دلیا کیں کھانا...... ہاں۔

ناہید: ایہو سمجھ لے۔

(تارو آتی ہے)

تارو: ایہہ کی پیا بن والے عنایت؟

ناہید: میرے قدماں وچ بہہ کے اپنی شادی دی درخواست کر رہے نے ایہہ جناب۔

تارو: میں مر گئی آں تیرے واسطے تر لے منتاں کرن آلی۔ اُٹھ۔ اپنا تو پنکھر نوں نہیں رہندا۔ اُٹھ جا سودائی کملا۔

(عنایت اٹھتا ہے۔ ٹوپی وہیں رہ جاتی ہے۔)

تارو: یاد رکھ عنایت۔ آپ ملے تو دودھ برابر' تے منگے ملے تے تھک برابر۔ جا کے ٹیکسی لیا موڑ توں۔

ناہید: خدا دے لئی اماں جی...... کوئی میرا قصور کوئی خطا۔ ایویں فر چلے او تسی۔

تارو: جا عنایت فر جا...... لیاو ٹیکسی کاکا...... کوئی اپنے گھر بیج بجاوے چھانی بجاوے ساہنوں کی۔

ناہید: تہانوں فیر غصہ چڑھ گیا اے خوامخواہ۔

تارو: دھی پتر توں بندا اوسے ویلے تیکر مت دیوے مٹی جدوں تیکر اوہ اپنی چھت تھلے ہووے بی منڈا کی کڑی۔ جیہڑا کھاوے ای اپنا اوہ مت کسے دی کیوں لوے۔

ناہید: اچھا اماں جی میری گل ٹھنڈے دل نال سنو۔ سُن سکدے او؟

تارو: سُنا۔

ناہید: میں فیصلہ کر لیا اے۔

تارو: کی فیصلہ؟

ناہید: میں شادی کرلاں گی۔

تارو: (پیار سے) شاباش! اپنے باغ دا کنڈا وی پھل ہندا اے۔ زنانی واسطے ساتھ بڑا ضروری اے۔

ناہید: اپنے باغ دے کنڈے نال نہیں اماں جی!

تارو: فیر کس نال؟

ناہید: تفضل صاحب نال...... اوہ مینوں Job چھڈن توں کدی نہیں کہن گے۔

تارو: عنایت تینوں کدوں کم توں روکن لگا سی۔

ناہید: عنایت دا ناں نہ لو میرے سامنے۔ چلو ہن تے بس پنو خدا دے لئی۔ تو بہ اماں جی عنایت نہ ہویا سُنڈھ دی گنڈی ہو گئی۔

تارو: تہنوں ایہہ فیصلہ مبارک ہووے' پر مینوں ایہہ ہرکھ ای رہنا اے کہ میں تیرے ویاہ وچ شامل نہیں ہوسکدی۔

ناہید: کی کہہ رہے او تسی۔

تارو: تسی سارے اپنے اپنے آلنیاں وچ کار مختار جے۔ عنایت وچارا میرے بوہے نال ڈھولاہ کے بیٹھا اے۔ جس گل وچ اوہدا نقصان ہووے' اوہدے وچ میں شامل نہیں ہوتا۔

(عنایت آتا ہے۔)

عنایت: ٹیکسی آگئی اے ماسی جی۔

تارو: لے فیر ناہید۔ اللہ راکھا تیرا۔ میں تے کہندی ساں کوئی میراپیار امیرے سروں بوجھ لاہ کے اپنے سر تے رکھ لوے گا۔ پر نصیب نال کون لڑے۔

ناہید: تسی میرے نال زیادتی کر رہے او اماں جی۔

تارو: واہدا گھاٹا ہندا ای رہندا اے۔ میں کوئی ناراض تے نہیں چلی تیرے نال۔ بس اک سوچ جئی چلی اے نال میرے۔ چک ڑکی منڈیا۔

عنایت: ماسی جی گل پکی کر لئی جے۔

تارو: اکو چھال کوٹھے نہیں چڑھ جائی دا۔

ناہید: سلام علیکم اماں جی۔

تارو: سکھ نال وَسیں۔ دُیتاں دامنہ دھوندی نہ تھکیں۔ سائیں واسطے پکاندی نُوں نُڑکا نہ آوے۔ سونے دی سیج تے سویں۔ تے پھلاں دے قالین اوتے ٹُریں۔ ایمان دی سلامتی ہووے۔ نین تِراں چلدے رہن۔ لمی حیاتی ہووے۔ ماں کولوں دعاواں توں اگے ہور کی ہندا اے؟ پت واسطے وی تے کُپت واسطے وی۔ سب لئی دعاواں ای دعاواں نیں ماواں کول۔

(یہ کہتی ہوئی چلی جاتی ہے۔ ناہید کی آنکھوں میں آنسو ہیں۔ عنایت پاس آتا ہے۔)

عنایت: اچھاجی۔ خداحافظ۔

ناہید: خداحافظ۔

(دونوں چلے جاتے ہیں۔ وہ خالی ذہن رسالہ کھول کر بیٹھی ہے۔ قدموں میں عنایت کی ٹوپی ہے۔ راجا آتا ہے۔)

راجا: ناہید خالہ' ماما عنایت کتھے نیں؟

ناہید: چلا گیا۔

راجا: تے نانی جی؟

ناہید: اوہ وی نال چلے گئے۔

راجا: کتھے؟

ناہید: اللہ جانے کتھے گئے نیں۔ تریا چنڈ...... تریا۔

راجا: چلو ایہہ وی اچھا ہویا۔ خالہ جی سری پاویاں وچ بوہتا حصہ تے عنایت ماسے نے پالیتا سی۔ اک واری ڈونگا اوہدے اگے چلا جائے ناہید خالہ اوہنوں بلن ای نئیں دیندا۔ ڈونگے نوں اپنا ای ڈونگا بنا لیندا اے۔

ناہید: جا کے میرے دراز وچوں اسپرین دی گولیاں لیاؤ میرے لئی۔

راجا: اک کہ دو؟

ناہید: پنج چھ......

راجا: پنج چھ......؟

(یہ کہتا ہوا چلا جاتا ہے۔)

ناہید: (آہستہ) ماں کول تے دعاواں ہندیاں نیں دھی پتراں واسطے۔ تے اولاد کول کی ہندا اے ماں باپ لئی؟ کی وجہ اے نیں پلٹ کے بچے اپنے جمن آلیاں نوں؟ وڈے ہو کے تے آکھے۔ (یہ بات وہ کرسی پر بیٹھ کر بہت آہستہ جیسے اپنے آپ سے کہتی ہے) وی نئیں لنگیا جاندا اوہناں دے۔

(اس وقت تفضل آتا ہے۔ اس کے ہاتھوں میں پھولوں کا ایک گلدستہ ہے۔ وہ اس گلدستے کو میز پر رکھتا ہے۔ پھر ناہید کے پاس آتا ہے۔ ناہید کی گود میں رسالہ کھلا ہے لیکن وہ اسے دیکھ نہیں رہی۔ اسے یہ بھی معلوم نہیں کہ تفضل کھڑا ہے۔ قدموں کے پاس ٹوپی ہے اور وہ ہاتھوں کے ناخن دانتوں سے کاٹتی کہیں دور دیکھ رہی ہے۔ تفضل رسالہ اٹھا کر دیکھتا ہے۔ تفضل کی آمد سے لے کر اس کے وقفے تک جب مکالمہ شروع ہوتا ہے' بڑی ہلکی سی موسیقی جاری رہتی ہے اور پھر......)

تفضل: ناہید!

ناہید: ہیلو......

تفضل: میں تہانوں کچھ کہنا سی۔

ناہید: میں تیار آں۔(امید کے ساتھ)

تفضل: خدا دے واسطے تسی ایہہ اس قسم کے دے رسالے نہ پڑھیا کرو۔

ناہید: کس قسم کے رسالے؟

تفضل: ایہہ ویکھو۔.Women's Liberation war on Sex تسی قطرہ قطرہ اپنے دل وچ گھبرائے او ایسا لٹریچر پڑھ کے۔

ناہید: مینوں لگدا اے بارش دے آثار نیں۔سارا زہر ایس بارش وچ دھل جاناں اے۔

تفضل: مرد نیں عورت نوں صرف غم ای نہیں دتے خوشیاں وی دتیاں نیں۔اوس دی حفاظت لئی لڑیا اے۔اس دی آسائش زیبائش دی ساری عمر کوشش کیتی اے۔

ناہید: اج ایس ٹاپک دل نہ آؤ تفضل۔اج ویکھو باہر بدل وی چھایا اے 'مینہ وی کدی کدی وردا اے تے نالے سورج وی نکلیا ہویا اے۔پنجابی وچ ایدھے لئی اک بڑا سوہنا محاورہ ہندا سی۔اماں اتھے ہندے تے فٹ کہندے' بڑا چنگا جیہا محاورہ سی...... میری بھین خورشید چھوٹے ہندیاں بولدی ہندی سی۔(سوچدی اے)

تفضل: گیدڑ گیدڑی دا ویاہ...... ہے نا؟

ناہید: ہاں گیدڑ گیدڑی داویاہ...... اللہ جانے ایہہ پھوارے سورج دا ناں انج کیوں پے گیا۔

تفضل: میں تہانوں کج کہنا سی اج۔سارے اوہ صفحے جیہڑے میں اپنے دل وچ لکھ لکھ کے رکھدا رہیا آں تے پوسٹ کرن دا مینوں موقع نہیں ملیا'اوہ سارے میں اج تہانوں دکھا کے جانا اے۔

ناہید: اگر عورت دے دل وچ محبت دی اینی ہوس نہ ہندی تے......(آنکھیں بند کر کے)شروع دن توں پہلاں اوہ باپ دی دیوانی ہندی اے۔فیر بھراواں پچھے مردی اے...... جدوں شوہر ملدا اے تے اوہدے پچھے جان دی بازی لگاندی اے فیر...... فیر...... پتراں لئی دیوانی ہو کے قبر وچ جا پیندی اے۔کناں سکھی اے مرد......ایس جھنجٹ وچ ایس طرحاں پیندا اے جیویں لُدھر پانی وچوں پیسہ کڈھ لیاوندی اے۔تے فیر اپنی کھیڈ وچ لگ جاندی اے۔کدی تسی لُدھر نوں چڑیا گھر وچ پیسہ لیاندے ویکھیا اے پانی دی تہہ وچوں۔

تفضل: اج ایس دیاں گلاں نہ کرو...... ناہید...... اَج...... اَج مینوں بولن دا موقعہ دیو۔

ناہید: بندہ وی عجیب چیز اے۔امن دا انعام وی رکھدا اے تے ایٹم بم دی ایجاد دی

کردا اے۔ جنگ دے خلاف وی لڑدا اے تے نالے کہندا اے وی رہندا اے

کہ Peace of any cost.

(ناہید کے کندھے پر ہاتھ رکھ کر)

تفضل: اج ایہہ بحث ٹھپ رکھو...... تہانوں مرد دی Emotional Self نال بڑیاں شکایتاں نیں...... ایہہ لڑائی اللہ نال اے مرد نال نہیں۔

ناہید: جے تسی کہندے او تے میں من لیندی آں۔ پر میں مردے دم وی کہواں گی مرد دے کھیل بڑے خطرناک نیں۔ اوہ تے جنگ وچ یا شہید ہو جاندا اے یا غازی بن جاندا اے۔ عورت کی کھٹ دی اے اوہدیاں لگیاں ہویاں اگاں توں؟ لولے لنگڑے پتراں دی ماں...... قبراں وچ لیٹے ہوئے سائیں۔ بے آسرا باپ۔ کی شکریہ ادا کراں میں تہاڈی جنس دا؟

تفضل: میری طرف دیکھو ناہید...... تہانوں ہن وی گلہ اے میری جنس توں؟

(دونوں کا نیر کلوزاپ...... اس میں تفضل کے چہرے پر نا اُمیدی ہے اور ناہید کے چہرے پر اُمید ظاہر ہوتی ہے۔ اس وقت راجا فیڈ ان ہوتا ہے۔ اس کے ہاتھ میں ایک مرغی ہے۔)

راجا: خالہ جی ایہہ مرغی ذبح کر لیئے؟

ناہید: کیوں؟

راجا: ایہہ کدی ڈھون کھتے سٹ دی اے کدی بنجے۔

ناہید: پر میں تے ساری مرغیاں نوں خود ٹیکے لگوائے سی۔ ایہناں نوں تے رانی کھیت نہیں ہو سکدی۔

تفضل: دوائی وچ کوئی قصور ہوتا اے ناہید جی۔

راجا: ذبح کر لیئے ایہنوں خالہ جی؟

ناہید: کر لئو۔

راجا: روسٹ کریئے کہ...... کہ شوربہ۔ (چلا جاتا ہے۔)

ناہید: جو تہاڈا جی چاہے...... (اداس سی ہو کر بیٹھ جاتی ہے۔)

تفضل: کی گل اے ناہید؟

(اس کے کندھے پر ہاتھ رکھتا ہے۔)

ناہید: پتہ نہیں کی گل اے پر جیہڑیاں مرغیاں میں پال لیئی آں میرا جی نہیں کردا کہ اوہناں

نوں ذبح کیتا جاوے۔

تفضل: اینا سوفٹ دل نہ رکھو...... سرجری واسطے سرجن نوں زیادہ میٹر آف فیکٹ ہونا چاہیدا اے۔

ناہید: تسی کج کہہ رہے ہو۔

تفضل: شاید مینوں ایہہ گل تہانوں دسنی نئیں چاہی دی پر......

ناہید: تفضل صاحب تسی گل کرو...... میں بڑی سٹرانگ عورت آں۔

(تفضل چلتے ہوئے علیحدہ ایک کھڑکی کے سامنے جا کھڑا ہوتا ہے۔ ناہید اس کی پشت پر ہے۔)

تفضل: میں تہانوں بہت ایڈمائر کیتا اے ہمیشہ۔ پہلے میں سمجھدا ساں کہ شاید جس طرح تہاڈی Beasing اے۔ جس طرح تسی اپنے آپ نوں Carry کردے او' ایہہ خاصیت میرے دل وچ گھر کر گئی اے۔

(راجا آتا ہے۔)

راجا: میں کلیجی کوکلیاں تے بھن کے کھاواں خالہ جی؟

ناہید: کھالے...... میتھوں کیوں گھڑی مڑی پچھن آجاناں ایں۔

تفضل: (اپنی رو میں۔ راجا جاتا ہے۔) فیر میں سمجھیا شاید تہاڈی ذہانت' تہاڈی ایجوکیشن دا اثر اے۔ پر کسے نوں پسند کرن دی کوئی وجہ پن پوائنٹ نئیں کیتی جاسکدی اور کسے نوں ناپسند کرن دی وی دراصل کوئی خاص وجہ نہیں ہندی...... (مڑ کر) تہاڈا کی خیال اے؟

ناہید: واقعی Emotional Self اتے کوئی تھیوری کوئی Logic کوئی Reasoning نئیں چل سکدی۔

تفضل: میں ہمیشہ چاہندا رہیا کہ...... کہ عجیب ظلم اے کہ عام طور تے جدوں آدمی صحیح ساتھی نوں ملدا اے اوہدی شادی ہو چکی ہندی اے۔ ایہہ وی قدرت دی (راجا آتا ہے۔) عجیب ستم ظریفی اے۔

راجا: خالہ جی پرنٹ دیکے کہ تسی تکیہ بنانا اے؟

ناہید: جو مرضی اے کرو۔ (راجا اچھاجی کہہ کر چلا جاتا ہے۔)

تفضل: میں اپنی بیوی نال ہمیشہ تہاڈیاں گلاں کردا رہندا آں۔ کئی واری میں اوہنوں تہاڈے کول لیانا چاہیا وی پر...... پر اوہدی کج ایجوکیشن نئیں ہیگی۔ اوہ تہاڈیاں گلاں

نہیں سمجھ سکدی۔

ناہید: تسی لے آناسی اوہناں نوں زندگی گزارن لئی تعلیم کوئی اینی ضروری نہیں ہندی۔

تفضل: بد قسمتی نال میری تبدیلی ای ہو گئی کوئٹے۔ پرسوں میں جوائن کر رہیا آں۔ تہانوں بس آخری وار ملن آیا سی۔

ناہید: (ہاتھ بڑھا کر) خدا حافظ۔

(دونوں ہاتھ ملاتے ہیں۔ پھر ناہید کھڑکی کے سامنے جاتی ہے۔ اس کے چہرے پر چند لمحے کبھی اندھیرا کبھی اجالا چھا جاتا ہے۔ تفضل خاموشی سے جاتا ہے۔)

گیدڑ گیدڑی دا ویاہ اے اج.....

(مڑ کر دیکھتی ہے۔ تفضل جا چکا ہے۔ قالین پر رسالہ کے پاس جاتی ہے۔ پُرزے پُرزے کرتی ہے۔ پھر عنایت کی ٹوپی محبت سے اٹھا کر اوپر ہیٹ ریک پر ٹانگتی ہے۔ اس کے چہرے پر کبھی اندھیرا کبھی اجالا آتا ہے۔)

ولایت: فون آیا ہے ڈاکٹر صاحب۔

ناہید: تم چلو میں آتی ہوں۔

(کٹ)

قسط8

کردار

ماسی تارو

تاجدار--چالیس کے لگ بھگ

لیلیٰ--عمر پینتیس برس

یوسف--پچیس برس کا نوجوان

آپا--درمیانی عمر کی عورت

عنایت

طرحدار بیرا۔دراز قد آدمی

استانی۔شریف عورت

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　دن

(لیلیٰ ایک لکھ پتی باپ کی بیٹی ہے۔ بڑی ہنس مکھ کھلنڈری اور فلرٹ قسم کی عورت ہے۔ اسے یہ معلوم ہے کہ اس کی پوزیشن کی عورت کو ہر وقت خاوند مل سکتا ہے۔

تاجدار ٹیکسلا کی پرانی تہذیب پر ریسرچ سکالر کی حیثیت سے مواد اکٹھا کر رہا ہے جسے وہ بعد ازاں یونیسکو میں بھیجنا چاہتا ہے۔ وہ عام طور پر تہذیبوں کا تقابل اور پرانے وقتوں کو نئے وقتوں سے ملاتا ہے۔ اسے یوسف کا آنا جانا پسند نہیں لیکن منہ سے کچھ نہیں کہہ سکتا۔ آپا کا کردار ایسی عورت کا کردار ہے جو استحصال کرنا جانتی ہے۔

ماسی تارو اور عنایت باغ کے پچھلے گوشے میں بیٹھے ہیں۔ سامنے آموں سے بھری بالٹی پڑی ہے۔ اس وقت ماسی ایک ماڈرن کرسی پر بیٹھی ہے۔ عقب میں کوّے بولنے کی مدھم آواز آتی ہے۔ پھر چڑیوں کا شور غالب آتا ہے لیکن ساؤنڈ ایفکٹ اس قدر بلند نہ ہو کہ مکالمے سنائی نہ دیں۔)

عنایت: اک امب میں وی لے لواں ماسی؟

تارو: ہور کس لئی دس روپے پٹے نیں۔ تیرے ڈھِڈ بھن لئی۔ پر پہلاں توں میری گل غور نال سنی ایں ساری تے وعدہ کرنا ایں کہ اک اک گل تے عمل کریں گا منڈیا۔ پرایا گھنا پایا تے ادھا روپ گوایا۔

عنایت: توں جی میں گل سنے بغیر ای وعدہ کرداں آں میں عمل کراں گا عن بن۔ ہُن میں امب لے لواں؟

(بالٹی میں ہاتھ ڈالتا ہے۔ ماسی ہاتھ سے آم گراتی ہے۔)

تارو: حالی نہیں۔

عنایت: ماسی تسی وقت مقرر کر دیو نا اک واری۔ میرا صبر دا پیانہ خدا دی قسم لبریز ہو گیا اے۔ (گھڑی دیکھتا ہے۔)

تارو: تے تیرا خیال اے میرا پیانہ کوئی دیگ اے؟

عنایت: چنگا فرمائو۔ فرمائو۔ پر برف تھوڑی پائی سی بالٹی وچ ذرا گل چھوٹی کرنا ئیں تاں سب گرم ہو جان گے۔

تارو: توں خورشید دے گھر اپنا حال ویکھ لیا کی ہویا؟

عنایت: او تھوں تے ماسی توں مینوں اینویں پٹیا۔ گڈی وی سواری کردا کردا میں ٹرک ڈرائیور ہو جاناسی۔

تارو: تے میں تینوں کی کہین جن ویندی خورشید دے گھر دا۔

عنایت: چلو ہن پچھلیاں گلاں تے مٹی پاؤ۔

تارو: کتھوں لیاواں میں اینی مٹی۔ جیہڑی تیری ساریاں گلاں تے پے جاوے۔ دس کھاں کھو کھا ئیں سی کڈھا کے دتا تینوں۔ مٹی دے تیل توں لے کے چاہ دے ڈبیاں تیکر کل کناں سامان سی وچ۔

عنایت: ہونا کوئی اتھ دس ہزار دا مال ماسی۔

تارو: کی خرابی سی اوس کم وچ۔ کیوں نہ تیرا من لگا اوس کم وچ۔

عنایت: لے او وی کوئی کم سی۔ سارا دن ای گاہک ٹریا رہندا سی۔ دوانی دیاں مٹھیاں گولیاں میں دیواں۔ اک بوتل تیل میں پاواں۔ سلیٹی پنسل ناکاری دس دس پیسے آلی شئے میں لبھ کے پھڑا واں۔ ماسی کمائیاں انج ہندیاں نیں؟ پٹرول پمپ ہوئے کوئی..... کھناک اک دو تین چار بج چھ۔ دس دو جا گیلن شروع۔ کدی لمی گڈی' کدی چھت آلی گڈی۔ کدی جیپ' کدی ٹرک۔

تارو: جتیاں آلی دکان وچ جدوں حصہ پایا تیرے لئی اودوں۔

عنایت: لاہ لئو جتی اپنی تے مارو میرے سر وچ۔ پر ماسی میں وی آخری ساہ تیکر کہاں گا' تسی میرے نال انصاف نئیں کیتا۔

تارو: کی پیا کہنا ایں؟

عنایت: تہاڈے منڈے کڑیاں پھرن گڈیاں وچ تے عنایت سویں جتیاں دی دکان اگے بیٹھے تے۔ لاہ لئو جتی میرا ای قصور اے۔

(ماسی کا چہرہ اتر جاتا ہے۔ وہ ایک آم نکال کر دیتی ہے۔)

تارو: لے دل میلا نہ کر۔ اللہ مسبب الاسباب اے۔ کوئی بندوبست کرے گا آپ۔

عنایت: (آم چوستے ہوئے) توں اندر چل کے تے بہندی ئیں بھائی تاجدار ہوراں کول۔ کم میرا سواہ بننا ایں۔

تارو: اک واری دا سکھیا ہویا سبق مڑ مڑ نئیں سکھی دا۔ ماں پیو دی پروہنا ای ہندا اے دھی پتر دے گھر وچ۔ دخل نئیں دینا چاہی دا۔ انہاں دی زندگی وچ اینویں۔

(اس وقت اچانک تیز موسیقی اندر بجتی ہے اور اس کی آواز آتی ہے۔ عنایت اٹھ کر ناچنے لگتا ہے۔)

تارو: عنایت؟ عنایت؟ کی پیا کرنا ایں عنایت؟ پتر ایہہ کراچی اے لہور نئیں۔ ذرا ہوش کر۔

(کٹ)

سین 2

ان ڈور (ڈرائنگ روم) کچھ لمحے بعد

(ہم اندر ایک ایسے کمرے میں آتے ہیں جس کے باہر لان کا منظر نظر آتا ہے۔ موسیقی اس وقت کافی اونچی ہے۔ لان میں تاجدار گالف کھیل رہا ہے بلکہ وہ کھیل کم رہا ہے اور کمرے کے اندر کے سین کو زیادہ گہری نظر سے دیکھ رہا ہے۔ اندر کمرے میں لیلیٰ فون لیے کھڑی ہے۔ وہ الٹرا ماڈرن لباس میں ملبوس ہے۔ جب موسیقی زور سے بلند ہوتی ہے تو وہ فون پر چلا کے کہتی ہے۔)

لیلیٰ: سویا سوس؟ (ساتھ ہی موسیقی کے ساتھ اس کے کولہے اور ٹانگیں تھرکنے لگتے ہیں۔) نئیں زمبا اس میرے شریر الو کے پٹھے کزن نے ریڈیو پروگرام لگا دیا ہے۔ کیا؟ میں اسے تو بند کراؤں۔

(اب وہ موسیقی کی تال پر چلتی ہے۔ چونکہ اس کے ہاتھ میں ہی ہے اور وہ ریڈیو گرام کے پاس پہنچتی ہے۔ صوفے کے بازو پر ٹانگیں رکھے صوفے پر لیٹا' سیب کھاتا ہوا یوسف نظر آتا ہے۔ لیلیٰ ریڈیو گرام بند کرتی ہے۔ یوسف سے سیب چھینتی ہے اور قہقہہ لگاتی سیب کو منہ مارتی فون کرتی لوٹتی ہے۔

اس منظر کو کٹ کر کے شیشے کے پار تاجدار کو دکھاتے ہیں۔ وہ گولف کو

ہٹ لگاتا ہے اور اندر کی طرف دیکھتا ہے۔اب لیلیٰ فون کرتی ہے۔)

لیلیٰ: ہیلو۔ہائے نمیں زمبا خدا قسم وہ تو بدبخت نے مجھے چڑانے کے لیے فون لگایا تھا۔ اچھا بتاؤ دو چمچ سویا سوس اچھا کوارٹر پونڈ پرونز۔اچھا ٹماٹر کتنے۔اچھا اچھا۔ہاں۔بابا بڑی شیخی مارتی ہے بیگم درانی۔ہاں اور کیا سمجھتی ہے۔بس وہ ہی سویٹ اینڈ ساور پرانز بنا سکتی ہے'کیوں؟ نمیں نمیں نمیں ڈارلنگ میں خود بنالوں گی۔خدا حافظ۔جانوں......

(فون چوکنے پر رکھتی ہے۔سیب کو منہ مارتی ہے۔قریب پڑے ہوئے مکھی مار کی دستی سے اپنی پیٹھ کھجاتی ہے۔اس کے منہ پر پھول آکر لگتا ہے۔ اب تصویر میں لیلیٰ'یوسف اور کمرے میں داخل ہوتا تاجدار انکلوڈ ہوتے ہیں۔)

لیلیٰ: اے عقل سے کام لو۔

یوسف: یعنی؟

لیلیٰ: پھول کیوں مارا مجھے؟

یوسف: تے حکم کرو'پتھر ماراں؟

لیلیٰ: تاجی!ویکھیا تسی کی زبان کھل گئی اے ایس بل ڈوگ دی۔

تاجی: (قدرے خفگی اور زچ ہونے کے انداز میں) بھئی ایہہ تہاڈا فیملی میٹر اے۔ایہہ تہاڈا کزن اے۔

لیلیٰ: ایہہ تسی میرا تیرا نہ کریا کرو اس قدر۔

یوسف: اج کل ریسرچ کتھے پہنچی اے تہاڈی؟

(لیلیٰ مسکراتی ہے۔یوسف کو پچھلا گلہ یکدم بھول جاتا ہے اور وہ ایک پرانے مٹی کے چھوٹے سے گھڑے کے پاس جاتا ہے۔)

تاجدار: ایس طرف آ یوسف۔ایہہ ویکھ Latest Find اے ٹیکسلا توں۔اوتھے میں جدوں پچھلی جمعرات گیا تے میں ویکھیا۔(Stone Mound) (Unsual Lime) ڈیڈ شیور سی کہ ایہدے تھلے ضرور کوئی فوسل ہوناایں۔اک تے پاکستان وچ کسے نوں کم کرن دا شوق ای نمیں۔

لیلیٰ: شکر الحمدللہ تسی جو سارے آسمان نوں ٹیٹری بن کے سنبھال رکھیا اے۔(آہستہ)

تاجدار: کجھ اندازہ لگا سکنا ایں ایہہ کتنے سال پرانا اے؟

(فخر سے ہلکا ہلکا ہنستا ہے۔)

یوسف: ایہہ کوئی پنج چھ سو سال پرانا۔

تاجدار: ذرا ہور پچھے۔

یوسف: کوئی ہزار سال پرانا۔

تاجدار: نو نو نو۔ مائی ڈیر بوائے۔ ایہہ لیک کالی دی تہذیب نال ملدا اے۔ ایہہ ٹیکسلا تہذیب دے نئے باب کھول دے گا۔ میں کل اک فوٹوگرافر منگوا کے ایہدیاں تصویراں کھچوا رہیاہاں۔ یو ول سی موہنجوداڑو اور ہڑپہ تہذیب نال کنکشن مل جاتا اے میری ریسرچ نال۔

(بیرا آتا ہے۔)

بیرا: (بہت آہستہ بولتا ہے اور بہت اونچا سنتا ہے۔) صاحب جی۔

تاجدار: میری تھیوری اے کہ جس وقت دو Meteore وینس توں ٹٹ کے موہنجوداڑو تے گرے نے اوس ویلے موہنجوداڑوز مین وی Cavity وچ اندر چلا گیا اے۔

(بیرے سے) Whats the Matter?

لیلیٰ: اس طرح اس نے کدسنتا اے۔ (بہت زور سے) کیا بات ہے علی؟

بیرا: (بہت آہستہ پراسرار طریقے سے) ملنے والی بی بی آئی ہیں کوئی۔

لیلیٰ: دیکھو ذرا جا کے سویٹ ہوئے ناں پلیز۔

(تاجدار جاتا ہے۔)

لیلیٰ: (بہت اونچا) وہ اماں جی کہاں ہیں ہماری ساس؟

بیرا: (بہت آہستہ) باہر لان میں بیٹھی ہیں۔

لیلیٰ: کیا کر رہی ہیں خیر سے؟

بیرا: (بہت آہستہ) آم کھا رہی ہیں۔

لیلیٰ: کون سے آم نکال کر دیئے ہیں؟

بیرا: گولا آم سرکار۔

لیلیٰ: شکر ہے۔ میں سمجھی ثمر بہشت کی پیٹی خالی کر رہی ہے بڑھیا...... تم جاؤ علی۔

(علی جاتا ہے)

یوسف: تہاڈی سس کتھے نازل ہوگئی؟

لیلیٰ: خدا دا شکر کرو کوئی بڈھی عورت ہووے گی گھر وچ۔ وقت بے وقت کڑیاں چھڈ

کے جانا چیندا اے۔ہاں بھئی خدا دے واسطے۔ایہہ توں فراڈ نہ لگایا کرتا جی نال۔

یوسف: کیسا فراڈ؟

لیلیٰ: آہا۔ صدقے جاواں۔ قربان جاواں ایس ریاکاری توں وڈا پرانے کلچر دیا بیوپاریا۔

یوسف: میں تے نویں کلچر دا وی بیوپاری نہیں۔

لیلیٰ: تیرے واسطے اک چیز اے میرے کول پر دسنی نہیں۔

یوسف: دس پلیز۔

لیلیٰ: اوں ہوں۔

یوسف: کی چیز اے؟

لیلیٰ: توں بجھ لے۔

یوسف: کھان دی؟

لیلیٰ: نہیں۔

یوسف: پان دی۔

لیلیٰ: نہیں۔

یوسف: نسان دی؟ از قسم موٹر سائیکل' کار؟

لیلیٰ: ہاں۔

یوسف: کی؟

لیلیٰ: تینوں نسائی رکھے گی ڈبل روٹ مارچ۔

یوسف: ناں دس۔ میں بھکھا نہیں تیریاں چیزاں دا۔آ...... کھک کے جٹ لیناں ایں توں منٹ وچ۔

لیلیٰ: (پرس کھول کر اس کے چہرے کے آگے تین تصویریں تاش کے پتوں کی طرح لگا کر لہراتے ہوئے) تیری ہون والی بیوی دی تصویر...... پر بدقسمتی نال کڑیاں تن نیں تے منڈا اِک۔

یوسف: وکھا...... وکھا لیلیٰ......

(اب لیلیٰ آگے آگے اور یوسف پیچھے پیچھے بھاگتا ہے۔ خوب اُچھل پھاند ہوتی ہے۔ اس وقت استانی اور تاجدار داخل ہوتے ہیں۔ یہ ہارس پلے بند ہوتا ہے۔ لیلیٰ کچھ مجرم سی ہو کر تاجدار کے پاس آتی ہے۔)

لیلیٰ: ایہہ ویکھو۔ یوسف واسطے رشتے آئے نیں تن۔

تاجدار: (قدرے غصے سے تصویریں پرے کر کے) اینوں وکھاؤ' لیکن میرا خیال اے

He is not the Marrying type-

تسی بیٹھو بیگم صاحب......

(استانی بیٹھتی ہے اور رومال سے آنسو پونچھتی ہے۔)

یوسف: (بھانپتے ہوئے) بھائی جان تسی جدوں اپنی Thesis مکمل کر لو تے مینوں اک کاپی ضرور دینی ایں۔.I must go through it

تاجدار: (نرم پڑتے ہوئے) اجے کتھے بھئی اجے تے میں Eight Cubic Meteores جگہ دی۔Exacavation کرو اسکیا اپنے سامنے۔ اجے تے میں Prove کرنا اے کہ Exacavationsnissa میرے سامنے کچھ گئیں۔

استانی: مینوں کجھ عرض کرنا سی۔

تاجدار: میں تہینوں گندھارا اسکول دا اک بُت بنے لیاہ کے وکھانا آں۔

You will be Convinced

(جلدی سے جاتا ہے۔)

لیلیٰ: توبہ بڑا اچار سو یہہ ایں توں۔

یوسف: انسان دی دلچسپی دی گل ہونی چاہی دی اے ہر بندہ in love ہو جاندا اے۔

استانی: مینوں کجھ کہنا سی تہانوں۔

لیلیٰ: (نوٹس نہ لیتے ہوئے) مثلاً میری دلچسپی دی گل کی اے؟

یوسف: تعریف...... خوشامد...... جھوٹی پھوک۔

لیلیٰ: ہائے ہائے۔

(اب یہ دونوں آمنے سامنے دو صوفوں پر بیٹھ جاتے ہیں۔ سامنے استانی بیٹھتی ہے۔)

لیلیٰ: پتہ وی اے تعریف اور خوشامد وچ کی فرق اے؟

یوسف: تعریف بے ضرر ہوتی ہے نسبتاً' خوشامد کے اندر غرض کی ہندی اے زیادہ حد تیکر......

لیلیٰ: اور تیڈی کی خیال اے مینوں کس چیز دا شوق اے؟

یوسف: ہر مٹھی چیز دا...... شہد...... برفی...... چوکلیٹ' تعریف۔ خوشامد Appreciation

پوجا۔ وغیرہ۔ وغیرہ۔ وغیرہ۔

استانی: جی میں بہت دُور توں آئی آں بیگم صاحب۔

لیلیٰ: تسی ویکھ رہے او بی بی کہ ایتھے اک بہت ضروری گل ڈسکس ہو رئی اے۔ میں بنے تہاڈی گل سن دی آں۔

یوسف: توں بچپن تو بڑی لالچی سی۔ امیر ماں باپ دے بچے خاص کر چھوٹے اوہ اکلوتے ہون عموماً تیری طرح ای ہندے نیں First helping وچ ساری ڈش ویلی کر دیندے نیں۔

لیلیٰ: (نقل اتارتے ہوئے) ساری ڈش ویلی کر دیندے نیں۔ وڈا سائیکلوجسٹ۔

(اس وقت تاجدار ایک چھوٹا سا بُدھا کا بت اٹھائے آتا ہے۔)

تاجدار: یوسی یوسف۔ اگر اس گندھارا پیس آف آرٹ دا Bosphorous Sinkage دیاں گولڈ جیولری نال مقابلہ ہو جائے تے میری اک بہت Daring تھیوری Prove ہو سکدی اے۔

یوسف: کی تھیوری بھائی جان؟

تاجدار: میرا خیال اے کہ بوسفورس دے لوگ ای سکندر دی فوج دے نال آئے تے ٹیکسلا وچ آباد ہو گئے۔ ٹیکسلا دی تہذیب دراصل گریک تہذیب سی۔ باسفورس دی Civilization دی Relic اے۔ پر...... بنیاد چاہی دی اے ایڈی وڈی گل کرن لئی۔

استانی: جناب عالی بس تے آندیاں مینوں گھنٹہ لگیا اے۔

یوسف: معاف کرنا بیگم صاحب۔ تسی غلط تھاں آگئے او۔ ایتھے Bus Complaints اُتے عمل نئیں ہندا...... ہاں بھائی جان۔

استانی: نئیں جی مینوں کجھ ہور عرض کرنا سی......

تاجدار: جسٹ اے منٹ بی بی۔ جسٹ اے منٹ۔ یوسف تیرا کی خیال اے کوئی ہور آدمی وی میری طرحاں محنت کر رہیا اے سارے پاکستان وچ؟ 1% بندہ وی اگر میری لگن نال کم کرے تے خدا دی قسم پاکستان کتھے دا کتھے نکل جاوے۔ ایس Five Year Plan وچ۔

یوسف: تہاڈے Frescos صاف ہو کے آگئے۔

تاجدار: Unfortunately۔ بڑا Damage کر دتا اوناں بدمعاشاں نے بلی فول Rogues

میں تینوں لیاوکے دکھاناں آں۔

لیلیٰ: توبہ۔ تیرے توں تے خدا بچائے یوسف۔

یوسف: کیوں؟

(اس وقت آپا آتی ہے۔ اس کے ساتھ تین لڑکیاں عمر نو برس۔ چھ برس اور ڈیڑھ برس ہیں۔ سب نہایت اعلیٰ لباس میں ملبوس ہیں۔)

آپا: اللہ قسم بیگم صاحب میندے تاں رتی آرام نہ آیا تہاڈیاں دوائیاں نال۔ ایس دند دیاں درداں نے شہدی نوں مار گھتیا اے۔ تُساں ایناں نداناں کوں سانبھو اللہ دے واسطے میں گولی کھا کے تھوڑی دیر واسطے سواں مراں۔

لیلیٰ: (زیرِ لب) آگئی بلا۔ (نہایت میٹھے انداز میں) کیابات ہے آپا...... جان...... کیا ہوا؟

آپا: ایہہ دندے دے ذرد میکوا گلے جہان گھنتا اے بیگم صیب۔ مرن لگی اے تہاڈی آپا جان۔

(اس وقت یوسف دونوں درمیان والی بچیوں میں سے ایک کو کمر پر بٹھاتا ہے اور دوسری کے ہاتھ میں اخبار کو رول کر کے چھڑی بنا کر دیتا ہے۔ بڑی بچی یوسف کو ہانکتی ہے اور وہ گھوڑا بنا منجھلی بچی کو سیر کراتا ہے۔ لیلیٰ پاس آکر)

لیلیٰ: میں تمہیں Dentist کے پاس خود لے جاؤں گی۔

آپا: تُساں گھنو میکو ایناں ڈاکٹراں ول۔ اوہناں کو سو کھا علاج آندا اے۔ پھٹ کڈھ دیسن میری داڑھ۔ داڑھ جاسی آپا جان دی۔ معذور ہوسی تے آپا ہوسی۔ ڈاکٹر دار نے فیس پوری کر گھدی آشوق نال۔

استانی: مشکل یہ ہے محترمہ کہ واپس بس بھی مجھے گھنٹے میں ملے گی۔

لیلیٰ: لیجئے آپ کی بس کبھی ملے ہم کو غرض۔ آپ دیکھتی نہیں ہیں۔ میری آپا کو کس قدر تکلیف ہو رہی ہے۔ آپا جان تسی خانساماں نوں کہو تہانوں دودھ وچ اودو لٹین پا کے دیوے تے سیک کرو پلیز تسی۔ اپنی صحت دا خیال رکھیا کرو۔

استانی: میں معافی چاہندی آں جی۔

لیلیٰ: (کھج کر) اچھا جی اچھا۔ بنے میں سندی آں تہاڈی گل پرس سے دس روپے کا نوٹ نکال کر۔ لو آپا جان تسی چار سوڈے دیاں بوتلاں منگواؤ بنے تے ادھے ادھے گھنٹے دے وقفے تے پیؤ۔

آپا: باقی پیسے تہاکو لیا دیواں چینج۔

لیلیٰ: (آپا کی گال تھپتھپا کر) نئیں نئیں۔ کول رکھو تسی چینج۔

آپا: کم ان بیبی کم آن۔ مینا...... شو شو...... کم ان...... میں تہاکو دسی آں بیگم صاحب ایہہ تہاڈیاں بہیاں مینڈے آکھے نہ لگدیاں! کا۔

لیلیٰ: خبر دار کسی نے آپا جان دی حکم عدولی کیتی۔ جانو مار دواں گی۔ چلو جاؤ تھڈ وانگل دا کھیڑا۔

استانی: اوہ جی اک عرض سی۔

لیلیٰ: میں جاندی آں جی۔ میں ایسیاں کئی عرضاں زندگی وچ سن چکی آں۔ تسی مینوں ذرا تھوڑی جئی پرسنل گل کر لین دیئو۔

یوسف: میں فیر چلاں تیرا ارادہ تے نئیں لگدا جان دا۔

لیلیٰ: ایس آپا دی بچی نوں ذرا پتہ چل جائے کہ میں کتھے جاناں ایں۔ فوراً اس دے انگ ڈھلے ہو جاندے نیں اک سیکنڈ وچ۔

یوسف: غصہ تھک دیئو۔ زیادہ اچھے تکن لگ چینڈے او غصے وچ اور اک گل یاد رکھو خاکسار دی۔ ایہہ استحصال دا زمانہ اے جس دا جس تے زور چلے اور گھٹ نئیں کردا۔ شوہر بیوی تے۔ بیوی بچے تے۔ بچہ نوکر تے۔ نوکر اپنی سوانی تے۔ افسر کلرک تے۔ کلرک وہٹی تے۔ تے وہٹی بچے تے۔ تے بچہ جانور تے۔ بڑا چندرہ دائرہ اے۔ ماریا صرف وچ بچہ جاندا اے۔ ایس Exploitation دی ایج وچ۔ (اس وقت بیرا آتا ہے۔)

بیرا: (بہت آہستہ) کار نکال دیا ہے پورچ میں بیگم صاحب۔

لیلیٰ: (نقل اتارتے ہوئے) کیا کر دیا ہے۔ (اپنی سوچ میں)

بیرا: کار۔ آپ کی سواری کے لیے۔

لیلیٰ: (بہت اونچی) بہت مہربانی ہے آپ کی۔ ہم آرہے ہیں تم چلو۔

استانی: آپ بھی جا رہی ہیں بیگم صاحب اور میں بھی آپ کا زیادہ وقت نہیں لوں گی۔ چھوٹی جئی گل سی میری جی۔

لیلیٰ: ذرا صبر کرو جی۔ تہانوں کی پتہ مینوں کی پروبلم اے ایس وقت۔ توبہ لوکاں دیاں سساں دس دس بچے پال کے رکھ دیندیاں نیں۔ میری سس صاحبہ اپنے کمرے توں باہر ای قدم نئیں رکھدی۔ لکھ واری کہیا اماں جی باہر نکل کے بیٹھو۔ سب دے

وچ اوہ مہارانی کہندی اے کاکو توں مینوں میری روٹی کرے وچ گھل دیا کر۔
میری عبادت وچ خلل ہندا اے۔

یوسف: تسیں Cultivate کرو اپنی سس نوں۔

لیلیٰ: کس طرح؟

یوسف: رشوت نال 'خوشامد نال' عزت کر کر کے۔

لیلیٰ: ہن جے اوہ بچیاں نوں سنبھال دی تے مینوں کج فکر ہندا باہر جان دا۔
(تاجدار جلدی سے آتا ہے۔)

تاجدار: بڑی تعجب دی گل اے۔ میں اپنے دراز وچ Fresco رکھیا سی۔ اوس نہیں ملنا لیلیٰ
میں ذرا آفس چلیاں آں...... مائی گاڈ ویز پاکستانی چیلز۔

لیلیٰ: پر اسی تے فلم ویکھن جارے سی تاجدار۔

تاجدار: تسیں دونوں چلے جاؤ پلیز۔ میں ذرا Fresco لبھ لواں It cost Million

استانی: صاحب جی۔ میں تہانوں اک ضروری جئی گل کہنی سی۔

تاجدار: (لیلیٰ کی طرف اشارہ کر کے) تسیں Head Office وچ عرضی دیو۔ میں ہنے آیا
یوسف۔

لیلیٰ: کس مصیبت وچ پا دتا اے ایاں نوں۔ توبہ یوسف۔ اللہ تیرے توں محفوظ
رکھے۔

استانی: جی گل اے ہے کہ اسی......

لیلیٰ: جسٹ اے منٹ۔ جس دن دی میری سس آئی اے' میں ہزار کوشش کر دی
آں اوہ اپنے شیل وچوں نہیں نکلدی۔ سمندر ویکھن دی نہیں نکلی۔

یوسف: اپنی سس نوں دب کے سیر کراؤ...... سینما وکھاؤ۔ اکا دیو Entertain کر کر
کے۔ غلام پاؤ گے سس صاحب نوں۔
(بیرا لیلیٰ کے دستانے لے کر آتا ہے۔)

لیلیٰ: سیر سینما مری...... کی کہہ رہیا ایں یوسف؟

یوسف: بڈھے آدمی دی روح دراصل جوان ہندی اے۔ اوہناں نوں شوق ہندا اے سیر
سپاٹے دا۔ آزمانا شرط ہے' آزما ویکھو میری گل۔

لیلیٰ: اماں جی کو بلاؤ بیرا (بہت اونچی۔ بیرا جاتا ہے)

یوسف: اگر بڈھے بندے نوں دوست بنانا اے تے اونوں جوان ہون دا احساس دلاؤ۔

(ماسی تارو آتی ہے۔ ساتھ عنایت ہے۔)

تارو: توں مینوں سدیا اے لیلیٰ؟

لیلیٰ: تسی میرے نال چلو فلم ویکھن اماں جی۔ اوتھوں کلفٹن چلاں گے۔

تارو: میں فلم ویکھن!

لیلیٰ: تے تہانوں کی اے؟

یوسف: چلو اماں جی۔ میری خاطر سہی۔

لیلیٰ: چلو اماں جی۔ میری خوشی ہو جائے گی۔

عنایت: میں چلا جاواں ماسی؟

تارو: تسی جاؤ جم جم جی صدقے۔ میں کڑیاں کول رہواں گی۔ آپا دی طبیعت ٹھیک نہیں۔

لیلیٰ: میرا بڑا دل برا کیتا جے تسی۔ بچی۔

یوسف: خدا حافظ۔

عنایت: خدا حافظ۔ (تینوں جاتے ہیں۔)

تارو: ہے نان جھلی (محبت کے ساتھ) میں کی فلم ویکھ کے کرنا ایں۔

استانی: ایہہ تہاڈی دھی اے؟

تارو: دھی نہیں 'نوں اے پر دھیاں توں چنگی اے۔ دسو تسی کون کسے بڈھے بندے نوں فلم وکھان ڈھوئی پھردا اے۔

استانی: میری اک عرض سی۔

تارو: تسی حکم کرو۔

استانی: میں کجھ بیوہ عورتاں لئی دستکاری دا اک سکول کھولیا اے۔

تارو: اللہ تہانوں ایس نیکی دا اجر دیوے۔

استانی: کم تے نیک اے پر جی سلائی دیاں مشیناں میرے کول گھٹ نیں تے زنانیاں ویلیاں بیٹھیاں رہندیاں نیں۔ میں ایس خیال توں آئی ساں کہ کوئی امیر آدمی بھانویں مینوں مشین لے دیوے تے بھانویں چندا۔

تارو: چنگا۔ ایہہ گل اے (پلے سے روپے کھول کر) ایہہ میرے کول تے کل سوا سو روپیہ بچیا اے ایس ویلے (آہستہ آہ بھر کر) کسے تے ای بھیڑا ویلا آسکدا اے بھین جی۔

استانی: (رسید بُک نکال کر) کی ناں لکھاں تہاڈا؟

تارو: کاہدے لئی؟

استانی: رسید اُتے۔

تارو: ثواب دے کم وچ کاہدی رسید۔ تسی جانو تہاڈا کم ایمان جانے۔ کوئی پانی دھانی؟
(اٹھدی ہے۔ آواز دیندی ہے۔)

نیرا: علی...... علی کاکا شربت لیاؤ۔ مہمان آئے نیں...... علی۔

(پٹ)

❋❋❋
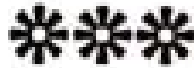
قسط 9

کردار

عنایت

استانی

ماسی تارو......اور

بیٹا

شوشو' پیٹا' بیبی

سین 1

ان ڈور　　　　　　　　　　　　شام

(اس وقت ماسی تارو اپنی پوتیوں شوشو اور مینا کے ساتھ بیٹھی ہے۔ قریب ہی مینا ڈھولک لیے بیٹھی ہے۔ یہ سب اونچے تخت پوش پر یا نیچے قالین پر بیٹھی ہیں۔ ماسی تارو نے گوٹے کے جال والا دوپٹہ اوڑھ رکھا ہے۔ یہ ساری ٹکڑی شادی پر جانے کے لیے تیار بیٹھی ہے۔)

(ماسی تارو اس سکرپٹ میں مکمل طور پر خوش اور Adjusted ہے۔ اس کا خیال ہے کہ اسے جنت مل گئی ہے۔ لیلیٰ نے اسے اپنا مطیع بنالیا ہے۔ چونکہ لیلیٰ امیر ہے اور پشت ہا پشت سے امیر ہے۔ اس لیے پیسے خرچ کرنا اس کے بائیں ہاتھ کا کھیل ہے۔)

مینا: نانی جی خدا دے واسطے کوئی بابا نوح دے زمانے دا گیت سکھا دیو سانوں؟

شوشو: جلدی کرو نانی جی۔

تارو: تسی پرانے گون سکھ کے کی لینا اے کڑیو؟

مینا: نانی جی پرانے گیت ویاہ شادیاں وچ گانا فیشن اے اجکل۔ گاؤ وی خدا دے لئی۔

تارو: اک پتر تہاڈے فیشناں دا پتہ نہیں چلدا۔ بڈھی نانی فیشن نہیں تے اوہدے گانے فیشن نے۔ اُچی بولنا فیشن نہیں پر اُچی ہسنا فیشن اے۔ چُنی نال موہڈے ڈھکنے فیشن نہیں تے ہتھاں نوں اوہ چندرے جئے موبجے دستانے پا کے ڈھکنا فیشن اے۔

(اس وقت مینا ہاتھوں میں دستانے پہن رہی ہے۔ شوشو مینا کا ربن درست کر رہی ہے۔)

مینا: نانی جی تہانوں پتہ اے ناں میں ایتھے کیوں آئی آں۔ ماما جی دے گھر کیوں بھیجیا اے امی جی نے مینوں۔

تارو: اپنے پھرن ترن واسطے (منہ بنا کر) اپنے آرام لئی۔

مینا: توبہ کرو جی۔ ابا جی تے مینوں اک منٹ لئی اکھاں توں اوہلے نہیں کر دے۔ میری کجھ صحت خراب ہو گئی سی۔ امی نے چینج لئی کراچی بھیج دتا بائی ایئر۔

تارو: آ۔ تیرے پیو نوں سگناں دا وہم رہندا اے۔ تے تیری ماں نوں وہم رہندا اے منڈے کڑی دی صحت دا۔

شوشو: پھوپھاجی بہت پیار کردے نیں تہانوں باجی جان۔

مینا: تے ہور نہیں۔ اباجی میری اِک اِک گل مندے نے۔

تارو: تے ایہہ تیرے خیال وچ پیار اے۔

ٹینا: ہور امی جی۔

مینا: اک تہانوں دوناں نوں کس قدر گلاں کرن دی عادت اے۔ توبہ۔

تارو: بولن دے وچاریاں نوں۔ اک اوہ چندری آپا جان ایہناں وچاریاں دا ساہ گھُٹا رکھدی اے۔

مینا: بولو۔ بولدیاں رہو شوق نال۔

شوشو: تہاڈی کتاب وچ Charry and grumbler دی کہانی ہیگی باجی جی؟

(اس وقت عنایت آتا ہے۔ اس نے نہایت معقول اچکن، پاجامہ اور سر پہ جناح ٹوپی پہن رکھی ہے۔)

عنایت: ایہہ ویکھو ماسی جی۔ بھابی لیلیٰ نے مینوں کنی سوہنی اچکن سواں کے دتی اے۔

تارو: تے توں وی کجھ اوہدے کم آیا کر۔ بھیڑے راجا بے واگوں کنڈھے ای نہ بھن دار ہیا کر۔ رب دی سونہہ میں بڑی شرمندی آں لیلیٰ ولوں۔ (مینا کے کندھے پہ ہاتھ رکھ کر)

(شوشو اور ٹینا باری باری عنایت کی ٹوپی اپنے اوپر فٹ کر کے دیکھتی ہیں۔)

مینا: کیوں نانی جی۔

تارو: اڑیے تاجدار نے اپنی مرضی دا ویاہ کرالیا سی ولایت جا کے۔ ایہہ لیلیٰ وی کتھے گئی ہوئی سی اوتھے اپنے پیو نال۔ میں تاں مُدھ توں ناراض ای رہی آں تاجدار نال ایس گلے پر ہن جے ویکھو تے ایہدے ورگا اگے پچھے کوئی نظر نہیں آوندا۔ بندے ویکھیاں پرکھیاں باجھ گل نہیں کرنی چاہی دی۔

عنایت: لو میں تہانوں کی مت دیندا رہندا آں سدا توں۔

تارو: چپ کر وڈا متاں دین آلا۔ وحدا چوڑ چانن۔

مینا: تسی کوئی مینوں پرانا شادی ویاہ داگیت سکھانا اے کہ نہیں نانی جی۔ ہمیشہ میری سہیلیاں پرانے توں پرانا گیت گا کے ایہہ Prove کر دیندیاں اے کہ اوہ بڑیاں

Traditional تا لے Conventional Families نوں Belong کر دیاں نے۔

عنایت: میں تہانوں قوالی سکھا دیواں اک بڑی مزیدار۔ خدا دی سوں چاچا کرم داد وی سنن آوندا ہندا سی۔

(یہاں وہ جلدی جلدی تالیاں بجا کر قوالی شروع کر دیتا ہے۔ نہایت گراریاں لگا کر اور لہک لہک کر گاتا ہے۔ اس کے ساتھ شو شو اور مینا تالیاں بجاتی ہیں۔ آخر میں تینوں گاتے ہیں۔)

وڑے بیٹھا ہوا ہوں اور تمہارا ویٹ ہے
بند کیوں بھتو تمہارے آج گھر کا گیٹ ہے
گیٹ ہے گیٹ ہے
اُن سے ملنے کے نشے میں آج اسٹیشن گیا
تو ہوا معلوم گاڑی چار گھنٹے لیٹ ہے
لیٹ ہے لیٹ ہے
اُن سے پوچھی ڈیٹ میں نے جھوم کر اُس نے کہا
آج سنڈے کل کو منڈے اور پہلی ڈیٹ ہے
اور پہلی ڈیٹ ہے اور پہلی ڈیٹ ہے

(اس وقت جب خوب اودھم مچا ہوا ہے۔ لیلیٰ آتی ہے۔ اس کے ہاتھوں میں زیوروں کا ایک بڑا ڈبہ ہے۔)

لیلیٰ: ای جی لو تسی اچھے جیٹھے او۔ میں تہانوں اندر آوازاں دے رہی سی۔ واہ عنایت توں تے منگنی تے ای سر بالا بنیا بیٹھا ایں۔

عنایت: میں دل وچ کہیا لاڑا تے خبر یا میں کدی بنناں ایں کہ نہیں تے چلو اج سر بالے آلی شش ای کڈھ لیئے۔

لیلیٰ: ہائے مینا توں ذرا او شاکنگ پنک ساڑھی پالینی سی۔

مینا: کیہڑی ماں جی؟

(زیور کا ڈبہ آگے کر کے)

لیلیٰ: میری پوت دی ساڑھی۔

تارو: رہن دے میں منع کر دتا اے۔ ایہناں کڑیاں کوئی کپڑے سانبھنے تھوڑے ہندے نے۔

لیلیٰ: تو ہن ایہہ ہار تے گھر تسی پاؤ۔

تارو: کون؟ کون پاوے ہار تے گھر۔

لیلیٰ: تسی ہور کون؟

تارو: بے نا تجلّی۔ میں تاں جدوں دے شیخ صاحب اللہ نوں پیارے ہوئے نے کدی رنگدار دوپٹہ وی سر نوں نہیں چھوایا تے۔

لیلیٰ: چل شوشوا انکل یوسف کول۔ کدوں دے سددے پئے نے تینوں۔ اچھا امی جی ایہہ دسو شیخ صاحب تے ہوئے اللہ نوں پیارے۔ ہن تہاڈا پتر خیر نال ایہناں دی جگہ اے او ہدی خوشی وی نہیں کرسکدے تسی۔

عنایت: میری خوشی ایہناں نے کدی وی نہیں کیتی۔

لیلیٰ: تیری گل نہیں ہو رئی ماں صدقے۔ میں تاجدار دی گل کر رئی آں۔ تاجدار دی خوشی واسطے سئی۔

(شوشو مینا جاتی ہیں۔)

تارو: لوکی کہندے نیں کہ استری پرکھیے جے دھن پلے نہ ہووے۔ پر میں کہنی آں زنانی مرد جنوں وی پرکھنا ہووے دھن دے کے پرکھو۔ جیب بھری نہیں تے بندا فرعون ہویا نہیں۔

(لیلیٰ ایک طرف کان میں دوسری طرف مینا گجرڈالتی ہیں۔ پھر عنایت ماسی کو ہار نکال کر دیتا ہے۔ ماسی لیلیٰ کو پکڑ کر اس کی مانگ چومتی ہے۔)

لیلیٰ: ہاؤ سویٹ...... امی جی اج تہاڈے توں اگے کوئی نہیں ہونا ساری کراچی وچ۔

مینا: واقعی تائی جی۔ تسی تے پورے مہارانی جنداں لگ رہے او۔

عنایت: کیہڑی رانی؟ پورن بھگت آلی لوناں چماری؟

تارو: وے توں خیر نال اپنی زبان بنیرا اندر بند ای رکھیا کر۔

لیلیٰ: اچھا امی جی۔ ہن تسی میتوں دسو کہ جدوں ای سید صاحب دے گھر پہنچاں گے تے اوروں یوسف ساڈے نال زنانخانے وچ جاوے گا کہ مردانے وچ روے گا۔

تارو: منگنی ویلے پہلے منڈے نوں اندر نہیں لے جاندے۔

لیلیٰ: تے مندری کڑی نوں تساں پانی اے؟ (لاڈ سے)

تارو: لے بھلا...... کملی توں پاویں شگناں دی انگوٹھی میں رنڈی آں پتر۔

عنایت: اک انگوٹھی کوئی اپنی زکوٰۃ وچوں مینوں وی بنوا دیوے کھاں۔ بچی تج جتاں ثواب ہووے گا۔

لیلیٰ: میں ذرا چلنی آں تسی سارے تیار رؤ۔ دیر نہ ہووے۔

تارو: وے چندریاں...... ایہہ مندری کس منہ نال پیا منگنا سیں؟ جدوں دا اتھے آیا ایں راجیاں مہاراجیاں وانگوں تیری ٹہل سیوا پئی ہندی اے۔

عنایت: ماسی اک دن پروہنا۔ دوجے دن پروہنا تے......

تارو: چپ کر شہدیا کڑی بیٹھی ہوئی اے۔

عنایت: لے توں کہنی ایں تے چپ کر جاناں آں پر۔ کم مینوں اتھے وی بن دا نظر نہیں آؤندا۔

تارو: آ...... بن دا نظری نہیں آوندا...... وڈا جو تشی...... سر متھے اُتے میری نوں نے بٹھایا۔ کنڈے جنی چوب نہیں وتی۔ مڑ جا توں کیڑے پاں آلا کم کتھے نسا نہیں جاندا۔

مینا: خدا دے لئی نانی جی میری وی تے عرضی سنو اک پلیز۔

تارو: دسو پتر حکم کرو صدقے۔

مینا: کوئی پرانا ڈھولک دا گیت سنا دیو۔

(اب عنایت ڈھولک بجاتا ہے۔ مینا روڑا بجاتی ہے اور ماسی گاتی ہے۔)

تارو: گون تے کدی کڈھیا ای نہیں شیخ صاحب توں بعد...... پر تیری خوشی...... سن لے۔

گیت:

اوناہلی دئیو پیو بھاوؤں کرے پکار
اولا بدلی سے دی لے گئی پریت پیار
اوناہلی دئیو پیو ماگھ وساکھی کھیل
انت کدی ہوجا وی وچھڑیاں دا میل

(ماسی تارو گا رہی ہے اس کے چہرے پر بچھڑے ہوؤں کے ساتھ ملنے کی آس ابھرتی ہے۔ اس وقت وہ زیور کپڑے میں بالکل جوان نظر آتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2

ان ڈور   کچھ لمحے بعد

(اب ہم لیلیٰ کے کمرے میں داخل ہوتے ہیں۔ یہاں یوسف ڈریسنگ ٹیبل کے سامنے کھڑا ہے اور بال بنا رہا ہے۔ پھر اپنے اوپر کولون سپرے کرتا ہے۔ اس کے عقب پر لیلیٰ گنگناتی ہوئی غسل خانے کے دروازے پر دستک دیتی ہے۔)

لیلیٰ: تاجی...... جانی پلیز باہر نکلو سویٹ۔

تاجدار: (اندر سے) بس ہنے نکل ریا آں۔

لیلیٰ: توبہ سارا کولون مکادے میرا۔ پچ اے کسے نوں بانہہ پھڑاؤ ذرا موڈھا ای لاہ لیندا اے سارا۔

یوسف: کس صاحب دی زبان دا اثر ہو چلیا اے جناب تے کجھ کجھ۔

لیلیٰ: ایہہ چنگا نواں وخت پا دتا اے میری جان نوں۔ توبہ۔ میں تے چنگی نوہ دا رول کر کر کے تھک جاندی آں۔

یوسف: تے آرام کس قدر ہو گیا اے جناب نوں۔ کس دی کوئی بک بک ای نہیں آئی۔

لیلیٰ: پر یوسف کدی کدی میرے دل نوں برا لگدا اے۔ خدا قسم مینوں لگدا اے میں چیٹ کر رئی آں بڈھی عورت نوں۔

یوسف: لاحول ولا...... کن نوں ہتھ لاہ...... جلدی جلدی۔

لیلیٰ: ہنے پر کیوں؟

(لیلیٰ کناں نوں ہتھ لاندی اے)

یوسف: انسان دی راہ وچ یعنی ترقی دی راہ وچ ہمیشہ تن گلاں حائل ہندیاں نیں۔ پہلی خدا ترسی' دوسری احساسِ جرم' تیسری خود ترسی۔ پچ کے نکلنا ایناں توں لیلیٰ جان۔

(بھاگ کر غسل خانے تک جاتی ہے۔)

لیلیٰ: (ہاتھ جوڑ کر) اچھا پیرو مرشد...... (غسل خانے کے ساتھ) خدا دے لئی کسے ہور دا وی خیال رکھیا کرو تاجدار صاحب۔ تن تن گھنٹے شاور تھلے کھلو کے نیکسلا دے متعلق ای نہ سوچدے رہا کرو۔

یوسف: اے لیلیٰ۔

لیلیٰ: ہاں۔ بول۔

یوسف: اے توں میری منگنی کیوں کروارئی ایں خوامخواہ۔

لیلیٰ: پنج سال لیٹ ہو گیا ایں اگے۔

یوسف: ویکھ لے پچھتاویں گی توں۔

لیلیٰ: کیوں جناب والا؟

یوسف: میں اپنی بیوی دے سامنے تیری تعریف دے کوئی پل تقسیم نہیں کر سکدا۔

لیلیٰ: تے توں سمجھنا ایں میں صرف خوشامد دے غبارے نال لٹکی ہوئی اُڈدی پھر رئی آں۔

یوسف: بالکل۔

لیلیٰ: جناب والا! میرے پیراں تھلے بڑی Solid زمین اے۔

یوسف: توں تاجدار توں کوئی سولڈ چیز سمجھنی ایں؟

لیلیٰ: میں تاجدار دی گل نہیں کر رئی۔

یوسف: ہور!

لیلیٰ: میں اس دولت دی گل کر رئی آں جیہڑی میرے باپ نے میرے نام کر رکھی اے۔ میری بنیاد سونے دی اے یوسف میاں۔

یوسف: بڑا مان اے دولت دا۔

لیلیٰ: کوئی اک مان اے ساڈوں۔ کئی پیراشوٹ نے ساڈے کول۔

(اس وقت آیا آتی ہے۔ سر پہ پٹی بندھی ہے۔)

آیا: اللہ جی بیگم صیب۔ تہاڈی حیاتی ہووے میکو دو گولیاں سر درد دیاں دیو جا۔

یوسف: اگین دی اولڈ سٹوری۔

لیلیٰ: کی ہویا آیا جان۔

آیا: ہونا کی اے بیگم جان میں ستی آں اوپر کوٹھے تے بیباں کی تے نیں مسہریاں لگا کھدیاں پر آپ میں ٹھہدی پے گئی چادر لے کے۔ جماری پوے ایہہ تریل میکو کھا گئی بخار پیا چڑھنا اے۔

(لیلیٰ ماتھے پر ہاتھ رکھتی ہے۔)

لیلیٰ: جسم تے تیرا برف ورگا ٹھنڈا اے۔

آیا: میکو ایہہ بھیڑا بخار ایویں چڑھدا اے بیگم صیب ٹھنڈیاں تریلیاں آندیاں ہن پہلاں۔ فیر سر وچ درد ہوتا ایں بتھا بتھا نیندر گھنی آوندی اے تے فیر۔

لیلیٰ: (دراز سے گولیاں نکال کر) لے دو گولیاں۔ تے خانسامے نوں کہو تیتوں چاہ بنا دیوے۔ اسی تے جارئے آں سارے۔

(بیرا علی آتا ہے۔)

بیرا: جناب اُدھر گدھے والا آیا ہے۔ (نہایت آہستہ)

لیلیٰ: کون آیا ہے؟

بیرا: (اور آہستہ) گدھے والا۔

لیلیٰ: آیا جان ذرا ای جی کول لے چلو۔ جو کوئی وی آیا اے۔ (اشارے سے) جاؤ علی۔

(بڑبڑاتی چلی جاتی ہے۔ ساتھ ہی علی جاتا ہے۔)

آیا: چلی تے میں جاساں پر میکو بخار چڑھدا پیا اے۔ بھیڑے پیٹ دی خاطر مرناای پوسی۔ چاکریاں کرنیاں کوئی آسان تھوڑیاں ہن پردیساں وچ۔

لیلیٰ: سچ بتانا یوسف میں اچھی ہوں کہ تمہاری منگیتر؟

یوسف: فی الحال صرف تم......

لیلیٰ: اور بعد میں......

یوسف: بعد میں اندر سے تم اور باہر سے وہ......

لیلیٰ: (ہنستے ہوئے) جو جھوٹ بولے۔ اوہ Bankrupt ہو جائے......اللہ کرے۔

(یوسف گلدان سے پھول اٹھا کر لیلیٰ کے چہرے پر مارتا ہے۔ دروازہ کھلتا ہے اور تاجدار داخل ہو کر ٹھٹھکتا ہے۔ پھر دروازہ بند کرتا ہے اور چند لمحے بعد پھر داخل ہوتا ہے۔)

یوسف: اگر تو بتے شادی نہ کراوندی ایس چھڈ تاں۔

لیلیٰ: تے توں یورپ جا کے بیٹھ کیوں رہیا سی۔

یوسف: یورپ میں جا کے بیٹھا سی کہ توں یورپ دیاہ کران لئی آجاویں گی آپے۔

تاجدار: (کھسیانی ہنسی ہنس کر) میں تے بھائی کچھ لیٹ کردتا معاملہ۔ کیوں لیلیٰ۔

لیلیٰ: شکر اے جی ایدھی منگنی ہون لگی اے۔ میرے پچھوں لگے گا۔ سویرے شام مت مار دتی اے ایس نیں توبہ......

یوسف: تسی اپنی بیوی جان دے سر وچوں ایہہ وہم کڈھ نہیں سکدے کہ اک زمانے وچ

ایناں دی ای جان دا ارادہ سی کہ ایناں دی شادی خانہ بربادی میرے نال ہو جائے۔

لیلیٰ: میری ممی دا ارادہ نئیں سی تہاڈی ای نوں شوق سی ایس گل دا۔ اوہناں اپنی گنڈی دے دو دو تاڑ گھسا دتے سن پھیرے پا پا کے۔ مینوں قبول نئیں سی رشتہ۔

(تاجدار پر عجب عالم ہے۔ وہ خوش خلقی سے شامل بھی ہونا چاہتا ہے اور اس گفتگو سے اسے تکلیف بھی ہو رہی ہے۔)

یوسف: تو ناں میرا یوسف۔ تے اوداں ایناں نے ساریاں سکھ لیاں نیں خوبصورت بندیاں دیاں۔

تاجدار: اچھا ہن ہو گیا سو ہو گیا۔ شادی تیرے نال ہوئی یا میرے نال ایہہ قسمت دے فیصلے نیں۔

یوسف: میں تے اس گھر وچ اس کالی بلی نوں ویکھن کدی قدم وی نہ رکھاں اگر ایتھے اس قدر Great سکالر موجود نہ ہوئے۔

(اس جملے سے تاجدار نرم پڑ جاتا ہے۔)

تاجدار: بس بھئی ساڈی تے اک کوشش جئی اے۔ پاکستانی لوکاں نوں اس گل دا علم ای نئیں کہ ایہہ ملک کنی مہنگی قیمت تے لبھ گیا اے۔ ای سارے لوگ یوسف Inferiority Complex دے مارے ہوئے آں۔ حالانکہ کوئی وجہ نئیں ساڈی Civilization تے جناب Stone Age نال ملدی اے۔

یوسف: ہن بھائی جان کس کس نوں بندا جا کے سمجھا سکدا اے۔ تہاڈے ریسرچ پوائنٹ۔

تاجدار: سو آن دریا دے کول ایسے ہتھیار ملے نیں جیہڑے سوائے سٹون ایج دے علاوہ کدی کسے ہور ایج نوں Belong ای نئیں کر سکدے۔

یوسف: تسی چھپواؤناں اپنی Thesis ناں۔

تاجدار: کوئی کم نئیں ہوناایس پاکستان وچ' ساری مشینری بگڑی ہوئی اے۔ کوئی کوئی خوف خدا آلا بندہ میری طرح کم کردا اے اور پس رہیا اے بدفطرت ریاکار' بددیانت بندیاں وچ۔

(گھڑی دیکھ کر)

لیلیٰ: یوسف! ایہہ سب کی ہو رہیا اے میں...... (منہ بنا کر) تاتم وی بڑی پابند آں۔

یوسف: میں اس وقت بڑی انوکھی پوزیشن وچ ملک دے اک بہت بڑے آدمی توں روشنی حاصل کر رہیاں آں۔ منگنی نوں میں اینی Importance نئیں دے سکدا۔

لیلیٰ: توبہ میرے اللہ! تاجدار پلیز۔ جانی تسی تائی پن لگاؤ' کجھ تے کرو ناں ناں۔

تاجدار: میں تینوں اک خوشخبری تے دتی ای نئیں۔

یوسف: جی؟

تاجدار: میری ریسرچ دے چھپن دا انتظام ہو گیا اے لندن وچ۔
(درازیں کھولتا اور خط تلاش کرتا ہے۔)
ایتھے ای خط سی میرے پبلشر دا۔ اوہ کہندا اے کہ اگر میں بیس ہزار اپنی ولوں خرچ کر دواں تے اوہ لیدر باؤنڈ کتاب چھاپ سکدے نیں۔ لیلیٰ کتھے اے خط Black Rabbit والیاں دا۔ ایتھے ای رکھیا سی میں سویرے۔ لیلیٰ ذرا میری ڈاک دا خیال رکھیا کر وجی۔ اک تے ایتھے پاکستان دے سروِس وی بالکل اَن ٹرینڈ نیں۔
(اب یہ تینوں خط تلاش کرتے ہیں۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور شام

(ہم واپس ماسی تارو کے پاس آتے ہیں۔ اس وقت ماسی تارو' مینا' عنایت تخت پوش پر بیٹھے ہیں۔ عنایت اچکن کے سامنے پھول لگانے میں مشغول ہے۔ مینا پیروں پر بیٹھی کیوٹیکس لگا رہی ہے۔ فرش پر حاجی اسکندر شال دو شالے' گدے' فروٹ کی ٹوکریاں اور اسی نوعیت کا سامان پھیلائے بیٹھا ہے۔)

تارو: تینوں دسیا اے میاں اسی کج نئیں لینا۔

عنایت: تُوں ساڈی تلاشی لے لے خاں بلاشک جے کے کول دساں توں ودھ روپے نکل آئے ہاں۔

مینا: آپ کو بتا دیا جی کہ ہم لوگ باہر جا رہے ہیں۔ اک تے ایہہ بوگی جنی آیا خدا جانے

ماں جی نے کیوں رکھ چھڈی اے۔

حاجی: دیکھئے حضور بندہ تین مرتبہ حج کر آیا اے۔ ایک بار عمرہ کیا ہے۔ سرکار جو اس منہ سے جھوٹ نکلے تو جو چور کی سزا وہ میری۔ دو شالے کو ہاتھ لگا کر دیکھئے اماں جی...... اصل پشمینہ اے۔

عنایت: اصلی پشمینہ ہندا تے میتوں پسند نہ آ جاندا ایہنوں ویکھ کے۔

حاجی: سرکار اوڑھ کر دیکھیں۔ جیسا کا گھڑی تاپ لی ویسا یہ دو شالہ اوڑھ لیا۔

تارو: تینوں دسیا تے ہے نہیں چاہی دا۔

(اس وقت لیلیٰ آتی ہے۔)

لیلیٰ: تو بہ تیار ہوئے سارے کہ نہیں اجے؟

حاجی: (کھڑے ہو کر) آداب بیگم صاحب۔

لیلیٰ: ٹھیک ہو حاجی اسکندر؟ آج تو بھئی میں تمہیں وقت نہیں دے سکتی۔ ہمارے گھر منگنی ہے۔

حاجی: نہ سہی سرکار نہ سہی بندہ پھر حاضر ہوگا۔ صرف گدا تھا دیکھئے اک نظر۔

(جب حاجی گدا پھیلاتا ہے۔ اس وقت آیا پریم میں چھوٹی بچی کو اٹھائے لاتی ہے۔)

آیا: سانبھو بی بی اپنی بے بی کو نہ سمدی اے تے ناں میکوں بہن دیندی اے۔

(حاجی اپنا سامان پھیلانے میں مشغول ہے۔)

لیلیٰ: کدی تے آیا جی میری مجبوری داوی کھیال کر لیا کرو۔ عنایت ڈرائیور نوں کہہ گڈی کڈھے...... جلدی......

عنایت: ٹھو جی بنے۔ (عنایت جاتا ہے۔)

آیا: تہاڈیاں وڈے لوکاں دیاں ہر گھڑی مجبوریاں ای لگی پھر دیاں نیں..... ساڈے غریباں داوی کدے خیال کیتا کرو بیگم صیب۔

تارو: تینوں کے گل کرن داول نہیں سکھایا آیا جان؟

لیلیٰ: اچھا اج دا دن تے تسی کھیال رکھو بے بی دا میں اینوں نال نہیں لے جا سکدی۔ وچاری دی داڑھ نکل رئی اے۔

آیا: تے تہاڈا کی کھیال اے میںڈی بھیڑی دی جان گھڑی اے۔ میں کوں کراچی دی ہوا

موافق نہ۔

لیلیٰ: کجھ تے رحم کرو میرے حال تے۔

آپا: کتنے پیسے دیندے او میکو بھیڑے ڈیڑھ سو روپے پچھے ہڈیاں سیک تھکیاں۔ میڈی بڈھری دیاں نہ جج دا کپڑا کوئی نہ کوار تر سوہنا۔

تارو: ٹھہر جائی توں آپا۔ چندرے کوٹھڑوچ تیرے پکھا ٹرنک تیرا کپڑیاں نال بھریا ہویا۔ ہر گھڑی توں دس وی وچاری میرں ٹوں توں لے کے نکلیں۔

آپا: منہ بن اپنا بڈھڑیے میں بیگم دی نوکر آں تیرے ٹکڑیاں تے نہ پلدی پئی۔

تارو: تو جم جم جی صدقے عزت لاہ خوداری پر میرے جندیاں تیری جنیاں جو تھاں توں میرے دھی پت نوں کوئی تکلیف نہیں ہوئی۔ نی بھیڑیے جس گھر آیا نہیں ہندی اوتھے بچے نہیں پلدے۔

آپا: میں اک پل نہیں رہنا ایتھے۔

تارو: نہ روئں۔ جاسدھی جتھے جانی ایں۔

آپا: دیکھ لئو بیگم صیب۔

تارو: جاجا...... دکھری ہو دھونس دے دے کے وچاری لیلیٰ دا ساہ سکائی رکھدی اے جا چنڈال کھوتا کر اپنا...... وطناں ول لگی جا۔

آپا: جنی خدمت کرو کوئی من دا چنگا اے۔

(اس وقت استانی مشین اٹھائے آتی ہے۔)

استانی: میں ذرا آجاؤں جی۔

آپا: میں جانی پئی آں بیگم صیب ایناں دی زبان بند کرو جا۔

(آپا جاتی ہے۔)

لیلیٰ: وعلیکم السلام۔ تیری تنخواہ میں چنڈ بھیج دیاں گی۔

(بچی کو پریم سے اٹھا کر تارو گود میں لیتی ہے۔)

مینا: ایہہ عورت کون اے؟

تارو: آجا بھئی۔ کھلوتی کیوں ایں؟

استانی: میں ایہہ مشین تہانوں وکھان لئی لیائی ساں۔ اماں جی کہندے تسی ایہہ نہ سمجھو پئی میں پیسے کھالئے نیں...... تہاڈے۔

لیلیٰ: چلو اساں جی۔ دیر پئی ہندی اے۔ حاجی اسکندر کسی دن پھر آنا۔ تسی وی فیر کسے دن آیا جے چندے لئی۔

تارو: تسی سب جاؤ۔ میں تے بے بی گھر رواں گے...... بیٹھو جی مشین تے چنگی اے تہاڈی۔

(حاجی سامان سنبھالتا ہے۔ استانی تارو کے سامنے مشین رکھتی ہے۔ مینا اور لیلیٰ جاتی ہیں۔ ماسی خوشی کے ساتھ مشین چلاتی ہے۔)

(کٹ)
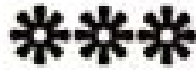
قسط10

کردار

ماسی تارو
عنایت
لیلیٰ
تاجدار
یوسف
مینا
بشو
صالح محمد
اور لیلیٰ کی تینوں بچیاں

سین 1

آؤٹ ڈور (کٹ ٹو کٹ) دن

(ایک لمبی خوبصورت کار لیلیٰ چلا رہی ہے۔ پاس یوسف بیٹھا ہے۔ پچھلی سیٹ پر ماسی تارو اور تینوں لڑکیاں بیٹھی ہیں۔ کار وکٹوریہ روڈ میں داخل ہوتی ہے۔ اب لیلیٰ اور یوسف نکل کر ایک جیولر کی دکان میں داخل ہوتے ہیں۔ ماسی تارو کھڑکی سے باہر دیکھ رہی ہے۔ غبارے والے سے غبارے خرید کر شوشو اور ٹینا کو دیتی ہے۔ اندر جیولر کی دکان میں لیلیٰ دو ایک سیٹ ٹرائی کرتی ہے اور یوسف تعریف بھری نظروں سے دیکھتا ہے۔)

پھر کار میں کلفٹن پر آتے ہیں۔ اب ماسی تارو اور بچیاں لان میں پھرتی ہیں۔ عقب میں لیلیٰ اور یوسف بنچ پر بیٹھے پھل کھا رہے ہیں۔ بچیاں سیڑھیوں پر چڑھتی اترتی ہیں۔ ماسی تارو ان کی نگرانی آیا کی طرح کرتی ہے۔ لیلیٰ کار کی طرف بھاگتی ہے۔ یوسف تعاقب کرتا ہے۔ ماسی سر کا پلا درست کرتی بچوں کو ان کے پیچھے ہانکتی ہوئی لے جاتی ہے۔)

(کٹ)

سین 2

آؤٹ ڈور دن

(ماسی تارو اور تینوں بچیاں جن میں سے چھوٹی بچی سارا وقت ماسی کی گود میں رہی ہے' چڑیا گھر میں داخل ہوتے ہیں۔ لیلیٰ اور یوسف علیحدہ علیحدہ کبھی بندروں کو دانہ ڈالتے ہیں۔ کبھی طوطوں کے سامنے ان کی نقلیں اتارتے ہیں۔ کبھی شیر کے پنجرے کے سامنے کھڑے ہنستے ہیں۔ ماسی بیچاری بے حال تینوں بچوں کو سنبھالتی' بھیڑ کا نئی سلیپر گھسیٹتی چلی آتی ہے۔

چڑیا گھر کے کسی مقام پر ماسی تھک کر بنچ پر بیٹھ جاتی ہے اور دوپٹے سے اپنے آپ کو پنکھا جھلتی ہے۔)

(کٹ)

سین 3

ان ڈور — گہری شام

(اب ماسی تارو بچی کو گود میں اور شوشو اور مینا کو ساتھ لیے کمرے میں داخل ہوتی ہے۔ ماسی کا سانس پھولا ہوا ہے اور نتھنے اس میر سپانٹے سے پھڑک رہے ہیں۔)

شوشو: دادی جی میرا فراک بدل دیو۔

تارو: بنجے بدل دی آں ماں صدقے۔ اک ایہہ ساہ ای نہیں کھلوندا بھیڑا۔

مینا: دادی اماں پہلے میرے بال برش کر دو ہاں، سارے بال ہوا نال خراب ہو گئے نیں۔

تارو: بنجے جان میر یے بنجے۔

(چھوٹی بچی رونے لگتی ہے۔)

تارو: لے پھڑ شوشو ذرا بھین نوں ور جائیں ایدھا دودھ بنا دیواں۔ منٹ وچ۔

شوشو: میں کیوں پھڑاں ایہنوں۔ میں کوئی ایدھی آیا آں؟

تارو: بھین بھرا نوں پھڑن آلا آیا بن جاندا اے؟

مینا: ساڈی تے امی جی وی کدی بیبی نوں نہیں چکدے۔ اوہ کہندے نیں مینوں شرم آوندی اے۔

تارو: وڈی توں ایدھر دیاں اودھر لان آلی۔ چپ کر۔

مینا: تسی اپنے گھر نوں کدوں جاناں اے دادی اماں؟

تارو: کیوں؟ توں میرے جان دی فکر کیوں لائی اے؟

(ایک بوتل میں بہت سے لالی پاپ پڑے ہیں۔)

شوشو: میں اک لالی پاپ لے لواں دادی اماں؟

تارو: خبردار کسے نے روٹی توں پہلاں مٹھے نوں ہتھ لایا۔ بھکھ مر جاندی اے۔

(بے بی کو گود میں لے کر دودھ بناتی ہے۔)

(اس وقت مینا آتی ہے۔ وہ قینچی سے بال تراش رہی ہے۔)

مینا: کتھے رہے او بادشاہو سارا دن؟

تارو: کڑیاں دی خوشی پچھے نال چلی گئی ساں۔

مینا: نانی اماں اک گل کراں مننا تے نہیں کرو گے؟

تارو: پوتیاں دوہتیاں والے کیویں لگے رہندے۔ خنداں بھانویں نکیاں لگیاں آن بھانویں

بھریاں کھوہ نوں پیاریاں ہندیاں نیں۔

مینا: ایہہ بڈھیاں نوں نیر وغیرہ دا ایناں شوق کیوں ہندا اے؟ مائنڈ نہ کرنا تسی پلیز۔

تارو: ساری عمر کسے نہ کسے کم لئی بندا بھجیا ای رہندا اے۔ ہن ماں پیو دی لج نوں گھر بہہ رؤ۔ ہن دھی پتر اوتے جند را ہن کے گھر دے بوہے نال لگ رؤ۔ قبر نوں جا اپڑن توں پہلاں جے اک دو اڈاریاں پنچھی مار لوے تے کی ماڑا اے مینا؟

(ملازم آتا ہے۔)

بیرا: اُدھر مہمان آیا اے تہاڈا بی بی جی۔

تارو: کی کہندا اے ایہہ جیون جوگا۔

مینا: تہاڈا مہمان آیا اے۔

بیرا: لہور توں۔

تارو: رب خیر کرے۔ لے مینا ایہوں کڑی نوں دُدھ دی بچی تے پیا چھڈ......

مینا: نانی اماں تہانوں پتہ اے ای اے ای نے مینوں ایتھے صحت Improve کرن لئی بھیجیا اے۔ کوئی بے بی سٹنگ واسطے نہیں گھلیا۔

تارو: اک توں تے اک تیری ماں۔ اک او کڑ عمر دی میم تے دو بجے اُدھر او لائی نتورا......

(ماسی جاتی ہے۔ ساتھ ہی مینا بددلی سے دُودھ کی بوتل لے کر بے بی کو پلاتی ہے۔ شوشو اور نینا داوی اماں کے جاتے ہی لالی پاپ نکالنے لگتی ہیں۔)

(کٹ)

سین 4

ان ڈور گہری شام

(برآمدہ نما لاؤنج میں آتے ہیں۔ یہاں صالح محمد بہت بڑا سا تربوز گود میں لیے بیٹھا ہے۔)

صالح: بسم اللہ بی بی بسم اللہ۔

ماسی: السلام علیکم......لے کہاں توں کتھوں صالح محمد بھرا۔ خیری صلاح۔ خیریت نال تے آیا ایں ناں؟

صالح: خیریت نال ای بی بی۔ مینوں تے منڈے کڑیاں ہنڈا ماریا سی۔ سویرے شام میںے

دیندے سن پئی ابا سکولے ساہنوں کے کھلون نئیں دیناہاں۔ ساہنوں سیر کرا کرانچی دی۔

ماسی: چنگا کیتا ای۔

صالح: لے بی بی میرا کم ہویا ریڈی میڈ کپڑیاں دا۔ دو دن نہ ہواں تے دکان تے بکری ماسا نئیں رہ جاندی۔ اوہ چندرے کہندے سن ابا سارے منڈے کڑیاں نیں سیر کیتی ہوئی اے اپناں چھٹیاں وچ۔ توں ساہنوں چڑیا گھر تیکر نئیں لے جاسکدا۔

ماسی: (مسکرا کر) چل چنگا ای کیتا اے۔ کماں کاراں نال ای مرداں دی شوبھا اے۔ پر سورج دی راتیں ٹھونگا لاہ لیندا اے۔ بندیاں نوں وی کھلون ملن دا ویلا ہونا چاہی دا اے...... ہور سُنا سوانی نال آئی اے؟

صالح: نہ جی اوہنوں تے ٹرین وچ اُلٹیاں آوندیاں نے۔

ماسی: علی...... وے علی بیرا...... اُوچی سن دا اے تے ہولی بولدا اے۔ بڑا سیاپا اے ایہدا وی۔

صالح: اچھے...... میں کہیا توں دل کنج بے دن کٹ دے او؟

تارو: فجر دے نال جوگی اے کر ماں آئی۔ توں دس صالح محمد...... کدی کسے گھر بار سُس اُتے سُنیا۔

صالح: اچھا۔ اپنی کُھلے دل والی۔

تارو: باورچی خانے دی چابی مینوں پھڑا چھڈی سو۔ میں کہندی آں پتر توں آپ گھی چینی کنڈھ کے دے نوکراں نوں۔ جھٹ گلے ہو جاندی اے میری گل سُن کے۔

صالح: لے ماسی۔ رئی تے توں ناراض تاجدار نال پر کم تیرا ایہہ ستھرا ای ہویا اے۔

تارو: دھیاں دا وساہ نئیں سی کر دی کدی لیلی۔ ہن میں جاناں تے کڑیاں ہکدی ویکھن وی نئیں آئی۔ توں دس صالح محمد دی پتر چھڈیا جاندا اے کسے تے جے پورا اعتبار نہ ہووے۔

صالح: ساڈا تے بھانویں پورا اعتبار وی ہووے بی بی تے دل نئیں مَن دا۔

تارو: ایس علی نوں ویکھو کھاں...... علی بیرا...... وے منحو...... طوطیا۔

(علی اندر سے آتا ہے۔)

بیرا: جی بی بی جی۔

تارو: کوئی پانی دھانی...... چاہ بسکٹ۔

(صالح اٹھتا ہے۔)

صالح: نہ بی بی میں فیر آواں گا انشاءاللہ...... ہن تے میں اوہیں باہر کوٹھی دے گیٹ تے نال پڑھیا تاجدار دا تے!

تارو: پر کوئی اے سوہنا لگدا اے تینوں منہ جاتا۔

صالح: اپنا گھر اے بی بی۔ میں کوئی پروہنا آں۔ لے فیر رب بیلی۔

تارو: (پلے سے دس روپے کا نوٹ کھول کر) میتھوں تے نکل گئیں ہندا صالح محمد ایہہ میرے بھتیجیاں واسطے تُوں مٹھائی لے جاویں۔

صالح: ایہہ ہن وادھے دی گَل اے بی بی۔

تارو: پھڑ کوئی تینوں بُجی دیندی آں۔

صالح: بی بی فیر حویلی وچ تُوں چِگادڑاں وسانیاں نیں۔ کمرے بند رہن تے چھتاں اوہنجے ای بولیاں ہو جاندیاں نیں۔ اوہ کملا ملکھیا ہویا تال ڈانگو سوٹی ہندا رہندا اے اوہیں۔

تارو: جدوں عنایت دی وہٹی آئے گی تے آپے بوہے کھڑکیاں کھل جان گیاں صالح محمد۔ پورا سوہجی دروازہ نظر آتا اے چوبارے توں۔

صالح: کرایہ چنگا پیا ملدا اسی۔ بے تو منندی۔

تارو: نہ سوہنیاں شیخ جی دا ہور طراں دا وچاری کرائے ولوں۔

صالح: تے ویچ ای چھڈو۔ گاہک میں لبھ دواں گا۔ تسی تے اینجے خوش او تُوں کول تہانوں کی دیندی اے حویلی؟

تارو: آلنا ویچ دواں اپنا؟

صالح: سوچ لینا تسی۔ میں فیر حاضر ہواں گا کل پرسوں۔

تارو: تُوں جم جم جی صدقے آتے جا صالح محمد۔ پر میرا کھیال کوئی نالی دے نِتر گئیں جیہڑے زناں نال رنگ بچے بدلن گے۔

ہیرا: کس لئی سدیا ای تسی بی بی جی؟

تارو: (کچھ پریشان سی ہو کر) جا ہیرا کم کر۔ (اپنے آپ سے) اسی جے کسے نوں سدیے وی تو اوس کدی مڑ آوتا اے۔

(ہیرا جاتا ہے اور پھر سے عنایت آتا ہے۔ اس نے چھتری کھول رکھی ہے۔ جب تک وہ ماسی کے بہت قریب نہیں آ جاتا' وہ چھتری نیچی نہیں کرتا اور اس طرح معلوم نہیں ہو سکتا کہ آنے والا کون ہے۔)

ماسی: عنایت؟

عنایت: جی ماسی جان۔

ماسی: ایہہ چھتری توں کیوں کھولی پھردا ایں؟

عنایت: میہنہ کنی توں حفاظت چاہی دی اے۔ اتھے کوئی پتہ چلدا اے کدوں بارش آوے تے کدوں بندے دا قیمتی سوٹ بھج جاوے۔

تارو: کم کریا کر دل لا کے۔ ایہو جیے موقعے گھٹ ملدے نیں پوتیا۔

عنایت: تسی پچھ لو بھابی جی نوں۔ میں کنی جان ماردا آں۔ نوکراں اُتے ہیڈ نیں۔ کلرکاں اُتے سپروائزر نیں۔ لوڈرزاتے میری نگرانی۔

تارو: تے آپ توں کی کم کردا ایں؟

عنایت: وسدا تے پیا آں وڈا صاحب آں۔ رعب پا کے کم کراوندا آں۔ ایہو تے خرابی ہندی اے تہاڈے لوکاں دی۔

تارو: عنایت تیرے پیچھے میں کی کجھ نئیں کیتا؟

عنایت: لے بیٹھو میرے وچارے دی ہسٹری۔ کھول لو میرا کھاتہ۔ کرو دیو مینوں بستے ب وچ۔

تارو: تیری بھابی نیں تیرے اُتے جیہو جئی مہربانی کیتی اے اوہدا کھیال رکھیں دل وچ۔ تیری تعلیم آلے بندے نوں نوکری نہیں ملدی۔ اوس نے تینوں وڈا صاحب بنا دتا اے اپنے کارخانے وچ۔

عنایت: تے فیدہ اوہناں دا ای اے۔ کم وی تے اوہناں دا چلنا ایں۔ لہر بہر ہو جانی اے۔ میرے جناں کم دا بندہ اوہناں نوں لبھنا ایں کدے ماسی۔

تارو: تر نا سکھیا نئیں تے مگر مچھاں نوں سکھیا۔

عنایت: لو تسی تے محاورے بولن لگ پئے او (اس وقت تاجدار آتا ہے۔ وہ بہت فکر مند سا نظر آتا ہے۔) لو وی تہانوں چھیتی چڑھ جاندا اے۔

تاجدار: اک گل کرنی سے تہاڈے نال اماں جی۔

تارو: بسم اللہ۔ توں عنایت کڑیاں دے کمرے وچ چلیں رتا کو میں آوندی آں۔

عنایت: میں وی اک گل کرنی سی تہاڈے نال چھیتی آجانا۔ لکنے نہ پا دینا مینوں۔

تارو: بچے تھوڑی دیر نوں میں آوندی آں آپے تیرے ول۔

(عنایت جاتا ہے۔)

تارو: بہہ جا تاجدار۔
تاجدار: اک مشورہ کرنا سی تہاڈے نال۔
تارو: مینوں کیہڑیاں متاں نیں کاکا۔ میری عمر دا بندہ تے مڑ کے بال ہو جاندا اے۔ میتھوں کج اُمید نہ رکھیں۔
تاجدار: تہانوں پتہ اے اماں جی کہ میری ترقی دا راز کس گل وچ مضمر اے۔
تارو: سو کھی سوکھی بولی دس تاجیا۔
تاجدار: جدوں میں یورپ گیا آں تے مینوں چنگی طراں علم سی کہ ابا جی میرے واسطے اوہ سب کجھ نہیں کر سکدے جس دی میں آرزو کرناں آں۔ ایسے لئی میں......
جدوں لیلیٰ نوں اپنے ول مائل ویکھیا تے۔ میری ترقی سی تے لیلیٰ نال اماں جی۔
تارو: بھیڑی تے چنگی سدھر وچ اک فرق اے تاجدار۔
تاجدار: جی اماں؟
تارو: سوہنی سدھر نوں مٹھا پھل لگدا اے۔ تے بھیڑی آرزو کوڑتنے ورگی ہندی اے۔ پیراں وچ مدھولوتے تالو تیکر کوڑا ہو جاندا اے۔
تاجدار: تہانوں پتہ اے لیلیٰ جرمنی جارئی اے؟
تارو: تے فکر کاہدا پتر۔ اوہدے نال یوسف اے تے اینھے میں کڑیاں کول آں۔ اتے رب دی رحمت آ۔
تاجدار: ایہو تے میں نہیں چاہندا۔
تارو: کی؟
تاجدار: میں نہیں چاہندا کہ یوسف اوہدے نال جاوے۔
تارو: تے توں آپ چلا جا نال۔ ایڈا تینوں اوہدا فکر اے۔
تاجدار: میں کس طرح جا سکدا آں۔ میں تے آخری Chapter لکھ رہیا آں۔ اپنی تھیسس دا۔
تارو: تے خیر صلاح اے تاجیا۔ سکیا بھراواں ورگا بھرا نال اے۔ فکر دی کوئی گل نہیں۔
تاجدار: میری تسلی نہیں ہوئی۔
تارو: کی پیا کہنا ایں۔
(اس وقت یوسف آتا ہے۔)
یوسف: لو میں سارے پاسے تہانوں لبھدا آیاں آں۔ ٹکٹ لگوا آئے آں میں تے لیلیٰ۔

(بازو اٹھایا ہوا ہے۔ پھونک مار تا ہوا آتا ہے۔)

تارو: میں ذرا عنایت دی گل سن آواں۔ (اٹھ کر چلی جاتی ہے۔)

تاجدار: اس طرف آ یوسف۔

یوسف: جی بھائی جان۔

تاجدار: میری طرف دیکھ ذرا۔

یوسف: جی فرماؤ۔

تاجدار: مینوں انج لگدا اے توں تے میں اکو فیکٹری وچوں نکلے آں۔

یوسف: جی کی مطلب؟

تاجدار: تیری تے میری پرسنیلٹی اکو جیہئی اے۔ اتوں تھج تے اندروں تھج۔

یوسف: جی؟

تاجدار: توں تے میں لوگز دے باوے آں۔ ساڈے وچ نہ کوئی ہڈی ہیکی نہ دماغ۔

یوسف: گل کی اے؟

تاجدار: میں لیلیٰ نال ایس لئی ویاہ کیتا کہ میں اس دے پیسے نال زندگی بنانا چاہندا سی۔ تے توں لیلیٰ نوں ایس لئی گلے نال لائی پھردا ایں کہ توں اک دوجا تاجدار ایں ہور قسم دا۔

یوسف: تسی میرے متعلق غلط قیافے لگا رہے او۔

تاجدار: اج صبح یکدم...... اچانک جدوں میں اپنی بھیڑی بوتھی نوں بڑی چنگی شیونگ کریم نال حجامت کر ریا سی تے مینوں اک دم لیلیٰ تے ترس آیا۔ وچاری۔

یوسف: جی؟

تاجدار: وچاری تاجدار پچھے نسی تے اوہنوں صدیاں پرانا منا ہویا کُجا جیہا لبھ گیا تے نویں یوسف پچھے نسی تے اوس نوں اک ایسی الیکٹرک کنار لبھ گئی جدے سارے تار ملے ہوئے نیں۔ میں ساریاں گلاں یعنی ایہہ سب کجھ کلیرس طریقے نال نئیں کہہ سکدا۔ میں اتنا خوبصورت نئیں کہ میریاں گلاں اتے تینوں یقین آ جاوے پر...... پر میں اک واری لیلیٰ نوں بچانا چاہنا آں۔

یوسف: کس گل توں؟

تاجدار: مینوں لیلیٰ نے وی ہزار روپے دا چیک دتا سی۔

یوسف: لیلیٰ بڑی شاہ خرچ اے۔

تاجدار: میرے پبلشرز وی ہزار روپیہ میتھوں منگدے سن۔ پر اوہ چیک میں تینوں دینا چاہندا آں۔

یوسف: میں۔ مینوں ویہہ ہزار داچیک؟ میں؟

تاجدار: اک شرط تے۔

یوسف: کی شرط جی؟

تاجدار: توں لیلیٰ نوں اپنے نال جرمنی نئیں لے جاویں گا۔ اوس نوں سبز باغ وکھانے چھڈ دے۔ اوس دی جھوٹی تعریف کرنی بند کر دے۔ اوس نوں معمولی ان گلیمرس شادی دا عادی ہو جان دے پلیز۔ خوشی نہ سہی قناعت دا اک چانس اوس نوں ضرور بخش دے۔

یوسف: پر جے اوہ نہ منی تاں؟

تاجدار: سب تیرے اختیار وچ اے یوسف۔ ممکن اے میری کتاب ایس چیک دی وجہ نال دیر تک نہ چھپ سکے۔ میں کدی ای دیر لیلیٰ نوں ایہہ نہ دس سکاں کہ میں وی ہزار کتھے گنوائے نیں۔ پر اک واری آخری واری لوگڑ دے باوے نوں چھنی گنڈی اُتے ترس آنا چاہی دا۔

یوسف: چلو۔ میں۔ آئی ایم اے پارٹی۔

(وہ دونوں چلتے ہیں۔ دوسری طرف سے عنایت اور ماسی آتے ہیں اور رُکتے ہیں۔)

عنایت: اکھاں ویکھیا اے میں۔ ایہناں اکھاں ماسی۔

تارو: ایہناں اکھاں دا میں کی اعتبار کراں۔ پنڈی ناہید اُتے شک پوا کے مینوں کڈیا۔ وے کیہڑے تغفل نال جوڑدا سیں میری طوک جیہنی دھی نوں۔

عنایت: آتے اوہ روز جو آوندا سی۔

تارو: دیا بیاہویا بچیاں آلا۔ ڈاکٹراں کول تے ساری خلقت آوندی اے۔ ناہید وچاری دا خط پڑھیا سی؟

عنایت: آہو پڑھیا سی بی بی دا خط۔ اینی توفیق وی نئیں سی ہوئی اوہنوں کہ مینوں سلام ای لکھ دیندی۔

تارو: خبردار جو تودھیاں بھیناں دی کوئی گل بنائی میرے سامنے۔

(یہ دونوں باتیں کرتے کرتے آہستہ آہستہ چلتے رُکتے دوسرے دروازے

سے نکل جاتے ہیں۔)

بنے منہ ای تیرا۔ اوہ تیرے کاروبار دا سربندھ بنا دے۔ تینوں اپنی فیکٹری وچ وڈا صاحب لوا وے تے توں اوہدے وچ کیڑے کڈھیں۔ شاواشے عنایت۔

عنایت: تے فیر یوسف نال دنی راتیں کیوں لگی رہندی اے بھابی۔

تارو: جے توں بہن مونہوں ایناں دوہاں دا ناں کٹھا لیا تے فیر ویکھیں...... بکناں چھوٹا لیلیٰ کولوں ...... اوہدے گھر وچ پلیا......اوتے تھلے دے بچیاں ورگا اوہناں دا پیار...... تیری کھوپڑی وچ تے گوارے دی کھاد بھری ہوئی اے عنایت۔ نالے کراچی شہر اے کوئی ساڈے لہور ورگا نہیں نکی جنی گل پھڑن آلا۔

عنایت: تسی تے مینوں ای کہنا اے سب نِج میری ماں جو نہ ہوئی حیات...... تسی تے مینوں ای جتیاں مارنیاں نیں۔ میں تہاڈے بُوہے اگے جو بیٹھا ہویا۔ تسی تے میرے وچ ای کیڑے کڈھنے نیں...... میں تھوڑا پڑھیا ہویا جو نظر آوناں ناں...... تہانوں...... اللہ کرے مر جائے عنایت۔

ماسی: عنایت۔ عنایت وے کاکا۔ بھیڑیا گل سن عنایت۔

(عنایت منہ بسورتا ہوا آگے جاتا ہے۔ پیچھے پیچھے ماسی جاتی ہے۔)

(اب دوسری جانب سے لیلیٰ گرم پانی کی بوتل سے بازو پر سینک دیتی ہوئی ہاتھ میں پاسپورٹ لیے گاتی ہوئی آتی ہے۔)

لیلیٰ: جا جا میں توسے ناہیں بولوں......

جا...... میں توسے ناہیں بولوں۔

جا جا...... جا میں توسے ناہیں بولوں۔ بولوں؟ بولوں؟

جا جا...... میں توسے ناہیں بولوں۔

(اس وقت یوسف ایک چیک دیکھتا ہوا داخل ہوتا ہے۔ لیلیٰ کو دیکھ کر چیک جیب میں ڈالتا ہے۔)

لیلیٰ: ایہہ کی اے یوسف؟

یوسف: اک عدد چیک اے!

لیلیٰ: چیک؟ تینوں کتھوں بلیا؟

یوسف: تیرا خیال اے جے توں مینوں سیاف دے چیک لکھ کے نہ دیویں تے مینوں کتھوں آمدنی ای نہیں ہو سکدی۔

لیلیٰ: پلیز بھئی اَج توں ایہہ ٹوں ٹوں بند۔ یوسف ایہہ ٹیکہ ٹھیک نہیں لگایا
تجی ڈاکٹر نے مینوں تے بڑی تکلیف اے۔

یوسف: لیلیٰ۔

لیلیٰ: خدا دے واسطے گھٹ روما نٹک ہویا کر۔

یوسف: میرا خیال اے کہ تینوں میرے نال جرمنی نہیں جانا چاہی دا۔

لیلیٰ: اچھا...... ؟ ہن جدوں جان وچ سوا ترن دن رہ گئے نیں تے صلاح بدلن لگی اے۔
ورھیاں بعد سدھر پوری ہون لگی اے تے توں۔

یوسف: میں اوتھے جا کے اپنا فیوچر بنانا اے۔ نواں ملک۔ زبان دی مشکل توں خواہ مخواہ......

لیلیٰ: امیر اور خوبصورت عورت نال ہووے تے مستقبل عموماً بہت جلد بن جاندا اے۔

یوسف: بھائی تاجدار بہت اداس ہو جان گے تیرے بغیر۔

لیلیٰ: جد تیکر کے پرانے ٹبرے وچ کے صدیاں پرانے ٹمردے دی اک وی ہڈی باقی اے
اوہناں نوں جیندی جاگدی لیلیٰ وچ کوئی انٹریسٹ پیدا نہیں ہو سکدا۔

(اس وقت ماسی لوٹتی ہے۔ ان دونوں کی پشت اس کی طرف ہے۔ وہ ان کی
باتیں سنتی ہے۔)

یوسف: بچے لیلیٰ...... کڑیاں کی کرن گیاں تیرے بغیر......

لیلیٰ: مینوں ہن اک ایسی آیا لبھ گئی اے جیہڑی بغیر تنخواہ دے اوہناں نوں ہِم چٹ کے
پالے گی۔ پہلے میرا نکلنا مشکل سی یوسف۔ پر خدا تیرا بھلا کرے۔ ذرا جنی خوشامد
نال میری سس میری مٹھی وچ اے۔

یوسف: بہت مشکل اے بڈھی زنانی دا بچیاں نوں پالنا۔

لیلیٰ: اوہ ایسے بھوک وچ اڈی پھردی اے کہ میں اوس نوں ماں بنا لیا اے۔ میں تے
عنایت نوں وی فیکٹری وچ نوکری دوا دتی اے۔ ہن کس طرح ہلے گی بڈھی چھ
مہینے تیکر۔

یوسف: کاہدی نوکری؟

لیلیٰ: بس سب نوں کہہ آئی آں چھ مہینے تیکر ایہہ لگیا پھرے اندر باہر ' ہر مہینے اینوں پنج
سو دا چیک کٹ کے دے دینا تے خبردار کوئی کم ایس توں لتا۔

(ماسی دکھ بھرے انداز سے جاتی ہے۔)

اوہ کوئی کم کرن جوگا تھوڑی اے چلو ترن ہزار دی ایہہ وی اک چٹی ای سئی۔

Scanned with CamScanner

چھ مہینے بعد عنایت کٹ آؤٹ......

یوسف: لیلیٰ......!!

لیلیٰ: کی گل اے؟

یوسف: میں تینوں نال نہیں لے جا سکدا۔

لیلیٰ: وچلی گل دس چھیتی تے ایویں نسیا بھجیا نہ پھر۔ کدی جھاڑی دے ایس پاسے تے کدے جھاڑی دے اوس پاسے۔

یوسف: (لجاجت سے) گل اے اے کہ جتھے توں میری منگنی کرائی اے یعنی...... جمیلہ...... دے گھر والے نہیں چاہندے کہ میں تیرے نال جرمنی جاواں۔

لیلیٰ: کی کی کی؟ کون نہیں چاہندے؟

یوسف: جمیلہ دے گھر والے۔

لیلیٰ: اینی چھیتی۔ اک مندری پا کے۔ فقط تکے جیتے اک فنکشن پچھوں توں اینا بدل گیا ایں...... میں...... میں اپنے ورھیاں دی شادی دی پروا نہیں کیتی۔

یوسف: تیری میری سوچ وچ بڑا فرق اے۔ میں بڑا Conventional آدمی آں۔ توں ہر بانہہ، ہر کندھ، ہر کوٹھا ٹپ کے خوش رہ سکدی ایں۔

لیلیٰ: شٹ اپ۔ بوہتا منہ کھولن دی ہن کوئی لوڑ نہیں۔ میں ہمیشہ تیرے اوتے ترس کیتا۔ ماے دا پتر سمجھ کے ہر مہربانی کیتی تیرے اوتے۔

یوسف: صرف ماے دا پتر سمجھدی سیں مینوں؟

لیلیٰ: تے ہور کی؟ میں سمجھدی ساں توں میری پکی سہیلی ایں۔ میرا دوست ایں۔ میرا پکہ ایں۔ سارے دا سارا۔ میں سمجھنی ساں محبت نہ سہی، دوست مل گئی۔ زندگی وچ ایہہ وی بڑی گل اے۔

یوسف: تے جیہڑے خط بارہ بارہ صفحے دے مینوں لکھدی سیں اوہ؟

لیلیٰ: (بہت اداس ہو کر) جدوں گھر دے کم کار کرن نوں اک فوج نوکراں دی ہووے تے اپنا بندہ اندروں کمرے دی کنڈی لا کے پرانیاں تہذیباں دیاں گلیاں سڑیاں ہڈیاں کھڈن راتوں رات بہہ روے۔ نکے نکے بچے گل نہ سمجھن۔ اپنے پرائے سب اپنی دولت دے پیاسے لگن تے فیر بندہ لئے لئے خط نہ لکھے تے ہور کی کرے؟

یوسف: میرا ارادہ اوہ سارے خط تاجدار بھائی نوں دکھان دا اے۔

(پرس کھولدی اے)

لیلیٰ: ویسے مینوں تے کوئی فرق نہیں پیندا یوسف...... اوہ خط میں تینوں نہیں لکھے۔ اوہ خط میں دنیا وچ کسے مرد نوں نہیں لکھے۔ اک بندہ میرے ذہن وچ میرے دل وچ بیٹھا سی اونوں ایہہ سارے خط میں لکھے سن۔ پر توں تاجدار دا دل نہ توڑیں۔ اوہ اگے میرے اوتے Dependent ہیگا اے۔ نہ کھل کے لڑ سکے گا تے نہ طلاق دے سکے گا۔ ایہہ لے۔

یوسف: ایہہ کی اے؟

لیلیٰ: تیرے چنے کُتے لئی روغنی ہڈی۔ دس ہزار دا ٹریولر چیک بنوا کے لیائی ساں میں تیرے لئی۔ تینوں فارن ایکسچینج دی لوڑ پوے گی۔ میرا خیال سی کہ میں جرمنی جا کے تینوں کوئی بزنس شروع کرا دیاں گی۔ پر لے پھڑ...... توں اس دا استعمال میتھوں چنگا کریں گا۔

یوسف: لیلیٰ......؟ یار توں میرے نال ناراض ہو گئی ایں۔

(چیک پھڑ لیندا اے۔)

لیلیٰ: میں تیرے نال کیوں ناراض ہونا اے یوسف؟ میرا تیرے نال کی رشتہ اے؟ پیسے دا رشتہ تے اونج وی کچے دا بیوپار اے۔ میری نانی کہندی ہندی سی پئی زنانی اودوں پرتیایئے جدوں کول دھن نہ ہووے تے مرد نوں اودوں آزمایئے جدوں اوہ دھن والا ہووے۔ آپی اصل نقل دا پتہ چل جاندا اے۔

(کٹ)

سین 4

ان ڈور   شام

(یوسف حیران کھڑا اے۔ بچیاں پلنگاں پر لیٹی ہیں۔ مینا کھڑی اے۔)

مینا: جے بن میں کسے دی آواز سنی تے میں غسل خانے وچ بند کر دینا اے تے باہروں لاک لگا دینا اے۔ سُنیاں اے تسی بچیاں نے؟

لیلیٰ: اماں جی کتھے نیں؟

مینا: اوہ تے لاہور چلے گئے نیں مامی جی۔

لیلیٰ: لہور؟ کیوں؟ کس ویلے؟

مینا: تسی نانی اماں نوں جاندے نہیں ناں' ایسے طرحاں چپ چاپ نکل جاندے نے۔
اسلام آباد وی ایسے طرحاں چھڈیا سی۔
اولڈ پیپل بڑے Whimsical ہوندے نیں ماں جی۔

لیلیٰ: ایہہ وی اچھا ای ہویا۔ بڑا بوجھ رہندا سی میرے دل تے...... توں آرام کر میں
آپے اپناں نوں سوا لواں گی۔

(مینا جاتی ہے۔ لیلیٰ Rocking Chair میں چھوٹی بچی کو لے کر Rock
کرتی ہے۔ سب بتیاں پہلے بجھا دیتی ہے۔ صرف ایک موم بتی میز پر اس
کے پاس روشن ہے۔ وہ بچی کو راک کرتی ہوئی آہستہ آہستہ گاتی ہے۔)

لیلیٰ: (لوری کے انداز میں) جا جا...... میں تو سے نا ہیں بولوں۔

(اس وقت تاجدار پیچھے سے آتا ہے اور کرسی کے پیچھے چپ چاپ کھڑا
رہتا ہے۔ آنسو آہستہ آہستہ لیلیٰ کی گالوں سے اس کی بچی کے سر میں
جذب ہوتے ہیں۔)

(کٹ)

٭٭٭

قسط 11

کردار

ماسی تارو

عنایت

صالح محمد

بتول

ملکھیا

جان محمد...... ماسی تارو کا بھائی۔ عمر چالیس برس

خوشی محمد...... جان محمد کا بیٹا۔ عمر پندرہ سال

سین 1

ان ڈور　　　　دن

(حویلی میں ماسی تارو آئی ہوئی ہے۔ ہم اسی آنگن میں موجود ہیں جہاں پہلی قسط سے چلے تھے۔ اس وقت ماسی ہاتھ میں چھابا لیے روٹی کے چھوٹے چھوٹے ٹکڑے کر کے فرش پر پھینک رہی ہے۔ فرش پر کچھ جنگلی کبوتر پھر رہے ہیں۔ ماسی اندر جاتی ہے۔ یہاں وہ اچکن اور ٹوپی کو عین بین پہلے سکرپٹ کی طرح محبت سے جھاڑ کر کھونٹی پر لٹکاتی ہے۔ باہر سے "ہائے میں مر گیا" کی آواز آتی ہے۔ ماسی جلدی سے باہر جاتی ہے۔ عنایت کو بھڑ کاٹ گئی ہے۔ اس وقت وہ ایک لمبا ڈنڈا جس پر گول بُرش بندھا ہے' ہاتھ میں لیے اُچھل رہا ہے۔)

عنایت: میں کہندا ساں ایتھے حویلی وچ میں نہیں بچنا۔ مر گیا...... مَیں۔ وِنڈ دیو بھیلیاں چیسے ......پڑھ لو سورۃ یٰسین......وے دیو کوئی قربانی......اللہ واسطے۔ مَیں گیا مَیں......(ماسی گھبرائی ہوئی پاس آتی ہے۔)

ماسی: کی ہویا ای عنایت۔ عنایت کاکا۔ کی لڑ گیا اے۔

عنایت: موت۔ میری۔ میں چنگا بھلا وڈا افسر ہو گیا سی لوکو۔ اگے پچھے میرے نوکر ملازم۔ پر مینوں تے شریکاں مروایا۔

ماسی: کجھ بول وی مونہوں پھٹ وی کی ہویا ای۔

عنایت: چوبارہ نحش اے ماسی اوتھے۔

ماسی: کی ہےیا چوبارے وچ؟

عنایت: توں وی نکا بچی جا ماسی۔ نہ ڈوھ لیاویں نہ کھنو۔ مر جا عنایت۔ کس پچھنا ایں تینوں۔ ماں میرو......اصلوں بجھد۔

(اس وقت ملکھیا ہاتھ میں جھاڑو لیے اوپر والی منزل سے اُترتا آتا ہے۔)

ملکھیا: لاہ چھڈیا اے۔ چل بُن۔

عنایت: بُن کی فیدہ۔ جدوں میری عزت ای پی لئی چورنے۔

ماسی: ہویا کی اے ملکھیا؟ زردی کیہو جہی پائی ہوئی اے تُساں۔

ملکھیا: کجھ نہیں ماسی لاہ چھڈیا اے ککھڑ چل بُن۔

ماسی: کاہدا کھکھڑ؟
ملکھیا: بھونڈاں دا کھکھڑ۔ اتے پڑچھتی کول سی ماسی۔
عنایت: مینوں کہندا سی ماسی' چل لاہ کھکھڑ۔
ملکھیا: توں تاں کھکھڑ توں ڈر کے کمی تے جا چڑھیا ساں۔
ماسی: کتھے لڑے نے بھونڈ عنایت؟
ملکھیا: اک تُھبدا بھونڈ و چارہ۔ تواں تواں کھعب ہلان آلا۔ اوہدے کول تے ایس واہر پا دتی اے ماسی۔ اجے لڑیا کتھے؟
عنایت: تینوں لڑوا دے پتہ چلدا۔
ملکھیا: تے مینوں بھلا کدے لڑیا اے بھونڈ۔ کئی واری بھڑ دے ورگا بجیا پر تیرے وانگوں بھونپو وچ خبر نئیں کڈھا دتی۔
تارو: چلو۔ بس کرو۔ لیا وکھاکھاں۔ کتھے لڑیا ڈنگ کڈھ دیواں۔
(اب عنایت ہاتھ دیکھتا ہے۔)
عنایت: پہلاں تے کھریا اتھے گٹ تے ای بیٹھا سی۔ فیر اتھے ماسی ڈھون اُتے۔ میں وی ڈریا تے نئیں اک ہتھ ماریا تے...... تے فیر ماسی اتھے متھے اُتے پولا جیہا آ بیٹھا۔ سیانے کاں وانگوں۔
(اب ملکھیا اس کی پیٹھ پر جھاڑو مارتا ہے۔)
عنایت: ویکھ لے ماسی۔
تارو: پراں ہو ملکھیا۔ کی پیا کرنا ایں؟
ملکھیا: لو جی۔ بی بی۔ ایہہ بھونڈ سکا وچارا۔ کھری نپ دتی اے ایہدی۔ کتھے ہور نہ اڑ جا وے ناساں تیکر۔
(اس وقت پہلے سکرپٹ والی لڑکی ہاتھ میں بالٹی لئے آتی ہے۔)
لڑکی: سلام علیکم ماسی۔
تارو: آجا۔ آجا۔ کھلو کا ہنوں رہی ایں۔
لڑکی: میں کہیا کوئی پروہنے آئے ہوئے نیں۔
عنایت: سانوں تے ساڈے پروہنے گھروں کسے پروہنے نئیں منا۔ ہتھ وچ برش پھڑا کے کندھاں توں جالے ای لھوانے نے۔
تارو: چل کے کمرہ صاف کر دتی دونویں۔ بھرا جان محمد آگیا تے اوہنے اوتھے ای ٹھہرنا

ایں خیر نال۔ سارا موچی دروازہ نظر آندا اے چوبارے توں۔

ملکھیا: چل اگے۔

عنایت: توں ہو اگے۔

ملکھیا: کیوں میں کوئی توپ داگولہ آں کہ اگے لگیا پھراں۔

عنایت: تے میں کوئی پاگل کتا آں پئی دوڑ دوڑ کے پیا چک ماراں پچھلیاں نوں۔

(لڑکی مسکراتی ہے۔)

ملکھیا: اگے توں لگ وحڈے بھرا واگوں شاوا۔

عنایت: توں ای ماما بن جا گھڑی دو گھڑی واسطے۔ چل صدقے گیا بھنج اں۔

تارو: کی پیا بندا اے ملکھیا۔ اک اُنج میں اپنے چینڈے کر کے مرن جوگی آئی آں۔ اک تسی دونویں قینچی چاقو بنے بندے او سویر توں۔ چلو چپ کر کے لگ اگے مُنڈیا۔

ملکھیا:
عنایت: } کون جی میں۔

تارو: دونویں۔

(اب ماسی چرخا رکھ کر بیٹھ جاتی ہے۔)

(عنایت اور ملکھیا جھاڑو اور ڈنڈا لے کر اکٹھے ایک دوسرے کو دیکھتے جاتے ہیں۔ لڑکی ماسی کے پاس بیٹھی ہے۔)

ماسی: کندھ کوٹھے نوں چار دیہاڑے نہ پوچھو تے ڈگن ڈھیہن لگ پیندے نے۔ بندے دی کاٹھی تے ایہناں توں وی کمزور اے۔ کیوں بتول تگڑی ایں کا کی؟

بتول: میتوں تے بنے ماسی حفصہ نے دسیا پئی توں آگئی ایں بی بی۔ میں بولی لیائی آں تیرے واسطے ماسی۔

ماسی: جیوندی رہو۔ کیتھے ماں نے تیرا سر بندھ کیتا کہ نہیں؟

بتول: نے ماسی۔ ابا لیایا تیرے پچھوں اک بجھ۔ کہن لگا اجے تجر نواے۔ اگے اگے ویکھیا جے تسی بی بی اوہ مارکھنڈ چندری ترکالاں ویلے جو ابا چون لگا تے اجھے پسلی وچ لت ماری نُوں ہیجلی نے۔ سارا دن ابا اوہدے سنگاں نوں تیل ملدا رہیا اے۔ تے اوس کمینی بھیڑی کالے منہ والی نے ابے نوں وحڈے ہسپتال جا پہنچایا۔

(آہستہ) منگنی شگنی کتھوں ہونی سی فیر۔

ماسی: ہائے ایہہ تے بُری خبر سنائی کُڑیے۔ ہُن کی حال اے منظور دا؟

بتول: چنگا اے ماسی۔ اجے وی مینہ کئی ویلے پیڑ ہندی نسو وکھی وچ۔

(اب بتول اوپر کی طرف دیکھتی ہے۔)

بتول: ماسی ہُن توں بھرا عنایت دا ویاہ کر دے۔

تارو: ویاہ!

بتول: ویکھ تاں ماسی کنی تھوودر کی حویلی اے۔ تے توں وچ نُتی ہوئی بوکی واگوں پے رہنی ایں۔ ہائے ہائے واچھڑ پھوہار ویلے کوئی اندر بار منجی کرن نوں ہو جاندا اے۔

(تارو لمبی سانس لیتی ہے۔)

بتول: ماسی میری اکھ وچ دارو تے پاوے صدقے۔ ایہہ قصور یجے نے ناں۔ ایہناں دی نونہہ نے تے ساریاں وچ دھما دتا سی ماسی پئی منظور دی وکھی نوں پڑوال دی بماری اے۔ توں دس خاں ماسی جے پڑوال ہُندے تے تیرے دارو نال آرام آوندا سی۔ (ماسی اٹھتی ہے۔)

ماسی: کھریا کتھے رکھیا سی تیرا دارو۔ میں ویکھنی آں۔

(ماسی اندر جاتی ہے۔ اوپر سے عنایت بھاگا بھاگا آتا ہے۔ پیچھے پیچھے ملکھیا جھاڑو پر مری ہوئی چھپکلی رکھے اُس کے پیچھے ہے۔ پہلے عنایت اِدھر اُدھر بھاگتا ہے پھر بتول کے پیچھے کھڑا ہو جاتا ہے۔)

عنایت: لے ہُن سٹ کھاں کِرلی میرے اُتے۔ وکھا کھاں اپنا جگرا۔

ملکھیا: توں اگیوں ہٹ جا بی بی بھین۔

عنایت: لے ایہہ میری بی بی بھین نہیں۔ نہ بنیں بی بی بھین۔

ملکھیا: کدے تے بی بی جاوے گی ناں۔

عنایت: بنے تے ماسی آوے گی ناں۔

(اس وقت ماسی تارو آتی ہے۔ ملکھیا چپ چاپ اوپر کھسک جاتا ہے۔)

تارو: ایہہ ملکھیا کیوں کھسک گیا اے؟

عنایت: (پیچھے جاتے ہوئے) بزدل اے ماسی۔ میرے اگے دیوا نہیں بلدا وچارے دا۔

(دوا ڈالتی ہے۔)

(اس وقت جان محمد ایک آٹھ نو برس کے لڑکے کے ساتھ وارد ہوتا ہے۔)

جان: (باہر سے) کوئی ہیگا کرماں آلیو۔

تارو: ایہہ تے جان محمد دی آواز لگی مینوں۔
جان: (اندر آتے ہوئے خوب سامان اٹھایا ہوا ہے۔ ساتھ ہی لڑکے نے سر پر ایک چاٹی اٹھا رکھی ہے۔) السلام علیکم گھر آلیو۔
تارو: بسم اللہ۔ بسم اللہ۔ جی آیاں نوں۔ لے ایہہ کاکا خوشی محمد ہوندا اے۔ ماشاءاللہ۔ (جان محمد سے ملتی ہے۔)
جان: اگاں ہوں کے پھوپھی نوں مل۔
خوشی: کس طرح ملاں ابا۔ سر او تے میرے اچار دی چاٹی بٹھا چھڈی اے۔
جان: اچار دی چاٹی اے کوئی ایٹم بم تے نئیں۔ (لڑکی چاٹی اتروا تی ہے۔)
خوشی: ایہہ کا کی کیہڑی اے میں سیانی تے نئیں۔
تارو: ایہہ منظور دی وڈھی کا کی اے۔
جان: لے شاوا۔ ایہہ تے ووھیری جوان ہو گئی اے۔ میں تے سمجھیا ساں عنایت دی منگ اے۔
بتول: سلام ماما جی۔
جان: وعلیکم سلام۔ جیوندی رہ پتر۔ (سر پر پیار دیتا ہے۔ تارو خوشی محمد کو گلے سے لگاتی ہے۔)
بتول: ماسی میں سویرے آواں گی۔
تارو: کجھ گھڑی دو گھڑی بہندیوں بتول۔
بتول: فیر سہی ماسی۔ سلام علیکم۔ (چلی جاتی ہے۔)
تارو: میں ہنے آئی جان محمد۔ (جاتی ہے۔)
جان: اوئے بہوتی کھیچل نہ کریں۔ میں ٹیشن تے منڈے نوں رجا کے لیایاں آں۔
تارو: (آف کیمرہ) لے دس کھاں۔
خوشی: ابا......
جان: (اپنا سامان ٹھکانے لگاتے ہوئے) کی آ؟
خوشی: چڑیا گھر کدوں لے جاویں گا مینوں؟
جان: وے تاں نجوتی دا۔ پنڈیا نئیں تے اُچکیاں نوں خبر وی ہو گئی۔ اوئے ساوے لے۔ چڑیا

گھر کوئی نسی جاندا۔

خوشی: تُوں تاں ای اگے کہندا سیں کہ لہور اپڑ دے ای مینوں چڑیا گھر وکھاویں گا۔

جان: پر ای اگے کہندا ساں ناں..... ہن ایتھے مینوں کوئی ڈری ماری اے؟

خوشی: میں ای نوں جا کے سب کجھ دسنا ایں ابا!

جان: چنگا چنگاں ماں دیا آ C.I.D.A چپ کر۔

خوشی: (دو لمحے بعد) ابا!

جان: ہُن کی آ؟

خوشی: ایتھوں شالامار کِنّی دور آ؟

جان: ایتھوں؟

خوشی: آہو......

جان: (دو قدم دور ہو کے) ایتھوں کے ایتھوں؟

خوشی: جتھوں تُوں کھلوتا ایں۔

جان: ایتھے دا تے پتہ نئیں پر جتھے میں پہلاں کھلوتا سی اوتھوں ہونا اے ایہو کوئی پنج ست میل۔

خوشی: پیدل اپڑ جائی دا کہ رکشا کرانا پیندا اے؟

جان: اوئے بہہ جا وڈا شوقین سیراں دا۔

خوشی: (منہ پرے کر کے جھوٹ موٹ) میں ای کول جانا ایں ابا۔ تُوں مینوں ای کول چھڈ آ..... تُوں نئیں جاناں تے مینوں رستہ دس دے۔ میں پیدل اپڑ جاواں گا۔ میں ای کول جانا اے۔

جان: (خوشی کے سر پر پیار کرتے ہوئے) بے تاں سوہری دا۔ کم عقل۔ چندرا شُہدا۔ اوئے اسی نہنے نہا دھو کے کجھ کھا پی کے سالم تانگا کراواں گے فیر اک اک بوتل ٹھنڈی پی کے اللہ داناں لے کے اک دوجے دا ہتھ پھڑ کے چلاں گے شالامار۔ شاہی قلعے تے چڑیا گھر۔ پیو نال آیا ایں۔ لہور کوئی مخول اے بچُو......!

(تارو لمبے لمبے گلاسوں میں دودھ لاتی ہے۔)

تارو: ایہہ کوئی وٹیا بیٹھا اے جان محمدا۔

جان: اوئے کوئی نئیں ایدھی طبیعت اپنی ماں تے گئی اے۔

تارو: کی مطلب؟

جان: بتر کھبی بدلی آ ایدھی ماں۔ نہ پورا میرا نہ چھوڑ چانن۔

خوشی: میں دساں گا ای نوں ابا۔

تارو: ناں کاکا۔ وڈیاں دیاں شکایتاں نہیں لائی دیاں۔

جان: توں لان دے سو۔ میں کوئی ڈردا آں۔ ایدھی ماں توں۔

تارو: لے گلاس پھڑ تے اوتے چلا جا۔ اوتھے بھرا عنایت وی ہوندا اے۔ سلام کر آ اونوں۔

خوشی: میں نہیں جاناں اُوتے۔

جان: اوئے کیوں نہیں جاناں توں اُوتے؟

خوشی: بھرا عنایت مینوں ٹھوڈے ماردا ہندا اے۔

تارو: ہائے ہائے اوہ کیوں؟

خوشی: جدوں تسی پنڈ آئے سی بکرا عید تے۔ شیخ جی دے مویاں بعد......

تارو: لے اوہ تے تن سال پچھے دی گل اے۔ جا شاوا شے۔ بڑا پیار کرے گا عنایت تینوں۔ نالے اونوں سد لیاویں ڈ سیں ماے ہوری آئے نیں۔

(خوشی بادل نخواستہ جاتا ہے۔)

جان: ایہہ عنایت خیر نال اجے اتھے ای اٹکیا ہویا اے کھوٹے پیسے وانگوں۔

تارو: اوہدا وچارے دا کون اے؟

جان: یتیم خانہ کھول لے کھاں سڑکاں تے پھردے آوچارے مُرساں دے حساب نال۔

تارو: اپنیاں دا تے وچار کرنا ای پیندا اے۔

جان: توں وچاری آپ رنڈی تتی۔ تینوں تے گھر بہہ کے خدمتاں کراونیاں چاہی دیاں نیں نوہاں کولوں۔

تارو: اللہ توں وی منہ وکھانا اے جان محمدا۔

جان: تیرے دماغ وچ مُدھ توں کیڑا آ ستارو۔ پانی وگے لبندے نوں تے جانا اے توں چڑھدے نوں۔ دنیا جاوے بجے پاسے تے توں جاناایں کھبے پاسے۔ دنیا بجاوے مُرلی تے توں بجانا اے ڈھول۔

تارو: میں تینوں جس کم واسطے سدیا اے اوہ۔

جان: کھریا تیرے نال شیخ وچارے کج کئی اے دنداں وچ جیبھ رکھ کے کھڑی کمان ورگا تے دماگ اے تیرا۔ منٹ وچ زنگ۔

تارو: پہلے گھر دا بندا بلایا سی پچی نیائے کرے گا۔

جان: وس کھاں آیا نہیں؟ چھوٹا کھلون نہیں ویندا۔ سوانی میری دے اونچے گھر دیاں وچ ورور ہندا اے۔ کی ہاجراں دے کن وی نے سن برساتاں وچ اوہ کم وگڑ گیا۔ میں کوئی ویہلا ساں 'تیری تار اپڑی تے میں نکیا نہیں اک منٹ وی۔

تارو: عنایت دا کجھ کردا ایں۔

جان: چٹے ہاتھی دا کی کری دا آ..... وچ چھڈی دا کسی چنگی آسامی نوں بھال کے۔

تارو: واہ جان محمد ا۔

جان: تیری پر اوہی گل اے۔ میں ہاتھی نوں کیہ وچ پاونا اے۔

تارو: کیہو جیہاں گلاں پیا کردا ایں۔

جان: ناداناں آلیاں گلاں نہ کر ستارہ۔ عنایت دے ہتھ وچ پھڑا کر اپنجی دا کرایہ۔ نال منہ دے دو وناں دا راشن تے کیہ سو جامیاں رام بھلی کرے گا۔

(اس وقت عنایت بھاگا بھاگا کوٹھے سے آتا ہے۔)

عنایت: آہا جی ماما جی آئے۔ ساڈے ماما جی آئے۔ (دور سے آکر ماے کے گلے لگ جاتا ہے۔) ہن کوئی ساہنوں کجھ کہہ کے تے ویکھے۔

(ماما بھی خوش خلقی سے جپھی ڈال لیتا ہے۔)

عنایت: تہاڈے ویاہ تے میں سربالا بنیا سی ناں۔ مڑ ساہنوں کوئی برات وچ وی نال لے جان نوں تیار نہیں ہویا۔

تارو: لے ہن توں دس ماے نوں ساریاں گلاں تے میں ہانڈی نوں دو گیڑے دے آواں کفگیر نال۔

(تارو جاتی ہے۔)

ماما: جوان کوئی کم کار دی سُنا۔

عنایت: کم کار بڑا ماما جی۔ پر میں وچاری بڈھڑی ماسی نوں چھڈ کے وکھ کیویں ہو جاواں؟ ایدے کوئی تھیڈے کھان دے دن نے کلی دے۔

ماما: شاوا وئی۔

عنایت: میری ماں نے مردیاں ویلے آکھیا سی۔ میں تینوں عنایت بخشنا نہیں۔ جے توں میری بھین نوں چھڈیا۔ دسو ہن جے میں ماسی نوں چھڈ دواں تے مرن آلی نوں کی منہ دکھاواں گا ماما جی۔

ماما: سنیا سی ستارہ تینوں کھو کھاپوا کے وتا سی۔

عنایت: دتا کیوں نہیں سی۔ دتا سی۔ میں کوئی مکرنا آں۔ پر میتوں اک بولی مار دتی سی۔ شیخاں دے منڈے نے۔

ماما: کیہڑی بولی؟

عنایت: شیخاں دا منڈا کہن لگا اے بے غیرت بڈھڑی مائی دے ناویں نال کمائیاں پچیاں کرناں ایں۔ رب دی سونہہ ماما جی میں شاموں لاکھوکھا وچ کے رقم لیا دتی سی ماسی نوں۔ بچہ تو بنا شک اونوں بلا کے۔

ماما: ہلا...... تے اوہ جتیاں دی دکان دا کیہہ بنیا؟

عنایت: لاہ تو اپنا نپولا۔ تے کر دیو میرا سرپولا۔ کڈھائی سی جتیاں دی دکان۔ وچ کیر یپ سول دے بجے' وچ اُچی اڈی دیاں گرگابیاں' وچ منڈیاں دے ٹینس شو۔ کوئی اک سامان سی وچ۔ بلے بلے کوئی اک قسم دا جتا سی وچ بلے بلے۔ سونہہ رب دی میں دکان وچوں نکلیاں تے ننگے پیر ساں ماما جی۔

ماما: پر دکان نوں کی کیتا توں؟

عنایت: اوتھے وی اوہی گل؟

ماما: کیہڑی گل؟

عنایت: میرا بھائی وال آکھن لگا پئی ایہہ دکان ویچ کے اک نویں دکان پا یئے۔ لائلپور چل کے۔ میں صاف کہہ دتا توں اپنی ماں چھڈ دیویں۔ میں اپنی ماسی نوں چھڈن آلا نہیں۔ بڑیاں مہربانیاں نے میرے سر تے ماسی دیاں۔

ماما: عش کے جوانا۔

عنایت: ماما توں بھانویں میتوں چندرا کہویں۔ دنیا بھانویں میتوں لکھ کہوے۔ میں ماسی دے ٹکڑیاں دا بھکھا نہیں' رزق بڑا میتوں۔ ویکھو میں جوان آں' سوہنا آں' تندرست آں' کوئی مار وگی اے میتوں۔

ماما: نہیں بھئی۔

عنایت: فیر میں ایک چنگی جوگی کمائی وی نہیں کر سکدا۔

ماما: تے کرم داد کول رہنا سی۔ پٹیلیاں دا بنیاں سن اوتھے۔

عنایت: تو کوئی مشکل کم سی سکوں لسی نمھن دا اکھل سی۔ پر ماسی تے نال نہ گئی میرے۔

ماما: لے اپنی ولوں تے میں تینوں ایتھوں کڈھان آیا ساں ایتھے گل ای ہور نکلی۔

عنایت: تسی حکم کرو۔ میں ہنے نکل جاناں آں۔ بزرگاں دی بے ادبی تے اسی کدی کیتی ای

تسیں ماما جی۔ تو سلام علیکم۔

(اس وقت صالح محمد آتا ہے۔)

صالح: میں آجاواں بی بی؟

جان: کون اے؟

صالح: میں صالح محمد۔

جان: (پہچانتے ہوئے) اوئے توں کریے لوہار دا پتر گنڈیری تے تسیں؟

صالح: لے گل کر جان محمد بھل گیاں بیلیاں نوں۔

(دونوں بغل گیر ہوتے ہیں)

صالح: بی بی نال میں اک گل کرنی سی۔

عنایت: میں سد لیاناں آں ماسی نوں۔ (اندر کی طرف جاتا ہے۔)

صالح: بلے بلے چنگا چر با بایا ایں اصلی گھی کھا کھا کے۔

جان: تینوں کج لبھدا اجو تسیں بھیڑیا۔ کٹ پیس ہو گیا ایں۔ آپی وی کپڑیاں دی دکان تے بہہ بہہ کے۔

صالح: خیر اں تے خوب رکھنا ایں لہور دیاں۔

جان: خیر اں ای سارے پاکستان وچ لہور دیاں ہندیاں نے۔

صالح: خیر نال آیا ایں۔ کسے مقدمے دی پیروی وچ تے تسیں آیا کتھے؟

جان: خوشی محمدا کتنے وناں دا مگر پیا ہویا سی چنگی ابا لہور وکھاوے اک واری۔ اُتوں آ گئی ستارہ دی تار۔

صالح: بی بی دی تار۔ کیوں خیر نال۔

جان: اجے کوئی کھول کے گل تے تسیں کیتی اوس پر کج عنایت وانگدا اے۔ اندروں بھری بیٹھی اے ستارہ اوتوں گل دا پالن پئی کردی اے۔

صالح: میں تے کئی واری بی بی نوں آکھیا اے حویلی کرائے تے چڑھا دے۔ آپی وی رج کھاتے عنایت دا وی ڈنگ ٹوری جا۔

جان: ایہہ تاں چنگی مت اے۔

صالح: پر اوہنے حویلی کرائے تے تسیں دیتی۔

جان: کیوں؟

صالح: نکھ ونگا و دھن لگ جاوے تے سدھا گھٹ ای ہندا اے۔

جان: اچھا!

صالح: مینوں آپ لوڑ سی حویلی دی۔ میں بی بی دے پچھے گیا ساں پنڈی۔ پر او کہندی اے شیخ صاحب دی روح ناراض ہووے گی۔

جان: کملی ہوئی اے ستارہ۔ ایس توں چھٹ کے تے شیخ صاحب نیاز دیندے ہونے ویں۔ ناراض او ہناں نے کاہنوں ہونا اے۔

(اس وقت منہ پر گلاس سے پانی کے چھینٹے دیتا ملکھیا آتا ہے۔)

ملکھیا: چنگا بھئی عنایت سوہنی کیتی اے میرے نال۔ جھاڑو پھیرے ملکھیا تے پانی تروکے عنایت۔ روشندان صاف کرے ملکھیا تے ڈوری کھچ کے شیشہ کھولے عنایت۔ بوہے دھوئے ملکھیا تے اندر باہر دلیز ٹپے عنایت۔

صالح: ہن توں کی ہویا ای ملکھیا؟

ملکھیا: لکھ ڈگ پیا اے کوئی۔ سلام ماما جی لو میں تے ویکھیا ای نہیں۔ جی آیاں نوں۔

جان: راضی ایں؟

ملکھیا: راضی خوش۔ تسی سناؤ۔

جان: اللہ دا بڑا کرم اے۔ دو مربعے جھوٹا پیا کھلوتا اے۔

ملکھیا: لو میں نس کے بوتلاں لیاواں تہاڈے لئی۔ او عنایت کتھے اے بھا صالح؟

صالح: بیٹھا ہوتا اے بی بی دے گوڈے نال لگ کے۔

(اب تارو اور عنایت اندر سے آتے ہیں۔ تارو دوپٹے سے ہاتھ پونچھتی آتی ہے۔)

تارو: لو بڑیاں رونقاں لگیاں ہویاں نیں اج تے۔

صالح: آپی بی سلام علیکم۔

تارو: جا او توں خوشی محمد نوں سدھ لیاو میں حلوہ کیتا اے اوہدے لئی۔

عنایت: (زبان ہونٹوں پر پھیرتے ہوئے جاتا ہے۔) حلوہ جی۔ حلوہ۔

جان: اتھے بہہ جا ستارہ۔ تے گل کر۔ ایہہ بھرا صالح وی آیا ہویا اے سبب نال۔

تارو: ایس عنایت دا کج کر۔ میں کنی دیر بیٹھی رواں گی ایدے اُتے جندرا بن کے۔

جان: گل وائسہ نہ کریں ستارہ۔ توں اوہناں بندیاں وچوں ایں جیہڑے اپنے وڈے دی دوا وی دو جے نوں پیا دین واہ واہ کھٹن لئی۔ پئی ویکھو کنی چنگی جنانی اے مردی جاندی اے پر اپنی دوا وی دوجیاں لئی رکھی ہوئی سو۔

تارو: کی مطلب؟

جان: توں کھٹن ڈیئی ایں جگ وچ شوبھا۔ عنایت وچارے نوں ٹل وانگو لٹکایا ہویا اے گل نال۔ وجدا جاندا اے ٹل لوکاں نوں ہشیار کرن لئی۔ جان دے اوہنوں اپنی راہ۔ تیرا ساتھ رہیوں ٹٹیا۔ توں اوہنوں کا ہدی سزا پئی دیندی اے جھلیے۔ کیوں بھرا صالح؟

صالح: آہو جی۔ بی بی چڑھاوے حویلی کرائے تے 'تے۔

تارو: کھلو اتھے ای جان محمد ہتھلیاں گلاں کھادی کڑھی۔ ہمن میں لے کے گئی آں عنایت نوں گھرو گھری اپنی شوبھا لئی؟ دس میں اپنی شوبھا لئی دوجے گھراں وچ کھے کھادی اے۔

صالح: دھی پتر کول بندہ جاندا ای اے کدے نہ کدے ایہہ کھے کھائی اے؟

تارو: توں خط پا کے پچھ لے تاجدار نوں۔ اوتھے میں کِنتاں کھپی ساں ایس عنایت پچھے کراچی وچ۔

جان: تے کرن دیندیوں ایہوں اوتھے نوکری۔ تیرے خط توں تے لگدا سی پئی توں خوش ایں اوتھے۔

تارو: توں کی پیا سمجھتا ایں۔

جان: میں اتھے آ کے ایہہ سمجھیا آں پئی توں بنی ہوئی ایں خزانے دا سپ۔ توں گھرو گھری پھری ایں عنایت نوں لے کے تے دکھایا اے توں ساری جگ نوں پئی توں کنڈی شیرنی ایں تے کِنّا پالن کیتا اے توں اپنے کہے دا۔

تارو: میں عنایت دی نوکری اوہدے کاروبار واسطے سارے دھکے کھا دے نیں۔

جان: دھکیاں دی کی لوڑ سی۔ اتھے بیہندی ارمان نال۔ حویلی چڑھاندی کرائے تے۔ نالے آپ کھاندی نالے عنایت دا منہ بھردی۔ پر ایس گل وچ تیری نیکی دا چرچا کیویں سی تاں ہوندا۔ لوکاں ایہہ سی تاں کہنا جو ماسی نے بھتیجے واسطے کیتا کوئی ماں نہ کردی...... ہلا......؟

تارو: میں صالح محمد نوں دس دتا اے کئی واری میں حویلی کرائے تے کیویں چڑھا سکدی۔

جان: بیٹھی ہوئی ایں ناں سپ وانگوں حویلی وچ۔ جوان دھی ہت نوں حصہ ونڈ اکے شریف جا کے اللہ اللہ کر کوئی مجھلی پا کے خدا نوں یاد کر۔

صالح: بوہتا ای کھروا بولن لگ پئے او بھاجی تسی۔

جان: ویکھ ویر مینوں ایس نے نیائے کرن واسطے سدیا اے تے نیائے ایس گل دا ایہہ ہیگا کہ حویلی ایہہ دیوے ویچ تے ونڈے پیسہ دھی پتراں نوں تے عنایت نوں کھوے نہ میرے پلے کج ہیگا تے نہ میں دین جوگی آں۔ پر ایس گل وچ ایدھی شوبھا نئیں ہوئی کوئی۔

تارو: گل ایہہ ہیگی جان محمد۔ پئی ایہہ حویلی میرے ناں کیتی ہوئی اے شیخ صاحب نے۔ ایدھا میری اولاد نال کوئی تعلق نئیں۔

جان: ویکھیا تسی۔

(اسی وقت خوشی محمد آتا ہے۔)

خوشی: ماسی اوتے کبوتری نے انڈے دتے ہوئے نیں شہ نشین تے۔

تارو: لے جان محمد! توں منڈے نوں پھرا ترا لیا نالے ناہید' تاجدار تے خورشید نوں تار دے آ۔

جان: کی مطلب؟

تارو: میں فیصلہ کر لیا اے!

صالح: کاہدا فیصلہ بی بی؟

تارو: بس او ہناں نوں ایہو جیا تار دیویں کہ کھلوتی پیریں آجان۔

جان: کج بول دس؟

تارو: تینوں کی دساں اے جان محمد۔ میری عمرے تے پیکا گھر وی اپنا نئیں رہندا۔ جا شاوا تار دے آساریاں نوں۔

(حیرانی سے صالح اور جان ایک دوسرے کو دیکھتے ہیں۔ کیمرہ تارو پر مرکوز رہتا ہے۔)

(کٹ)

❋❋❋

قسط 12

کردار

ماسی تارو
تاجدار
ہمایوں جمیل
عنایت
ناہید
مینا
لیلیٰ
خورشید
راجا
جان محمد
خوشی محمد

سین 1

ان ڈور　　　　　　دن

(ماما جان محمد تخت پوش پر بیٹھا ہے۔ حقہ اس کے سامنے ہے۔ دائیں بائیں ہمایوں اور خورشید بیٹھے ہیں۔)

ہمایوں: ایہہ بیٹھی جے سامنے تہاڈی بھتیویں۔ پچھو تسو۔ ساڈیاں تے سدھراں ای پوریاں نہ ہون دتیاں اماں جی نے۔

خورشید: لئو۔ جمیل تے سکی بھین واسطے چیچی انگلی نہ ہلان ماما جی۔ پر اماں جی واسطے کوٹھے اُتے ایئر کنڈیشنڈ لوایا ڈیڑھ ٹن دا۔

ماما: میں جاندا آں ستارہ نوں چنگی ہندی وا۔ ایہدا مزاج کوڑتمے ورگا۔ بھورا جنی گل ہو جاندی تے کئی کئی دن ایہدی وس نہ کھلنی۔

خورشید: ڈاکٹراں ایہناں واسطے وکھ روز آؤندا سی۔ روٹی ایہناں دی دونویں ویلے اُتے جاندی سی۔ پچھو ایہناں نوں بٹھا کے سامنے Meatless دناں وچ وی کدی بوٹیاں توں بغیر ایہناں دا ٹرے اُتے گیا سی۔

ہمایوں: (ہنس کر) لئو کی زنانیاں وانگوں اپنے کیتے نوں گنان لگ پئی ایں۔ بھائی تہاڈی جان سن کوئی غیر تے نہیں سن۔ جے اونہاں دی ای خدمت خاطر کیتی تے سمجھو اپنا بھلا کیتا۔ اپنے لئی ثواب کھٹیا۔ وڈیاں دی ہمیشہ عزت کرنی چاہی دی اے۔

خورشید: تسی دسو ماما جی۔ جے تسی حقہ چھڈ رکھیا ہووے تے کیہو جئی کھروی طبیعت ہووے تہاڈی۔

ماما: چھڈیا سی میں اکواری سو ہر کی بخار توں بعد۔ کدی خوشی محمد دے دوالے ہو جاناں۔ کدے باجراں دی ٹُٹ تیح دیتی۔ کدے گواہنڈیاں نال جھگڑا تے کدے بھین بھراواں نال گال مندا۔ تیری امی نے پیریں پے کے مڑ حقہ لگایا وچاری نے۔

مینا: لئو دسو خاں۔ ایہناں دی سگرٹاں چھڈیاں ہوئیاں سن۔ پر ماما جی جے کدے گھر وابولدے ہون کے نال اماں جی دا تے اوہ ای ایہناں نوں بڑا درد آؤندا اے۔ کیہندے رہندے نے وچاری بیوہ زنانی اُتے بھارا اک واوھو دا پیا ہویا اے۔

ماما: شاوا پتر۔ جوائی کم دا ہووے تے پتر توں ودھ ہوندا اے۔

ہمایوں: میرے دل نوں تے حسرت ای رہئی ماما جی۔ اماں جی میرے کول رہندے میں

سگرٹاں دی فیکٹری دا انچارج آں۔ کوئی سوہنا چنگا کم عنایت نوں لبھ دیندا۔

خورشید: پر اماں جی تے کہندے سن بئنے۔ اَجّو۔ ایسے ویلے۔ دسو ماما جی۔

ماما: اوئے گولی مارو عنایت نوں۔ جدوں دا آیا آں کن پک گئے نے۔ منگنے چنے کنستر ورگا تے اوہدا منہ اے تے ساڈے سارے نمبراں نوں وخت پا چھڈیا سُو۔

ہمایوں: نہ نہ ماما جی۔ ایہہ نہ کہو تسی۔ اماں جی نے اوہدی ماں نال وعدہ کیتا ہویا اے۔ بانہہ پھڑی اے اماں جی نے اسی تے بڑا ای پاس کرنے آں زبان دا۔ (آہ بھر کر) جے کتھے اماں جی ٹھہر دے ساڈے کول۔ تے ہن میں اوس نوں سیلز منیجر لوا دیندا سی۔ نذیر جیٹھے دی تھاں۔ تسی دسو خورشید جی اوس چوِل نوں میں عنایت نوں بعد رکھیا اے ناں۔ میں اپنیاں واسطے ایناں وی کرن جوگا نئیں پر کوئی اعتبار وی کرے۔

(اس وقت ناہید بازو پر گھڑی باندھتی آتی ہے۔)

ناہید: اماں جی کتھے نیں؟

ہمایوں: لے اسیں کی پئے کہہ رہے آں۔ ایہو گل تے ہو رہی اے۔ او اپنی مرضی دے مالک نیں بھئی۔

ناہید: بھائی جان۔ تسی تے شام دی فلائٹ تے جانا اے۔ بجھ غریب دا پلین تے ٹھیک دو گھنٹے بعد اُڈ جاوے گا اسلام آباد ایتھوں۔ میں تے ماری گئی ناں۔ اک ہور گلہ کٹھا ہو جانا اے میرے خلاف۔ اگے میرے گناہاں دی فہرست بڑی لمبی اے اونہاں دی نظر وچ۔

ماما: کیوں پتر توں کیوں ماری گئی رب نہ کرے۔

ناہید: اگے اماں جی ناراض ہو کے آئے نے میرے کولوں۔ فیر کہن گے ملے بغیر چلی گئی۔ بچیاں دا تے ریکارڈ کی کی گل تے خراب ہو جاندا اے۔ سب بڈھیاں نال Sympathy رکھدے نیں ساہنوں کون پچھدا اے۔

خورشید: ماما جی پتہ لگیا اے تہانوں ماں جی دی زیادتی دا۔

ناہید: چھڈ جان دیو بھائی جی جیٹھے نے۔ Never Mind

ماما: گل کی ہوئی اے۔ مینوں تے انج لگدا جیویں دا ورولا جیہا آیا ہووے ایتھے۔ تن دن ہو گئے نیں۔ تہانوں ساریاں نوں آئے۔ اک میٹنگ نئیں ہوئی۔ کوئی سینما لگیا پھردا اے۔ کوئی پراپرٹی ڈیلر کول لگا پھردا اے۔ کٹھے رل کے بیٹھو تے میں کوئی نیائے کراں۔ ایس عنایت دا تکو ٹھیاں اکو واری۔

ہمایوں: کی گل بات ہووے ماما جی۔ کی میٹنگ ہووے۔ اسیں سارے اپنے اپنے نظریے دے چکے آں۔ اسی اک پارٹی دے بندے ہیں کہ......

خورشید: وڈھی پیچ گنڈھ گئی ہوئی اے اماں جی دے دل نوں۔

ماما: تسی سارے رل کے بہندے تے اک زبان ہو کے اماں نوں کہندے پئی ایس عنایت دا لیکھا ہن مکادے۔ ختم سلسلہ (رعب نال)

ناہید: مینوں جدوں تار ملیا اے ماما جی تے میں سمجھی اللہ نہ کرے اماں جی بیمار ہو گئے نیں۔ انسپکشن ہون والا سی میرا پیر توں۔ فیر وی میں چھٹی لے کے آئی۔

خورشید: میں آپ ایہو سمجھی ساں۔

ہمایوں: تسی پچھتاتے سی اپنی والدہ ماجدہ نوں کہ سانوں اتھے کیوں سچا ہے دے رکھیا اے۔ کہاں کاراں توں پرے۔

ماما: کاکا میں جو دساں تہانوں۔ میرے سامنے پئی ہونا چاہندی اے ستارا۔ میں آکھیا سی پئی توں اپنی شوبھا کھلدی پھر دی ایں گھرو گھری ایس للورے عنایت دی انگل پھڑ کے تہاڈیاں گواہیاں پوان لئی سدیا اے تہانوں۔ ہن پچھے گی ساریاں نوں۔

ناہید: لوپوا لین گواہیاں۔ میں تے ٹیکسی منگوان چلی آں۔

ماما: کھلو کاکی۔ تہاڈی ماں نے تہانوں ایس لئی سدیا اے پئی میرے سامنے تہانوں کہوے کہ اوہ تہاڈے اک اک کول گئی پر تسی کسے وی اوس دا کم نہ کیتا۔ تہانوں شرمندہ کرنا اے میرے سامنے تے آپ سچیاں ہونا ایں تہاڈے سامنے۔

ہمایوں: لو کھٹ لو ثواب۔

خورشید: واہ۔ سبحان اللہ!

ناہید: نیکی برباد گناہ لازم۔

ہمایوں: اُٹھو جی ذرا میری رجسٹری کنڈھ دیو سوٹ کیس وچوں۔ ماما جی ذرا سا نوں معاف کرنا۔ کلا کلا دن رہ گیا اے۔ میں ذرا اپنا گڑھی شاہو والا مکان ویچنا سی۔ اک گاہک وی لبھیا سی۔

خورشید: ویکھو نا پنڈی اینا ڈورا اے۔ بڑی مشکل نال ای آیا جاندا اے۔ آہو جی پراپرٹی ڈیلر کول وی جانا اے تسی۔ اٹھو پلیز ہن۔ (دونوں چلے جاتے ہیں)

ماما: بیٹھ جا ناہید کاکی۔ کھلوتی کیوں ایں۔

ناہید: کی بیٹھنے تے کی کھلوئیے ماما جی۔ ساڈی زندگی تے کولہو دے بیل وانگوں اڑ اماں

وچ ای لگنی ایں۔ جھتی ٹُرے تے تاں وچارے لئی مصیبت تے ہولی ٹُرے تے تاں اوہدے لئی مصیبت۔

ماما: گل کی اے؟

ناہید: جان دیو ماما جی۔ اوہ وچارے دی پتہ نہیں اپنے خیال وچ میری بہتری ای چاہندے ہون۔ انسان دی نیت کوئی شیشہ تے نہیں ماما جی پئی آر پار نظر آ جائے۔

ماما: مینوں راجے نے کجھ دسیا سی۔ تیری ماں سوال پایا سی تیرے اگے۔

ناہید: ماما جی میرے جیہیاں عورتاں تے خود ایہناں وڈھا سوال نے معاشرے لئی۔ ساڈے اگے کسے کی سوال پانا ایں۔

ماما: کی مطلب منّو؟

ناہید: زنانی ماما جی کلی ای بنی رہوے تے کم چلدا اے مردوا۔ درخت بن کے کی لبھنا ایں عورت نوں۔

(اس وقت عنایت آتا ہے۔ وہ اپنی گھڑی کو چابی دے رہا ہے۔ بنیان اور تہمد پہنے ہوئے ہے اور لیلی کی بیٹی کی ٹرائی سکل چلا رہا ہے۔)

ماما: اوئے اوئے بھیڑی بُوتھی آلیا۔ کُڑی دا سیکل بھن چھڈنا ایں اپنے بھار نال۔

عنایت: میرا بھار کوئی بہتا اے؟ راجا مجھوٹے لیندا اے تے کوئی کجھ نہیں کہندا اوہ سکا جو ہویا سب دا۔

ناہید: عنایت اماں جی کدھر نے؟

ماما: ایہنوں کی پتہ ہوندا اے سوائی نوں۔

ناہید: اے تے اماں دے گلے دی سنگلی اے۔ ایہنوں سب پتہ ہوندا ایں۔

عنایت: ریشمی برقعہ پا کے 'کناں پچھے عطر لا کے 'کجھ خاکی لفافہ لے کے ماسی وڈھے ویلے دی گئی ہوئی اے۔

ناہید: لو ماما جی جدوں اماں آن تے تسی اوہناں نوں دست بستہ میرا سلام کہنا۔ نالے طریقے نال سمجھا دینا ماما جی کہ ایویں تماشا نہ دے دیا کرن اوہ۔ Realize نہیں کر دے کہ ساہنوں ملٹری وچ چھٹی کنی مشکل ملدی اے۔

عنایت: تسی مینوں حکم کر دو بی بی۔ میں سمجھا دیواں گا۔

ناہید: ورکنگ ویمن کول تے کلا کلا جوب ای ہوندا اے ماما جی۔ نہ بچے ہندے نیں نہ گھر ہندا اے نہ......

ماما: میں لبھ کے لیاوندا آں ستارہ نوں۔ اک تے ایدھی میتوں سمجھ ای نئیں آئی۔ اُٹھدی بیہندی گلاں تے انج کردی اے جیویں اللہ دے بجے گوڈے کولوں اُٹھی ہووے تے کم ایہو جئے کسوتے کردی اے پئی کیہ کوے بندا...... (اٹھ کر چلا جاتا ہے۔) شرم آوندی اے کہندیاں ہویاں......

عنایت: کی حال اے جی تہاڈا؟ تہانوں تے اپنے دن ویلے ای نئیں لگی کے دا حال پچھن دی۔

ناہید: حال میرا ٹھیک اے عنایت۔ تے ہن شاباش توں دوڑ کے میرے لئی ٹیکسی لیاؤ۔

عنایت: جدوں...... کدی...... ساڈے وچ اک ٹیکسی ضرور آوندی اے سدا۔

ناہید: عنایت۔

عنایت: جی۔

ناہید: کی کردا ہندا ایں اج کل توں؟

عنایت: سویرے میں لیاندا آں وڈھے ویلے تن پا دہیں ادھ رڑ کے اپنے واسطے 'فیر ناشتہ کر کے میں لیاندا آں بکے قصائی کولوں گوشت تے بلاقی مہر توں سبزی تے عزیز پرچون والے توں دُوجا سودا۔ آ کے گھر میں پے جاناں آں نمبی تے۔ (یکدم ناہید کی طرف دیکھ کر) اوہ تفضل تے نئیں آوندا ہُن؟

ناہید: (جیسے اپنے آپ سے) تجر کھبی بدلی دی چھاں کوئی سدا بہار تھوڑی ہندی اے۔ ایہہ تے خوشی دا سودا اے۔ جنی دیر گھڑی رئی گھڑی رئی 'اُڈ گئی تے کچے رنگ وانگوں گئی۔

عنایت: تسی اج دا دن رہ نئیں سکدے اِتھے؟

ناہید: عنایت!

عنایت: دسّو۔

ناہید: میں اک نصیحت کرنی سی تینوں۔

عنایت: بسم اللہ!

ناہید: گنڈوے تے سپ وچ کی فرق اے؟

عنایت: اک کجھ نئیں کہندا تے دوجا ڈسدا اے۔

ناہید: اک توں آدمی وی ڈرل کے چلدا اے۔ تے دُوجے توں بچے وی نئیں ڈردے۔ ہے نا؟

عنایت: تاں لے جے گنڈوے اُتے لون پاؤ تے کج نئیں رہندا وچارے دا۔

ناہید: تے سن میری...... ہن توں گنڈویا بنا چھڈ دے۔ جیہڑا لون پوا لیا ای اپنی دھون تے۔

عنایت: جی؟

ناہید: ہن ڈب کھڑ باشپ بن جا۔ دھون نیچ کے کھلون آلا۔ کیڑیاں دا بادشاہ بن جا ہن۔

عنایت: میں سمجھیا نہیں گل تہاڈی۔ پر اینی گل ضرور اے کہ تسی میرے فیدے لئی ای کہندے او۔

ناہید: کدی سوچدا ہُنتا ایں؟

عنایت: بہت سوچنا آں منجی تے پئے کے۔ اک میرے کول بنگلہ ہووے چھ کنال دا۔ ڈرائیور ہووے چٹی وردی آلا۔ تے گڈی ہووے تہاڈی جئی کالی لمبی۔ تے...... فوارے اگے میرے دو ہنجی بیٹھ کے میرا سویٹر بنے۔ (ہنستے ہوئے) اک بندھا اک کھلا۔ اک بندھا تے اک کھلا۔

ناہید: کدی توں سوچیا اے کہ ایہہ خواب پورا ہوسکدا اے۔

عنایت: تسی ڈاکٹر لوک ہر گل مذاق وچ پا دیندے او۔

ناہید: ایہہ خواب بار بار تیری سستی اُتے دستک دیندا اے۔ جیہڑا اک واری کم نہیں کرسکدا کوئی بچ نال؟

(اس وقت لیلیٰ آتی ہے۔ اس کی گود میں چھوٹی بچی ہے۔ لیلیٰ مکمل طور پر تبدیل ہو چکی ہے۔ اس نے نہایت سادہ سی ڈھاکہ ململ کی سفید ساڑھی پہن رکھی ہے اور پرانے زمانے کی وضع کا جوڑا کر رکھا ہے۔ چہرے پر ملائمت اور قناعت ہے۔)

لیلیٰ: ناہید میں تینوں ای لبھ رئی سی۔

ناہید: کیوں بھابی جی۔ لیاو بھئی میرے واسطے ٹیکسی۔ چھیتی نال۔

عنایت: تسی ٹھہر نہیں سکدے اج دا دن؟

ناہید: (بڑی رکھائی سے) چھٹی ختم اے میری۔ ٹیکسی لیاو دے پلیز عنایت۔

لیلیٰ: اک گل کرنی سی میں تیرے نال......

ناہید: میں وی اک گل کرنی سی تہاڈے نال۔ بیٹھو اتھے۔ (لیلیٰ پتلیاں پھرا کر دیکھتی ہے۔) ایہہ تہانوں اپنیاں اپنیاں کڑیاں واسطے کوئی کم وی آیا نہیں لبھدی...... ایسی

عورت جیہدے اُتے تسی اعتبار کر سکو۔

لیلیٰ: کی کرنی اے آیا۔ دل لگیا رہندا اے ایناں دے نال۔ دن گزرن دا احساس نئیں ہندا۔ دولت دا بھار نئیں ہندا۔ دل تے۔

ناہید: ایناں بتاں وناں وچ میں تہانوں ایک منٹ لئی Relaxed نئیں ویکھیا۔ ہر ویلے کم۔ پتہ اے تہاڈا Complexion پہلے جیہا نئیں رہیا۔

لیلیٰ: Complexion نوں کی کرنا ایں؟ ایدی لوڑ تے کڑیاں چڑیاں نوں ہندی اے۔

ناہید: کی گل اے بھابی جی۔ تہاڈے وچ اوہ پہلے جئی چمک نئیں رئی۔

لیلیٰ: (تھکی ہوئی مسکراہٹ کے ساتھ) اسی چٹل دے برتن آں۔ ایویں کالے ہو جانے آں۔ سِلّی ہوا نال۔

ناہید: تسی اپنیاں بچیاں نوں اپنے شوہر نوں بری طرح سپائل کر رہے او۔ میں سنیا اے کہ تسی فیکٹری دی تابعدار بھائی دے نال کر دتی اے۔ بڑی بیوقوفی اے۔

لیلیٰ: (ہنس کر) جے تیری گل مک گئی ہووے تے میں کج عرض کراں؟

ناہید: دسو دسو پلیز...... میں تے صرف تہاڈی ہیلتھ لئی وریڈ آں۔

لیلیٰ: میرا اک کزن ہیگا۔ اج کل اوہ جرمنی گیا ہویا اے۔

ناہید: جی؟

لیلیٰ: وچارا ساڈے گھر وچ ای پلیا سی۔ میرے ماے دا پتر اے۔ میں تینوں ساری Prove مکمل طور تے دینا چاہنی آں۔

ناہید: میں سن رئی آں بھابی جی۔

لیلیٰ: اک زمانے وچ میری ماں دا خیال سی کہ مینوں اپنی نونہہ بنا کے اپنے گھر لے جان گے۔ پر فیر لی گل اے۔ میں ابا جی نال یورپ گئی۔ اوتھے تہاڈے بھائی مل گئے مینوں۔ ویاہ نہ ہو سکیا یوسف نال۔

ناہید: میں ٹھیک تہاڈا مطلب نئیں سمجھی۔

لیلیٰ: میں اپنے کزن یوسف دی منگنی کر دتی سی۔ جرمنی جان توں پہلاں بڑے امیر گھرانے وچ۔

ناہید: وقت بھابی جی ذرا کم اے۔

لیلیٰ: جس ویلے اماں جی دی تار ملی اے ناں۔ مینوں نال ای یوسف دا خط وی ملیا سی۔

ناہید: اچھا۔

لیلیٰ: خط وچ اوس نے لکھیا سی کہ اوہدی منگنی ٹٹ گئی اے۔

ناہید: بڑا افسوس ہویا سُن کے۔

لیلیٰ: میرا مطلب اے۔ میرا خیال اے کہ ..... بُرا نہ لائیں ایس گل دا پر توں On your own ہیگی ایں تے میں تیرے نال ای گل کرنی مناسب سمجھی آں۔

ناہید: کی گل اے بھابی جی؟

لیلیٰ: میں..... یوسف دے خط توں ظاہر ہندا سی جس طرح اوہ بہت پریشان اے اور ......اور ہو سکدا اے کہ ایہہ پریشانی اوہنوں Mental asylum تیکر پہنچا دیوے ناہید! کیا توں یوسف نال شادی کر سکدی ایں؟

ناہید: کی بھابی جی؟

لیلیٰ: اوہ خوبصورت اے، خوش شکل اے۔ بڑا چالاک اور بڑا Ambitious اے۔ ایسے مرد اچھے عاشق نہ سہی ہمیشہ اچھے شوہر ثابت ہُندے نیں۔

ناہید: تسی۔ تسی اجے وی اوہدے وچ Interested او؟

لیلیٰ: (ہنس کر) نہیں۔ میں کدی وی اوہدے وچ Interested نہیں ساں۔ میرے پیکے دا اوہ کلا ہندا حیات اے۔ میرا بی کر دا اے اوہ خوش روے تے میرے پیکے گھروں ٹھنڈی ہوا آوندی رہوے۔ تینوں میں سچ سچ دس دتا اے۔ کہویں تے تصویر وی دکھا دیواں۔ (پرس سے تصویر نکالتی ہے اور آگے بڑھاتی ہے۔ پھر ناہید کے آگے پیش کرتی ہے۔ ناہید تصویر کو نہیں دیکھتی اور بھابی کا ماتھا چومتی ہے۔)

ناہید: نہیں بھابی جی۔ اجے میرے دل تے اک عجیب قسم دی کیفیت طاری اے۔ جس طرح ہلکا جیہا بخار ہووے زکام دے دناں وچ...... اجے میں تہاڈا بوجھ نہیں چک سکدی۔

(دونوں چپ چاپ اپنے اپنے خیال میں گم بیٹھ جاتی ہیں۔ اس وقت راجہ اور خوشی ہاتھ میں تھکے ہوئے بھٹے لیے آتے ہیں۔)

راجا: فیر کی کی ویکھیا اے لاہور دا؟

خوشی: قلعہ تے جہانگیر دی مسجد۔

راجا: تے میانی صاحب نہیں ویکھیا......؟

خوشی: اوہ وی ویکھ لاں گا۔

راجا: تے سانده کلاں؟

خوشی: اوتھے کی اے؟

راجا: اوتھے لگیا ہویا اے باغ گلاباں دا طبیعت خوش ہو جاندی اے ویکھ ویکھ کے۔

خوشی: ہلا...... توں لے چل کھاں مینوں۔

راجا: اوتھے تینوں لے جاسکدا اے ماما عنایت۔

خوشی: ہور کیہڑی کیہڑی تھاں ویکھن دی اے؟

راجا: اک توں ضرور جانا ایں بانساں دے بازار۔

خوشی: اوہ کیوں؟

راجا: اوتھے لمی پوڑی تے چڑھ جاویں تے اللہ میاں نظر آوے گا تینوں۔

خوشی: چپ۔

(اس وقت ماماجان محمد اور ماسی تارو آتے ہیں)

جان: صالح محمد دے گھروں لیایاں آں سد کے۔ جا اوئے خوشی سد کے لیاہ ساریاں نوں۔ (ماسی کے ہاتھ میں ایک بڑی سی بوتل ہے۔)

ناہید: کمال کر رئے او اماں جی۔ تہانوں چنگی طرحاں پتہ اے کہ میری چھٹی کتی اے۔ فیر گھروں غائب۔ کل وی سارا دن باہر رئے او تسی۔

تارو: ساہ لین دے کاکی مینوں۔

ماما: سد اپنے پیو نوں راجا۔

راجا: اچھاجی کوشش کرناں آں۔ (راجہ اور خوشی جاتے ہیں)

تارو: لیلی توں وی ٹرچلی ایں اج ای؟

لیلیٰ: بس اماں جی ایناں توں بغیر فیکٹری چلنی مشکل اے۔

تارو: توں دو چار دن کھلوناسی بالڑیاں نال۔

(اب تاجدار اور مینا آتے ہیں)

مینا: لیکن انکل ہن تے ایہہ گل Prove ہوگئی اے کہ پاکستان دی خاص کر Lower Valley دی قدیم تہذیب دا کوئی تعلق باقی نئیں رہیا۔ برصغیر دی تہذیب نال۔ (دوسری طرف سے ہمایوں اور خورشید آتے ہیں۔)

ہمایوں: کوئی کم نہ جنن دینا میرا۔ کوئی کم نہ ہون دینا میرا۔ جیہڑے بندے زنانیاں دیاں رشتے داراں گھر لگے رہندے نیں اوہناں دا ایہہ انجام ہندا اے۔

جان: بہہ جاؤ سارے جی خیر نال میرے کول۔

(ان میں سے کچھ بیٹھتے ہیں اور کچھ کھڑے رہتے ہیں۔)

تارو: میں تہانوں ساریاں نوں ایس لئی کٹھیاں وتی سی......

جان: ہاں ہاں بول بول گل کر۔

تارو: پئی میرے دل تے بوجھ سی۔

ہمایوں: عنایت دا؟ ہے ناں؟

تارو: نہ تسیں ساندی اوہدا کاہدا بوجھ ہمایوں۔

خورشید: اماں جی گل چھوٹی کرو۔ ایناں نے رجسٹرار کول جاناں اے اجے۔

تارو: میں وی رجسٹرار کولوں ای آوندی پئی آں خورشید۔

تاجدار: تہاڈی پہلی غلطی اے ہیگی اماں جی کہ تسی کسے تے اعتماد نئیں کردے۔

جان: ایہہ کم تے ایس سکھیا ای نئیں ساری حیاتی۔

ہمایوں: میں تہاڈے نال اتفاق نئیں کردا۔ اعتماد ایہہ کردے نیں پر ایہہ پاکستانی لیڈراں ورگا اعتماد کردے نیں۔ جس طرح اوہناں نوں عوام تے اعتماد ہے گا۔ اس طرح ایناں نوں اولاد تے اعتماد ہیگا۔ ہیگا۔

خورشید: اماں جی ہن کوئی تہاڈی عمر تے نئیں ناں کلیاں رہن دی۔

ناہید: اسی کی کہئیے بھئی ساڈے کولوں تے ایہہ اینویں بلاوجہ ناراض ہو کے آئے نیں۔ پچھ لو۔

تارو: تساں ساریاں گل سنانی ہووے تے میں کج......

جان: موقع دے ایناں نوں صفائی دا۔ گل کرن دے ایناں نوں۔ تو وی میتوں سدیا اے ایس میری بھین نے نیائے واسطے۔ تے میں رئی نئیں کرنی کسے دی۔

ہمایوں: پچھو ایناں کولوں کوئی تکلیف پہنچی ایناں نوں ساڈے کولوں۔ سر متھے اوتے بٹھایا۔ نواں ایئر کنڈیشنر لوایا ایناں لئی۔ کیوں اماں جی۔ میں جھوٹ پیا بکناں آں۔

تارو: ناں پتر رب نہ کرے۔

ناہید: میرے کول ایہہ پہنچے نے ماما جی۔ میں سمجھیا ایہہ عنایت دی نوکری کاروبار واسطے آئے نیں۔ پر ایناں نیں تے اوتھے گل ای ہور کنڈھ ماری۔ کہندیاں شرم آوندی اے ساریاں اگے۔

جان: بول بول گل کر۔

ناہید: کہن لگے عنایت نال ویاہ کرلے۔

جان: شاوا وئی ستارو۔ ستری بہتری گئی اے۔

تاجدار: میری فیکٹری وچ ملازم کیتا سی ایس نوں۔ کیوں اماں جی ملازم ہوگیا سی ناعنایت؟

تارو: نے میں کوئی مکرنی آں۔

جان: تے او تھے کیوں نہ بیٹھی توں ستارو۔ میں تے پہلاں کیہناں شو بھاکھٹ دی پھردی اے گھرو گھری۔

تارو: میں تہانوں ساریاں نوں ایس لئی سدیا سی پئی جو کجھ میرے کولوں سریا بنیا میں تہاڈے حوالے کرناں اے تہاڈے ماے دے سامنے۔

سب: کی؟

تارو: ئیں ایہہ حویلی وچ چھڈی اے صالح محمد اگے۔ اسی[80] ہزار وچ۔
(سب آپس میں کھسر پھسر کرتے ہیں)
میں چار حصے کیتے نیں۔ اک حصہ تیرا تاجدار' اک خورشید دا' اک حصہ ناہید دا۔ سب لئی وی وی ہزار دی رقم اے بدھی۔

تاجدار: شریعت دی رو تال دھیاں دا حصہ او ھا بندا اے اماں۔

تارو: ایہہ مکان کاکا تاجدار شیخ جی نے میرے ناں لوایا سی۔ انہاں دی ساری جائیداد او میں تہانوں پہلے دے چھڈی سی' یاد ہونا اے تہانوں۔

ہمایوں: شعریت دی گل چھڈو تاجدار بھائی جی۔ خوشی نال پے دیندے نیں۔ لے لو۔

تاجدار: نہیں بھائی جی اصول دی گل ہو رئی اے۔

لیلیٰ: (آہستہ سے) تاجدار جی۔ (تارو سب کو پیسے دیتی ہے۔)

خورشید: چوتھا حصہ کس واسطے اے؟

تارو: اپنے جیہن مرن جوگا۔ اپنے کفن لئی۔

خورشید: میں سمجھی ساں عنایت واسطے کیتے۔

تارو: عنایت وچارہ کس گنتی وچ بیگا کاکی۔ جنہاں دا ماں پیو ناں ہووے او صفر وانگوں ہندے نیں۔ دو جے کسے نال ہون تے بڑا کجھ تے کلے ہون تے صفر۔
(یکدم سب ٹکڑیاں بن کر آپس میں خوب گرم گرم بولنے لگتے ہیں۔
کراس ٹاک سے کمرہ بھر جاتا ہے۔)

لیلیٰ: ذرا ماما جی گل سنتا...... توں وی آ ناہید۔
(ماما' تاجدار' لیلیٰ اور ناہید آف کیمرہ جاتے ہیں۔)

خورشید: تو ساتوں منع اے آؤ..... ہمایوں جی..... آؤ۔ ویکھو کھاں اس لیلی دی بچی نے ساجنوں وال واںگوں کڈھ سٹیا......

(ان سب کے جانے کے بعد ماسی تارو اٹھ کر رقم کی پوٹلی الماری میں رکھتی ہے۔ عنایت آتا ہے رُکتا ہے اور دیکھتا ہے)

عنایت: ماسی گلزار آیا ہویا اے۔ تینوں سلام کرن لئی۔

تارو: کدوں آیا خیر تاں؟

عنایت: آیا نہیں مڑ کے چلّا اے دوبئی۔ بس آخری سلام کرن آیا اے۔

تارو: ہائے ہائے آخری سلام خوامخواہ۔ خیری صلاح جم جم آوے تے جی صدقے آوے۔ کدھر بیٹھا۔

عنایت: باہر بیٹھک وچ۔

(ماسی باہر جاتی ہے۔ اس وقت عنایت گومگو کے عالم میں کھڑا ہے۔ ناہید کی آواز اوور لیپ ہوتی ہے۔)

ناہید کی آواز: بہت لون پوالیا ای اپنی دھون تے...... ہُن ڈب کھڑیا سپ بن جا۔ دھون چک کے کھلون آلا۔ گنڈویا نہ بن عنایت۔ کیڑیاں دا بادشاہ بن جا..... گنڈویا نہ بن عنایت..... گنڈویا نہ بن......

(عنایت چپکے سے اِدھر اُدھر دیکھتا ہوا الماری کھولتا ہے اور روپے کی تھیلی کھول کر دیکھتا ہے۔ اب سوپر امپوز آواز دھندلی ہوتی ہے۔)

ناہید کی آواز: کدی توں سوچیا اے ایہہ خواب پورا ہوسکدا اے۔ کدی توں سوچیا اے۔ ایہہ خواب پورا ہوسکدا اے۔

(عنایت تھیلی لے کر باہر کی طرف جلدی سے جاتا ہے۔ راجا اور مینا جھگڑتے ہوئے آتے ہیں)

مینا: توں بہت میریاں نقلاں نہ لایا کر سب دے سامنے۔

راجا: توں وی وڈی شاناں نہ ماریا کر اپنی پڑھائیاں دیاں 'وڈی چڑ چل۔

مینا: تیرے نال دے منڈے سارے کالجاں وچ نیں۔

راجا: تے تیرے نال دیاں ساریاں کڑیاں وی ویاہیاں گیاں نیں۔

مینا: میں اباجی نوں دساں گی راجیا۔

راجا: میں وی اماں نوں شکیت لاواں گا ہاں۔

مینا: ٹھہر توں۔

راجا: لے لگا لے ریس۔

(مینا دوڑ کر آف کیمرہ جاتی ہے۔ اوپر سے خوشی محمد آتا ہے۔)

خوشی: ماسی کتھے اے؟

راجا: کی منگنا ای ماسی کولوں۔

خوشی: کیوں میں کوئی منگتا آں۔

راجا: سویرے نانفیاں واسطے پیسے میرے سامنے توں منگے۔ فیر آئس کریم واسطے چوانی توں لئی۔ پھلیاں توں کھادیاں۔ کھویا توں چھٹانکی بھر لے کے کھادا۔

خوشی: توں سڑدا کیوں ایں؟

راجا: اسی غیرت آلے جوان آں۔ چوانی نہیں روپیہ منگی دا اے۔ اسی سیکل لئی نہیں سکوٹر لئی ضد کری دی اے۔ اسی کوئی تھرڈ کلاس لوکی آں؟

خوشی: توں مینوں سدھی طرحاں دس ماسی کتھے اے؟

راجا: جتھے سارے گئے نیں۔

خوشی: تے سارے کتھے نیں؟

راجا: جتھے صالح محمد اے۔

خوشی: تے صالح محمد کتھے اے؟

راجا: جتھے ماسی اے۔ (خوشی محمد جانے لگتا ہے۔)

خوشی: نہ دس میں وی تینوں کج نہیں دسنا۔ (راجا یکدم جپھی ڈال کر)

راجا: نہ ویر میرا۔ چھوٹا بھرا۔

خوشی: بھا عنایت چلا گیا اے دوبئی۔ اپنے یار گلزار نال تے کہہ گیا اے۔ ماسی جدوں آوے اوہنوں کہویں کھادا پیتا' کہیا سنیا معاف۔

راجا: کتھے گیا ماما عنایت؟

خوشی: دوبئی...... ڈورا ایں...... توں۔

(ماسی تارو آتی ہے۔ الماری کی طرف جا رہی ہے۔)

خوشی: پھوپھو جی' بھا عنایت تہاڈے لئی اک سنیوڑا چھڈ گئے نیں۔

تارو: کتھے گیا اے عنایت سنیوڑا چھڈ کے؟

خوشی: مینوں اوہ کہہ گئے سن پئی کسے اگے تہاڈے نال گل نہیں کرنی۔ شکر اے تسی ملے

لبھ گئے۔

تارو: کی..... اسد ہی طرحاں گل دس کتھے وے عنایت۔

خوشی: اوہ تے گئے بھاگزار دوبئی آلیاں نال۔

تارو: ہائے ہائے۔ توں تے میرا تھراہ ای کڈھ چھڈیا۔ اوہ بھلامانس اے کوئی خرابی ہیں ہون گی اوہدی صحت وچ۔ ایئرپورٹ چھڈن گیا ہونا اے دوست نوں۔

خوشی: بھاعنایت نال چلے گئے نیں کراچی۔ پھوپھو جی۔ اوتھوں بھاگزار نال دوبئی۔

راجا: (خوشی سے باہر جاتے ہوئے) فیصلہ ہوگیا اے۔ عنایت بھائی چلے گئے..... ہپ ہپ ہرے۔

تارو: کی..... کی؟

خوشی: دوبئی ماسی جی۔ ہتھ جوڑ کے کہندے سن ماسی نوں کہیں میرا کہیا سنیا کھادا پیتا معاف کرے۔

(ماسی کو جیسے سکتہ ہو جاتا ہے۔)

خوشی: ہُن تے ٹیکسی ایئرپورٹ وی اپڑ گئی ہونی ایں۔

(باہر جاتا ہے۔)

ساہنوں کے ایئرپورٹ وی نہ وکھایا تے بھاعنایت دے نصیب ویکھو۔

(ماسی آہستہ آہستہ الماری کی طرف بڑھتی ہے۔ پھر جہاں تھیلی پڑی تھی، اس جگہ ہاتھ رکھتی ہے۔ بہت آہستہ کہتی ہے۔)

ماسی: وے کاہلیا..... ایہں کی کرنا سی وی ہزار..... تینوں ای دینا سی عنایت۔ کھریا فیر توں چوری کر کے کیوں لے گیا روپیہ۔ دھی پت توں ڈردی ماری میں تے کہندی آں..... کہ اپنے جیندیاں مرن لئی اپنے کفن لئی رکھنی آں..... دس بھیڑیا۔ میں کی کرنا سی وی ہزار۔ مینوں مل کے تے جاندوں؟

(تارو گم صم الماری کے پاس کھڑی ہے۔ آہستہ سے ایک آنسو اس کی آنکھ سے نکلتا ہے۔ وہ عینک اُتار کر اسے پونچھتی ہے۔ عقب سے خاندان کے لوگوں کی گڈمڈ آوازیں اوورلیپ کرتی ہیں۔ منظر فیڈ آؤٹ ہوتا ہے۔)

(کٹ)

***

پیشِ نظر کتاب ہمارے واٹس ایپ گروپ کے سکالرز کی طلب پہ سافٹ میں تبدیل کی گئی ہے۔ مصنفِ کتاب کے لیے نیک خواہشات کے ساتھ سافٹ بنانے والوں کے حق میں دعائے خیر کی استدعا ہے۔

زیرِ نظر کتاب فیس بک گروپ "کتب خانہ" میں بھی اپلوڈ کر دی گئی ہے۔
گروپ کا لنک ملاحظہ کیجیے :

https://www.facebook.com/groups/1144796425720955/?ref=share

میر ظہیر عباس روستمانی

03072128068

Scanned with CamScanner